

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2012 - 2013

De ontwikkeling van verklaringsmodellen voor veelplegers

Promotor: Prof. G. VERVAEKE

Begeleider: E. MICHAUX

Verhandeling, ingediend door MARISKA VAES, bij het
eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2012 - 2013

De ontwikkeling van verklaringsmodellen voor veelplegers

Promotor: Prof. G. VERVAEKE

Begeleider: E. MICHAUX

Verhandeling, ingediend door MARISKA VAES, bij het
eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

Samenvatting

In dit kwantitatieve onderzoek wordt er op basis van een secundaire data-analyse een profiel opgesteld van de veelpleger. De doelgroep die voor ogen wordt gehouden, zijn de veelplegers die voldoen aan de definitie: “iemand die momenteel een gevangenisstraf uitzit van minstens drie jaar voor één feit en minstens vier bijkomende veroordelingen heeft”. Dit profiel ziet er echter heel anders uit dan de meeste profielen die reeds in het verleden werden opgesteld. In dit onderzoek wordt de aandacht namelijk gericht op de feitengebonden factoren. Er kan hierbij worden gedacht aan de startleeftijd, de leeftijd bij de eerste veroordeling, de gepleegde delicten en het justitieel verleden. Wat dit laatste aspect betreft, worden de voornaamste trends betreffende het aantal veroordelingen, het aantal en de duur van de detenties en het aantal voorwaardelijke invrijheidsstellingen onder de loep genomen. Tevens gaat er heel wat aandacht uit naar de mate van specialisatie onder de veelplegers. Dit aspect wordt in verband gebracht met de (start)leeftijd, de delicttypes van zowel de eerste veroordeling als deze van de delicten die in de loop van de criminele carrière worden gepleegd. Tot slot wordt er typologie opgesteld van deze doelgroep. De kenmerken die worden gehanteerd om de veelplegers in te delen, zijn: de startleeftijd, het percentage geweld en het percentage specialisatie. Met behulp van de latente klasse analyse werden er uiteindelijk drie groepen onderscheiden. De eerste groep wordt gekenmerkt door veelplegers die hun criminele carrière aanvangen tussen de leeftijd van 11 tot 30 jaar. De meeste onder hen plegen hun eerste feit tussen 16 en 20 jaar. Daarnaast kent deze groep een erg variërende gewelds- en specialisatiegraad. De tweede groep veelplegers wordt vervolgens gekenmerkt door een late startleeftijd, namelijk tussen 26 en 50 jaar en onderhoudt een carrière van delicten met een relatief lage geweldsgraad. In deze groep worden namelijk de meeste veelplegers met een carrière zonder gewelddadige delicten opgenomen. Wat de mate van specialisatie betreft, kan er opnieuw een zeer variërend patroon worden vastgesteld. De derde groep veelplegers tot slot, wordt gekenmerkt door een zeer jonge startleeftijd. Dit is namelijk de enige groep waarin veelplegers worden ondergebracht die hun eerste feit reeds tussen vijf en tien jaar plegen. De overige veelplegers in deze groep vangen hun carrière aan tussen 11 en 20 jaar. Daarnaast kan er in deze groep een carrière met meer gewelddadige delicten worden vastgesteld. Tevens is er hier sprake van een gevarieerde specialiseringsgraad.

Dankwoord

Bij aanvang van het academiejaar werd het startschot gegeven. Het begin van een spannend, leerrijk en boeiend proces. Na enkele maanden gevuld met nieuwe ervaringen, percepties en kennis, is de *finish* in zicht. Met dit dankwoord wil ik alvast iedereen bedanken die me heeft geholpen dit proces te doorlopen.

Mijn dank gaat allereerst uit naar professor Vervaeke die me met raad en daad heeft bijgestaan in deze periode. In het bijzonder zou ik hem willen bedanken voor zijn leerrijke inzichten en kritische reflecties bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten. Daarnaast wil ik ook mevrouw Emilie Michaux bedanken voor haar constructieve feedback en nuttige tips. Ook wil ik een dankwoord richten aan professor Pleysier. Hij heeft me telkens bijgestaan in het zoeken naar oplossingen voor de problemen omtrent de statistische analyses. Vervolgens gaat mijn dank uit naar de leden van het Leuven Statistisch Onderzoekscentrum, in het bijzonder mevrouw An Carbonez, mevrouw Lilian Wassink en meneer Geert Molenberghs, voor het ter beschikking stellen van de onmisbare software.

Een woord van dank gaat ook uit aan mijn vriendin Lynn, die mijn masterscriptie heeft nagelezen en heeft voorzien van de nodige verbeteringen en opmerkingen. Ook mijn vriend Kevin verdient een uitvoerige dankbetuiging. Naast het bieden van een luisterend oor, een constante beschikbaarheid en de veelvuldige aanmoedigingen, dien ik hem te bedanken voor zijn creatief inzicht en de hulp die hij me heeft geboden bij de input van de data. Ten slotte wil ik nog mijn familie, mijn ouders in het bijzonder, bedanken voor hun onvoorwaardelijke morele steun en onuitputtelijk vertrouwen. Het is dankzij hun steun, hulp en aanmoediging dat ik deze masterscriptie tot een goed eind heb kunnen brengen.

Inhoud

Inleiding.....	1
Deel 1. Literatuuroverzicht	3
Hoofdstuk 1. Aandacht voor de veelplegerproblematiek.....	3
Hoofdstuk 2. Feitengerelateerde kenmerken van veelplegers.....	7
2.1. Gepleegde delicten	10
2.2. Startleeftijd	12
2.3. Justitieel verleden	15
2.4. Specialisatie	18
2.4.1. Algemeen	18
2.4.2. Het verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie en de delicttypes waarin veelplegers zich specialiseren	22
2.4.3. Het verband tussen de startleeftijd en specialisatie en de leeftijd waarop specialisatie optreedt	25
Hoofdstuk 3. Typologieën van veelplegers.....	26
3.1. Algemeen.....	27
3.2. Overzicht van bestaande typologieën met betrekking tot veelplegers	30
3.2.1. Veelplegers geclassificeerd op basis van de startleeftijd (age of onset)	30
3.2.2. Veelplegers geclassificeerd op basis van delicttype.....	32
3.2.3. Typologieën met betrekking tot specialisatie	40
3.2.4. Veelplegers geclassificeerd op basis van meerdere variabelen.....	41
Deel 2. Empirisch luik.....	44
Hoofdstuk 1. Onderzoeksvragen	44
Hoofdstuk 2. Concepten, operationalisering en relaties.....	44
Hoofdstuk 3. Onderzoekspopulatie, steekproef en onderzoekseenheden	47
Hoofdstuk 4. Onderzoekdesign	48

Deel 3. Resultaten	55
3.1.Hoe zien de criminele carrières van veelplegers eruit?	55
3.1.1. Welke delicttypes worden voornamelijk gepleegd door veelplegers?	55
3.1.2. Wat is de startleeftijd en de leeftijd bij de eerste veroordeling?	55
3.1.3. Hoe ziet het justitieel verleden van de veelpleger eruit?.....	56
3.2.In welke mate treedt specialisatie op tijdens de criminele carrière?	57
3.2.1. In welke delicttypes wordt het meest gespecialiseerd door veelplegers?	58
3.2.2. Op welke leeftijd treedt specialisatie meestal op?	59
3.2.3. Is er een verband tussen de startleeftijd van de veelpleger en specialisatie tijdens de criminele carrière?	59
3.2.4. Is er een verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie tijdens de criminele carrière?.....	60
3.3.Kunnen er groepen van veelplegers worden onderscheiden?	60
Deel 4. Discussie.....	64
Bibliografie.....	74
Bijlagen.....	113

Lijst van afkortingen

AIC: Akaike Information Criterion

BIC: Bayesian Information Criterion

BLRT: Bootstrap Likelihood Ratio Test

FOD: Federale Overheidsdienst

FSC: Forward Specialisation Coefficient

ISD: Inrichting Stelselmatige Daders

JVP: Jeugdige veelpleger

LKA: Latente Klasse Analyse

LMR: Lo-Mendell-Rubin

NICC: Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie

OM: Openbaar Ministerie

PSD: Psycho-Sociale Dienst

PV: Processen-verbaal

SD: Standaarddeviatie

SDA: Stelselmatige daders

SOV: Strafrechtelijke Opvang van Verslaafden

VI: Voorwaardelijke invrijheidsstelling

WODC: Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum

ZAVP: Zeer actieve veelpleger

Lijst van tabellen en figuren

Tabel 1. Beschrijvende factoren voor de variabelen startleeftijd, leeftijd bij de eerste veroordeling en het justitieel verleden van de veelpleger

Tabel 2. ANOVA (variantieanalyse) van de delicttypes van de eerste veroordeling en het percentage specialisatie

Tabel 3. Standaardclassificatie voor een model met drie clusters

Figuur 1. Aantal voorwaardelijke invrijheidsstellingen (al dan niet verkregen)

Figuur 2. Aantal voorwaardelijke invrijheidsstellingen (al dan niet ingetrokken)

Lijst van bijlagen

Bijlage 1. Delictcategorieën (Standaardclassificatie misdrijven)

Bijlage 2. Indeling van misdrijven naar aard en ernst

Bijlage 3. Codeboek

Bijlage 4. Delictcategorieën over de verschillende veroordelingen

Bijlage 5. FSC-waarden voor de eerste vijf veroordelingen

Bijlage 6. Assumpties van de bivariate correlatiecoëfficiënt

Bijlage 7. Assumpties van de one-way ANOVA

Bijlage 8. Uitwerking van de latente klasse analyse voor een typologie van veelplegers

Inleiding

Hoewel er reeds heel wat internationale studies werden uitgevoerd, zijn Belgische onderzoeken naar veelplegers tot op heden schaars (Gilleir, 2008). De onderzoekers van de internationale studies focussen zich voornamelijk op het schetsen van een profiel van de veelpleger waarbij ze de aandacht vestigen op zowel de sociaal-demografische factoren als de feitengebonden factoren. Terwijl deze eerste betrekking hebben op het geslacht, de leeftijd, de nationaliteit enzovoort, kan er bij deze laatste onder andere worden gedacht aan het aantal delicten, het type delicten, de ernst van de delicten, maar ook aan specialisatie tijdens de criminele carrière. Aangezien er voor de feitengebonden factoren nog heel wat vragen onbeantwoord blijven, zullen deze uitgebreid worden onderzocht in de masterscriptie. Een andere reden waarom er in deze masterscriptie louter zal worden gefocust op de feitengebonden kenmerken van veelplegers, kan tevens worden verantwoord vanuit een pragmatische overweging. Indien de socio-demografische kenmerken mede in rekening zouden worden gebracht, neigt dit onderzoek eerder naar een doctoraatscriptie dan een masterscriptie. Daarnaast werd deze keuze gemaakt, teneinde replicatie van onderzoek te voorkomen. Aangezien er in de masterscripties van vorig jaar, die zijn gebaseerd op dezelfde onderzoekspopulatie en data, reeds heel wat aandacht werd besteed aan de socio-demografische factoren, is het interessant in deze masterscriptie een andere invalshoek te hanteren.

In het eerste deel van deze masterscriptie zal er een overzicht worden geboden van de literatuur met betrekking tot veelplegers. In een eerste hoofdstuk wordt er ingegaan op de aandacht voor de veelplegerproblematiek. Hier zullen een aantal initiatieven uit Engeland, Nederland en België worden voorgesteld. In het tweede hoofdstuk wordt er aandacht besteed aan de feitengerelateerde kenmerken van veelplegers. In dit hoofdstuk zullen de gepleegde delicten, de startleeftijd en het justitieel verleden van de veelpleger onder de loep worden genomen. Tot slot zal er in dit hoofdstuk worden gezocht naar een indicatie van specialisatie. Hoewel onderzoek naar specialisatie talrijk is, wordt er in deze studies vaak louter nagegaan of veelplegers zich in de loop van hun criminele carrière al dan niet specialiseren (Gottfredson & Hirschi, 1990; LeBlanc & Fréchette, 1989). Er wordt echter vaak niet specifiek ingegaan op de individuele karakteristieken die de kans op specialisatie mogelijks zouden kunnen vergroten of verkleinen. Daarnaast is het opvallend dat er slechts uitzonderlijk aandacht wordt

besteed aan de delicttypes waarin de veelpleger zich specialiseert. Daarom zal de aandacht in deze masterscriptie voornamelijk worden gevestigd op de delicttypes waarin en de leeftijd waarop specialisatie meestal optreedt. Tevens zal er worden gezocht of er een verband bestaat tussen specialisatie en de startleeftijd van de veelpleger enerzijds en het delicttype van de eerste veroordeling anderzijds. In het laatste hoofdstuk wordt er nagegaan of er typologieën bestaan van veelplegers. Een typologie kan worden gedefinieerd als: “het betekenisvol groeperen van personen in categorieën op basis van een aantal kenmerken” (Warren, 1971). Na de uiteenzetting van een aantal voorwaarden voor het opstellen van een goede typologie en de bijhorende problemen, wordt er een overzicht gegeven van de typologieën uit de literatuur. Deze typologieën zullen een vergelijkingspunt vormen voor de typologie die in dit onderzoek zal worden ontwikkeld.

Deel twee van de masterscriptie bestaat uit het empirisch luik. Hier wordt er naast de onderzoeksvragen aandacht besteed aan de concepten, operationalisering en de onderzoekseenheden. Wat deze onderzoekseenheden betreft, is het hier reeds van belang te vermelden dat het onderzoek zal worden gebaseerd op de veelpleger die zich in een Vlaamse of Brusselse penitentiaire inrichting bevindt. Tot slot wordt het onderzoeksdesign besproken, wat informatie bevat over de verschillende analytische procedures die in het onderzoek zullen worden gehanteerd. Afsluitend volgt er, na de voorstelling van de onderzoeksresultaten in deel drie, een discussiegedeelte waarin de eigen onderzoeksresultaten zullen worden afgezet tegen de bevindingen uit de literatuur.

Deel 1. Literatuuroverzicht

In het eerste deel van de masterscriptie zal er een overzicht worden gegeven van de bestaande literatuur over veelplegers. In dit deel worden drie hoofdstukken onderscheiden, namelijk de aandacht voor de veelplegerproblematiek, feitengerelateerde kenmerken en typologieën van veelplegers. Dit literatuuroverzicht zal later in het discussiegedeelte worden gehanteerd om vergelijkingen te maken met de bevindingen uit het eigen onderzoek.

Hoofdstuk 1. Aandacht voor de veelplegerproblematiek

Het zoeken naar oorzaken en verklaringen van criminaliteit kent een lange geschiedenis. Sinds verscheidene jaren worden er theorieën opgesteld die een verklaring bieden voor crimineel gedrag (Blackburn, 1993; Eysenck & Gudjonsson, 1989; Farrington, 1986, 2002). De meeste van deze theorieën zijn statische theorieën en omvatten individuele niet veranderbare factoren, zoals leeftijd, geslacht, ras, socio-economische afkomst ... De meest gekende statische theorieën zijn: de spanningstheorie (Agnew, 1992; Cloward & Ohlin, 1960), de sociale desorganisatietheorie (Sutherland & Cressey, 1974) en de sociale controle- en bindingstheorie (Hirschi, 1969). Andere zijn meer dynamisch en gaan ervan uit dat de kans op het plegen van criminaliteit kan variëren tijdens de levensloop. Deze trachten een verklaring te bieden op basis van levensgebeurtenissen en hebben daarbij aandacht voor onder andere antisociale persoonlijkheid, criminele vrienden, inter-persoonlijke conflicten, alcohol- en druggebruik ... De labelingstheorie (Lemert, 1972) en sociaal leren (Akers, 1998) zijn voorbeelden van dynamische theorieën. Sinds de jaren 80 en 90 werd er een verklaring gezocht voor criminaliteit vanuit de ontwikkelings- en levensloopcriminologie (Donker, Kleemans, van der Laan & Nieuwbeerta, 2004; Thornberry, 2005). De opkomst van deze stroming kan enerzijds worden verklaard vanuit de gebrekkige aandacht voor de verklaring van het verloop van criminele carrières (Donker et al., 2004) en anderzijds vanuit de toegenomen toepassing van longitudinaal onderzoek (Farrington, 2003).

De ontwikkelings- en levensloopcriminologie wordt gekenmerkt door drie aspecten (Farrington, 2002; 2003). Een eerste aspect is de ontwikkeling van delinquentie en antisociaal gedrag en de preventiemethoden die daarop een antwoord bieden. Een tweede aspect is de introductie van risico- en beschermingsfactoren op verschillende leeftijden voor de

ontwikkeling van criminele carrières. Een derde aspect is het in rekening nemen van effecten van levensgebeurtenissen in de levensloop of het verloop van de criminele carrières.

Eén van de onderzoeken dat een sterke bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkelings- en levensloopcriminologie is dat van Wolfgang, Figlio en Sellin (1972). In die studie werd de criminele activiteit van 10000 jongens, die in 1945 waren geboren in Philadelphia, bestudeerd. De meest opmerkelijke conclusie uit dit onderzoek is dat een disproportioneel aantal uit de onderzochte groep – 6% van de cohort en 18% van de delinquenten in de cohort – verantwoordelijk was voor het grootste aandeel van de gepleegde feiten. De bevinding van disproportionaliteit werd later in tal van andere studies bevestigd (Blokland & Nieuwbeerta, 2005; Farrington, 2003; Kyvsgaard, 2003; Loeber, Farrington & Waschbusch, 1998; Shannon, 1980; Tracy, Wolfgang & Figlio, 1990). De conclusies uit deze studies gaven op lange termijn aanleiding tot initiatieven in verschillende landen op het vlak van politiek, media, beleid en wetenschap.

Ten eerste werd er in 1908 in Engeland uit angst voor eigendomsdelicten de ‘Prevention of Crime Act’ ingevoerd, die zich richtte op de *habitual offender*. In die tijd waren de plegers van vermogensdelicten personen die niet op het juiste pad konden worden gebracht en aldus moesten worden opgesloten. Sinds de jaren 40 wordt het gedrag van delinquenten niet meer gevaarlijk, maar afwijkend beschouwd (Prevention of crime act, 1908). Ook in Amerika werden er een aantal interventie-initiatieven genomen (Farrington, 2002). Een voorbeeld daarvan is ‘The Armed Criminal Career Act’ van 1984, waarin werd bepaald dat iemand die drie of meer feiten had gepleegd een verzwaring van straf opgelegd kon krijgen (art. 18 United States Code §924).

Ten tweede kwam deze groep delinquenten ook in Nederland onder de aandacht. In de jaren 90 werden de termen ‘stelselmatige dader’ (Strafrecht met beleid, 1990) en ‘harde kern jongeren’ (Beke & Kleiman, 1993) geïntroduceerd. Deze twee termen verwijzen naar een relatief kleine groep jonge delinquenten die zich voornamelijk schuldig maakt aan vermogensdelicten die vaak gepaard gaan met geweld. Naar aanleiding van de verkiezingen in 2002 en 2003 werd er regelmatig gedebatteerd over de ‘veelpleger’. Tevens werden er in deze periode heel wat krantenartikels over deze groep gepubliceerd (Ferwerda, Klemans, Korf & van der Laan, 2003). Naast politiek en media, kwam de veelpleger ook op de beleidsagenda. De eerste projecten die tot stand kwamen, hadden voornamelijk betrekking op de veelpleger

als harddruggebruiker. Begin jaren 90 werd er in Dordrecht en Groningen van start gegaan met een project gericht op de aanpak van stelselmatige daders (SDA) (Van Dijk, Van Soomeren, Partners BV, Bruinink, Lagendijk, 1994). De uitvoering bestond uit een intensieve ambulante begeleiding gecombineerd met gericht toezicht en controle door de politie. Hoewel dit project nog steeds wordt uitgevoerd, toonde een evaluatie aan dat de meeste deelnemers al snel opnieuw in contact kwamen met de politie (Kleiman & Terlouw, 1997).

Het geringe succes van dit project zorgde in 2001 voor de invoering van de strafrechtelijke opvang van verslaafden (SOV). Deze voorziet in een maatregel voor hardnekkig crimineel recidiverende mannelijke harddrugsverslaafden en heeft als doel daders onder dwang in een gesloten setting te laten afkicken en tegelijkertijd een programma gericht op maatschappelijke integratie aan te bieden (Ferwerda et al., 2003). Vanuit de wens de SOV uit te breiden, werd deze in 2005 vervangen door de maatregel Inrichting Stelselmatige Daders (ISD). Het doel was verschoven naar opsluiting en de doelgroep werd verbreed naar vrouwelijke en niet-verslaafde veelplegers (Scheepmaker, 2009). De ISD is daarnaast één van de maatregelen die het eerst werd geïntroduceerd in de Veiligheidsnota *Naar een veiliger samenleving* (2002) van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie. Deze nota kwam voornamelijk tot stand vanuit onvoldoende inspanningen voor de aanpak van onveiligheid bij de burger. Aangezien de pakkans van veelplegers laag blijft, worden zij nauwelijks geremd om criminaliteit te plegen. De voornaamste doelstellingen zijn: het terugdringen van criminaliteit en overlast en het bevorderen van de veiligheid in Nederland met behulp van een strengere aanpak voor veelplegers. Deze wil men bereiken met behulp van het inrichten van nieuwe detentievormen en het moderniseren van de sanctiemogelijkheden. Wat dit laatste betreft, werd er gepleit voor de uitbreiding van de SOV, zoals hierboven reeds werd vermeld, en de inrichting van een algemene voorziening voor veelplegers (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2002).

Tot slot werd er ook in België gedebatteerd over de veelpleger. Zo werd er in 2008 door het Vlaams Belang een lijst op het internet geplaatst met de top 20 van de Antwerpse veelplegers (Dewinter, 2010). Het Vlaams Belang pleit met deze lijst voor het recht op veiligheid als basisrecht voor elke burger. Naar hun mening wordt er door politici en beleidsmakers te weinig geïnvesteerd in veiligheid. Dit brengt met zich mee dat gegevens over gepleegde criminaliteit worden verzwegen, opsporingsberichten niet of veel te laat worden bekend gemaakt en gegevens over allochtone betrokkenheid in criminaliteit en de jeugdige leeftijd

van de daders niet worden verstrekt (Dewinter, 2010). De publicatie van deze lijst bracht wegens privacyoverwegingen veel commotie met zich mee (X, 2008). Ook bij ons kwamen er een aantal initiatieven voor deze groep tot stand. Ten eerste wordt er niet alleen in het Zonaal Veiligheidsplan van Mechelen (2009-2012) (Vandaele, n.d.), maar ook in het Nationaal Veiligheidsplan naar deze groep delinquenten verwezen. In het Zonaal Veiligheidsplan wordt er gepleit voor een geïntegreerde aanpak van veelplegers met behulp van een definiëring van het begrip veelpleger en het periodiek opstellen van een lijst van veelplegers (Vandaele, n.d.).

Het Nationaal Veiligheidsplan gaat nog verder (Nationaal Veiligheidsplan, 2008-2011). Daarin wordt erkend dat veelplegers steeds professioneler worden en misbruik maken van hiaten in de wetgeving. De aandacht gaat hier naar een uniforme en systematische registratie op politie- en parketniveau van jongeren die veelvuldig feiten plegen, zodat er op adequate wijze kan worden gereageerd. Daarnaast zal er worden gezorgd voor een gepaste politieke aanpak voor veelplegers van zowel kleine als zware criminaliteit. Vervolgens is het van belang om jonge delinquenten op een adequate wijze te begeleiden, zodat een duurzame bijstelling van de asociale houding kan worden verwezenlijkt.

Tot slot wordt er nog aandacht besteed aan het *Project Veelplegers*, dat specifiek is gericht op de repressieve aanpak van onverbetenlijk en repetitief crimineel gedrag. Dit project moest tegemoet komen aan onafgewerkte dossiers en het langdurige proces om de dossiers te kunnen dagvaarden. Het gevolg was dat de betrokken daders te laat werden gewezen op hun strafbare feiten vanuit de justitiële instantie, waardoor ze de mogelijkheid kregen hun criminele carrière voort te zetten. Het project ging voor het eerst van start in Gent in 2011 (Openbaar Ministerie, 2011). Sinds de inwerkingtreding worden de dossiers, die aan bepaalde criteria beantwoorden, behandeld door de Cel Veelplegers. Het voordeel van de snelle reactie vanuit het parket is dat het enerzijds mogelijk wordt meer greep te krijgen op de veelplegers en er anderzijds ook een beter beeld kan worden verkregen van de actuele problematiek die eigen is aan de persoon van de veelpleger.

Het laatste en meest recente initiatief is het *Actieplan veelplegers* opgesteld door de minister van Justitie Annemie Turtelboom en de minister van Binnenlandse Zaken Joëlle Milquet in 2012 (Federale Overheidsdienst Justitie, 2012). In dit plan wordt er gefocust op de veelpleger die een voorwaardelijke invrijheidstelling (VI) geniet. Er wordt een definitie opgesteld voor de veelpleger, zodat er een snellere en efficiëntere opvolging door politie en justitie tot stand

kan komen. Tevens zal het informaticasysteem van het Bestuur der Strafinrichtingen worden gebruikt als het centrale beheersinstrument. Met dit instrument wordt er tegemoet gekomen aan de gebrekkige informatieoverdracht. De administratieve informatie die in deze databank is opgenomen, wordt sinds dit initiatief automatisch verzonden naar de politie en zal later worden aangevuld met concrete en door de politie controleerbare voorwaarden waaronder de veelpleger is vrijgelaten. Tot slot dienen ook de probatievoorwaarden te worden geconcretiseerd en het toezicht op de vrijgekomen veelpleger te worden geïntensifieerd. Deze aanpassingen zorgen er mogelijks voor dat herval van de veelpleger kan worden voorkomen. Concreet houdt dit in dat de probatiewet zal worden aangepast, zodat de voorwaarden op een meetbare en controleerbare wijze kunnen worden opgesteld.

Uit al de bovenstaande initiatieven kan worden geconcludeerd dat de veelpleger de laatste jaren heel wat aandacht heeft gekregen. Het is opvallend dat deze initiatieven voornamelijk pleiten voor een adequate opvolging en interventie-initiatieven op maat. Deze zijn pas mogelijk wanneer er een sluitende definitie van het begrip veelpleger wordt voorzien en er meer wetenschappelijke kennis voorhanden is over de doelgroep. Hoewel er ondertussen vele onderzoeken werden uitgevoerd en initiatieven werden genomen, bestaat er nog steeds geen uniform concept of uniforme definitie voor deze kleine groep delinquenten die veelvuldig feiten pleegt (Handelingen Belgische Senaat, 2008). Hoewel dit aspect niet zal worden uitgewerkt in de masterscriptie, is het wel van belang dit te vermelden, vermits dit implicaties kan hebben voor het eigen onderzoek. Er wordt geopteerd voor het concept *veelpleger*, dat wordt gedefinieerd met behulp van de werkdefinitie van Michaux en Vervaeke (2011): “iemand die momenteel een gevangenisstraf uitzit van minstens drie jaar voor één feit en minstens vier bijkomende veroordelingen heeft”.

Hoofdstuk 2. Feitengerelateerde kenmerken van veelplegers

In dit hoofdstuk zal er aandacht worden besteed aan de verschillende feitengebonden factoren van de criminele carrière. Bij de onderstaande aspecten zal er regelmatig worden verwezen naar de Monitor veelplegers uit Nederland. In deze Monitor worden de registratiegegevens van verschillende databronnen, zoals politie, openbaar ministerie, justitiële inrichtingen van volwassenen en jeugd, reclassering, keteninformatiesysteem en verslavingszorg gecombineerd om de kenmerken en delictgeschiedenis van de veelplegers te beschrijven. Aanvangend

dienen enkele begrippen te worden gedefinieerd. Deze definities maken het mogelijk om enerzijds gegevens te verzamelen en anderzijds een vergelijking te maken tussen de gegevens die op basis van deze definities werden verzameld en de gegevens die worden bekomen op basis van de definitie gehanteerd in de masterscriptie. De Monitor definieert de zeer actieve veelpleger (ZAVP) als: “iemand van 18 jaar of ouder die over een periode van vijf jaren – waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt – meer dan 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar”. De Jeugdige veelpleger (JVP) wordt dan gedefinieerd als: “een jongere in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar die in het gehele criminele verleden meer dan vijf processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar, het jaar waarin hij of zij als veelpleger is aangemerkt” (Tollenaar, Meijer, Huijbrechts, Blom & el Harbachi, 2006). Er zal slechts zelden naar deze laatste groep worden verwezen, aangezien de onderzoekseenheden in het eigen onderzoek is beperkt tot meerderjarige veelplegers. De Monitor veelplegers bevat drie doelen, namelijk het in kaart brengen van de beschikbare landelijke informatie over jeugdige en volwassen veelplegers, het omschrijven van de in- en uitstroom van deze groepen in het politieapparaat en de justitieketen en tot slot het inventariseren van de reguliere interventies van de verschillende instanties ten aanzien van de criminaliteit van de veelplegers (Tollenaar & van der Laan, 2012).

Bij de interpretatie van de resultaten van de onderstaande aspecten dient er enige voorzichtigheid te worden geboden. Na een grondige analyse van de bestaande literatuur, is het opvallend dat er geen eenduidige resultaten voorhanden zijn. Een eerste verklaring voor de tegenstrijdige resultaten is dat deze sterk afhankelijk zijn van het land waarin het onderzoek werd uitgevoerd. Zo verschillen landen in regels en praktijken bij strafoplegging en strafuitvoering, maar ook in de regeling van invrijheidsstelling. Ook kan de specifieke sociaaldemografische en economische context van een land zorgen voor verschillen in de resultaten tussen landen. Wat dit betreft, kan er in eerste instantie worden gedacht aan het onder- of overrapporteren van bepaalde criminaliteitsvormen door de politie wegens politieke druk of culturele waarden. Zo kan politieke instabiliteit de legale definities, het classificeren van sommige delicten en de bereidheid tot aangifte van delicten beïnvloeden (Hagan, 2003; Vito & Blankenship, 2002). In tweede instantie is het belangrijk om informatie te vergaren met betrekking tot de sociale, economische en administratieve context van een land, alvorens verschillende landen te vergelijken. Meer specifiek dient er vooraf een vergelijking te worden gemaakt in gebied, bevolking en bevolkingsdichtheid (Hill, 2005). Er kan aldus worden

geconcludeerd dat verschillende definities, structuren van het strafrecht en de overheid, economische ontwikkelingen en een variëteit aan andere factoren –die voor elk land uniek zijn– het vergelijken van criminaliteitscijfers kunnen bemoeilijken (Hill, 2005). Een tweede verklaring is het hanteren van een andere wijze van dataverzameling. Wat deze dataverzameling betreft, kan er gebruik worden gemaakt van ofwel zelfrapportages ofwel officiële documenten (zijnde informatie- en registratiesystemen van politie en justitie). Een volgende verklaring hangt nauw samen met de vorige en doet zich voor in elk onderzoek. Het betreft de onwetendheid van het strafwezen en het *dark number* dat daaruit voortvloeit. Uit dit laatste kan worden geconcludeerd dat cijfers over criminaliteit steeds schattingen zijn.

Een vierde en laatste verklaring kan worden gevonden in de gehanteerde definitie van het begrip veelpleger in het onderzoek. Aangezien er geen uniforme definitie voor veelplegers voorhanden is, verschillen de definities van land tot land. Deze worden beïnvloed door lokale wetten en meningen van experts (Blumstein, Farrington & Moitra, 1985). Bij het opstellen van een definitie voor veelplegers wordt er al dan niet rekening gehouden met het niveau van de strafrechtsketen (Ferwerda et al., 2003; Shelden, 1989; Wolfgang et al., 1972), de frequentie van de gepleegde feiten (Kempf-Leonard, Tracy & Howell, 2001; Piquero, Farrington & Blumstein, 2007), de tijdsspanne waarin de veelpleger actief is (Soothill, Fitzpatrick & Francis, 2009; Wartna & Tollenaar, 2004), de aard en de ernst van de feiten (Dunford & Elliott, 1984; Grapendaal & Van Tilburg, 2002; Wartna et al., 2004), de leeftijdscategorie (Beke et al., 1993; Shelden, 1989) en de gegevensbron (Chaiken & Chaiken, 1982; Peterselia, Greenwood & Lavin, 1977). Zoals reeds vermeld, wordt er in deze masterscriptie gekozen voor de werkdefinitie van Michaux en Vervaeke (2011): “iemand die momenteel een gevangenisstraf uitzit van minstens drie jaar voor één feit en minstens vier bijkomende veroordelingen heeft”. In dit hoofdstuk zullen achtereenvolgens de gepleegde delicten, de leeftijd bij het eerste delict en/of de eerste veroordeling, het justitieel verleden en tot slot specialisatie worden behandeld.

2.1. Gepleegde delicten

In wat volgt, worden de voornaamste bevindingen uit de literatuur rond gepleegde delicten uiteengezet. Teneinde een duidelijk overzicht te bieden, worden deze delicttypes in vier categorieën weergegeven, namelijk vermogensdelicten, geweldsdelicten, druggerelateerde delicten en een restcategorie. Heel wat onderzoekers concluderen dat de vermogensdelicten het grootste aandeel van de gepleegde delicten uitmaakt (o.a. Blokland, Nagin & Nieuwebeerta, 2005; Crow & Johnson, 2008; Eberly, Takahashi & Messina, 2007; Nijhof, De Kemp, Engels & Wientjes, 2008; Versteegh, Janssen & Bernasco, 2003; Wartna et al., 2004; West & Farrington, 1977). Farrington, Coid, Harnett, Jolliffe, Soteriou, Turner en West (2006) bevestigen het bovenstaande met de bevinding dat veelplegers voornamelijk inbraken en diefstallen uit auto's plegen. Wartna et al. (2004) concluderen dat het meest voorkomende delicttype overig vermogen is. Dit verwijst naar vermogensdelicten zonder geweld, zoals eenvoudige diefstal, diefstal door middel van braak, fraude ... Ook in de Monitor veelplegers 2003 zijn de vermogensdelicten het sterkst vertegenwoordigd. Uit dit instrument blijkt dat 70% van de gepleegde feiten door veelplegers vermogensdelicten zijn. In de Monitor Veelplegers van 2007 konden enkele wijzigingen worden vastgesteld. Terwijl het aantal vermogensdelicten daalde (van 67,5% in 2003 naar 50,6% in 2007), stegen de geweldsdelicten in aantal (van 10,2% in 2003 naar 17,1% in 2007). Deze stijging kan mogelijks het gevolg zijn van het toegenomen aantal verslavingsproblematieken onder de veelplegers (Tollenaar et al., 2007). Tot slot dient te worden vermeld dat deze tendens zich in de Monitor veelplegers 2012 nog steeds doorzet en dat het aantal vernielingen, openbare ordedelicten en geweldsdelicten verder toenemen tot in het jaar 2009 (Tollenaar et al., 2012).

Andere onderzoekers tonen daarentegen aan dat geweldsdelicten het grootste aandeel van de gepleegde feiten inhouden (o.a. Farrington, Ttofi & Coid, 2009; Gilleir, Ponsaers, Easton & Christiaens, 2008; Piquero, 2000; Piquero et al., 2007; Tracy et al., 1990). Wartna et al. (2004) verwijzen hierbij naar het frequent voorkomen van eenvoudige mishandeling, openlijke geweldpleging en vernieling. Uit het onderzoek van Kampijon en Weijers (2009) kan worden geconcludeerd dat driekwart van de minderjarige veelplegers geweldsdelicten plegen. Deze variëren van vernieling, belediging en bedreiging tot mishandeling en het instrumenteel gebruik van geweld bij vermogensdelicten. Aanranding en brandstichting komen ook voor, zij het in mindere mate.

Een derde categorie van feiten, die vaak worden gepleegd door veelplegers, is de drugsgerelateerde delicten (drugsgebruik en drugsmisbruik) (Donker et al., 2004; Engelhard, Huls, Meijer & Panhuis, 2001; Farabee, Joshi & Anglin, 2001; Jacobs & Essers, 2003; Tollenaar, 2008; Versteegh et al., 2003). Engelhard et al. (2001) voegden aan deze bevinding toe dat 58% van de delinquenten, die verantwoordelijk zijn voor een disproportioneel aantal delicten in Nederland, kampen met een verslavingsproblematiek van alcohol en/of drugs. Tollenaar (2008) concludeert dat van de door hem onderzochte veelplegers ongeveer 20% verslaafd was aan alcohol, 33% aan opiaten en ongeveer 34% aan cocaïne- en/of crack. Bovendien blijkt dat het al dan niet gebruiken van drugs bepaalt welk type delict de veelpleger zal plegen. Jacobs et al. (2003) stellen in deze context vast dat deze vooral diefstallen door middel van braak (49%), eenvoudige diefstallen (28%) en diefstallen met geweld (17%) plegen. In vergelijking met de drugsgebruikende veelplegers, breken de veelplegers die geen verslavingsproblematiek hebben minder vaak in, gebruiken minder geweld, veroorzaken minder schade en bekomen een grotere buit.

Tot slot wordt er nog aandacht besteed aan de restcategorie van delicten. In deze categorie worden de delicttypes opgenomen die minder frequent voorkomen. Volgens Gilleir et al. (2008), behoren tot deze categorie: verboden wapendracht, vernieling en beschadiging van eigendommen en openbare dronkenschap, zedendelicten, brandstichting, weerspanning, moord en/of doodslag, belaging, heling en witwassen. Ook Wartna et al. (2004) komen tot de conclusie dat deze delicttypes minder vaak voorkomen bij veelplegers. Jansen, Hissel en Homburg (2007) focusten zich in hun onderzoek op het aantal zedendelicten en bevestigden dat deze zelden deel uitmaken van het repertoire van gepleegde delicten door veelplegers. Deze laatste bevinding werd eveneens vastgesteld in de Monitor Veelpleger 2010 (Tollenaar & van der Laan, 2010).

Een eerste opmerkelijke bevinding wat de gepleegde delicten betreft, is dat de resultaten niet eenduidig zijn. Terwijl een aantal onderzoekers aantonen dat veelplegers zich voornamelijk engageren in vermogensdelicten, zijn andere onderzoekers ervan overtuigd dat veelplegers voornamelijk geweldsdelicten plegen. Wat de vermogensdelicten betreft, worden er heel wat inbraken, diefstallen en fraudes gepleegd. Met betrekking tot de geweldsdelicten, zijn eenvoudige mishandeling, openlijke geweldpleging, vernielingen en bedreiging tot mishandeling vaak voorkomende delicttypes. Vervolgens plegen de veelplegers een aanzienlijk aantal drugsdelicten. Zo zou volgens Engelhard et al. (2001) 58% van de

delinquenten die verantwoordelijk zijn voor een disproportioneel aantal delicten in Nederland, kampen met een verslavingsproblematiek. De veelplegers met een verslaving plegen vooral diefstal door middel van braak, eenvoudige diefstal en diefstal met geweld. Tot slot zijn er een aantal delicttypes waarin veelplegers zich in mindere mate engageren. Zo kan er worden gedacht aan verboden wapendracht, vernieling en beschadiging van eigendommen en openbare dronkenschap, zedendelicten, brandstichting, weerspannigheid, moord en/of doodslag, belaging, heling en witwassen.

2.2. Startleeftijd

Bovenop de aandachtspunten die in het begin van het hoofdstuk werden aangehaald met betrekking tot de interpretatie van de resultaten, dient in dit onderdeel nog een bijkomend aspect van voorzichtigheid te worden vermeld. De verschillen in resultaten en conclusies in dit onderdeel kunnen te wijten zijn aan een verschillende interpretatie van het begrip startleeftijd. Afhankelijk van het onderzoek verwijst de startleeftijd naar de leeftijd bij het begin van het antisociaal gedrag, de leeftijd bij het eerste feit of de leeftijd bij de eerste veroordeling. Deze laatste wordt in vele onderzoeken gelijkgesteld met de leeftijd van het eerste politiecontact. In dit onderdeel zal de aandacht voornamelijk worden gevestigd op de leeftijd waarop het eerste feit werd gepleegd en deze waarop de eerste veroordeling werd bekomen.

De enige consensus die er in deze onderzoeken bestaat, is dat delinquent gedrag ontspruit tijdens de jeugdijaren van de veelpleger (DeLisi, 2005; Ezell & Cohen, 2005; Piquero et al., 2007; Shannon, 1988; Tracy & Kempf-Leonard, 1996; West et al., 1977). Het blijkt dat de kans om in de criminaliteit te belanden het grootst is op de grens van meerderjarigheid, namelijk 17 tot 18 jaar (Shannon, 1988). Met andere woorden kan er worden gesteld dat de beginleeftijd van de veelpleger relatief laag ligt (Gilleir et al., 2008; Soothill et al., 2009). Daarnaast werd ontdekt dat de beginleeftijd van veelplegers veel lager ligt dan bij incidentele daders (Godfrey, Cox & Farral, 2007). Een mogelijke verklaring die hiervoor kan worden gegeven, is dat hoe vroeger de delinquent start met het plegen van criminaliteit, hoe groter de kans dat deze zijn feiten voortzet en een criminele carrière uitbouwt als volwassene (Shannon, 1988). Tevens vormt deze vroege startleeftijd een goede indicator voor een lange criminele carrière (Farrington, 2003; Glueck's, 1950; LeBlanc et al., 1989).

Na deze algemene bevindingen worden enkele relevante conclusies uit de onderzoeken uiteengezet. In de Monitor veelplegers wordt de leeftijd bij het eerste feit gelijkgesteld aan de leeftijd waarop de eerste politionele akte wordt opgesteld waarin de persoon als verdachte wordt aangemerkt voor één of meerdere delicten. Uit de resultaten van de Monitor (2008) blijkt dat het eerste feit gemiddeld wordt gepleegd op 18 jarige leeftijd (Tollenaar et al., 2006). Ook volgens Gilleir (2008) ligt deze leeftijd op 18 jaar. Enerzijds zijn er onderzoekers die concluderen dat deze leeftijd lager ligt. Volgens Farrington (2003) starten de meeste veelplegers met het plegen van feiten tussen acht en veertien jaar. Andere onderzoekers stellen dat de meeste veelplegers hun criminele carrière starten op veertien jaar (Farrington, 2005; Gomez-Smith & Piquero, 2005; Piquero et al., 2007) of zelfs dertien jaar (Moffitt, Caspi, Rutter en Silva, 2001). Ook volgens Thornberry (1996) en Wilson en Herrnstein (1985) start de gemiddelde veelpleger op twaalf à dertienjarige leeftijd met het plegen van criminele feiten.

Anderzijds zijn er ook onderzoekers die concluderen dat deze startleeftijd hoger ligt. Zo stellen Wartna et al. (2004) dat de veelpleger gemiddeld aanvangt met zijn criminele feiten op 21 jaar. Tot slot werd er in het onderzoek van Soothill et al. (2009) onderzocht of er een verschil bestaat in de startleeftijd naargelang het type feiten. In zijn onderzoek wordt duidelijk dat terwijl de veelpleger zijn eerste winkeldiefstal pleegt wanneer deze jonger is als tien, hij/zij aanvangt met de meeste andere feiten rond veertien en vijftien jaar. Hierbij kan er worden gedacht aan inbraak, overval (al dan niet met geweld), vandalisme en autodiefstal. Wat de drugsdelicten en diefstal op het werk betreffen, wordt er meestal van start gegaan tussen 19 en 22 jaar.

Ten tweede vormt de vroege leeftijd bij de eerste veroordeling een sterke voorspeller van persisterende delinquentie (Blumstein, Cohen, Roth & Visher, 1986; Farrington., 1990; Patterson, Crosby & Vuchinich, 1992; Patterson, Forgatch, Yoerger & Stoolmiller, 1998; White, Moffitt, Earls, Robins & Silva, 1990). Het is evident dat de gemiddelde leeftijd bij de eerste veroordeling hoger is dan deze bij het eerste feit (Soothill et al., 2009). Volgens Eberly et al., (2007) wordt de veelpleger voor de eerste maal gearresteerd op gemiddeld 22 jarige leeftijd. Daarnaast concluderen zij dat de helft van de veelplegers voor het eerst worden gearresteerd op 19 jarige leeftijd. De bevinding van Moffitt en Caspi (2001) ligt in dezelfde lijn als de bovenstaande, namelijk dat de eerste arrestatie plaatsvindt op gemiddeld 18 jaar. In tegenstelling tot de bovenstaande onderzoeken waarin er gebruik werd gemaakt van ofwel de

eerste arrestatie of de eerste veroordeling, wordt er in de Monitor veelplegers (2008) gewerkt met het eerste politiecontact. Volgens Tollenaar, Huijbregts, Meijer en van Dijk (2008) komt de gemiddelde veelpleger voor het eerst in contact met de politie op 13,3 jarige leeftijd. Deze bevinding werd bevestigd door Kampijon et al. (2009). Zij stellen een gemiddelde leeftijd van 12,9 jaar vast.

Twee klassieke theorieën bespreken verschillen in de (start)leeftijd van de daders. De eerste is de dual taxonomy theorie van Moffitt (1993). In deze theorie wordt er een onderscheid gemaakt tussen vier grote groepen in de bevolking, namelijk de niet-plegers, de laatstarters, de *adolescence-limited offenders* en de *life-course persistent offenders*. Deze theorie zal in het onderdeel van de bestaande typologieën nog uitgebreid worden besproken. De tweede theorie is de age-crime curve, die werd geïntroduceerd door Hirschi en Gottfredson (1983). Deze curve wordt vaak in verband gebracht met de *adolescence-limited offenders*, die door Moffitt (1993) werden voorgesteld. Volgens deze curve vindt de aanvang van delinquent gedrag plaats in de vroege adolescentie en blijft stijgen tot en met 17 jaar waar het een piek bereikt. Na deze leeftijd vindt er een daling plaats totdat de curve opnieuw het nulpunt bereikt op een leeftijd van midden jaren 20. Deze curve is eveneens van toepassing op de *life-course persistent offenders* (Blonigen, 2010; Gottfredson et al., 1983; Nagin, Farrington & Moffitt, 1995). Het enige verschil in de curve tussen deze twee groepen is dat deze niet tot het nulpunt zal dalen bij de *life-course persistent offenders*.

Uit dit onderdeel is het belangrijk te onthouden dat de veelpleger op relatief jonge leeftijd aanvangt met zijn criminele carrière (Gilleir et al., 2008; Godfrey et al., 2007; Shannon, 1988; Soothill et al., 2009). Tevens werd duidelijk dat hoe vroeger zij aanvangen met hun feiten, hoe groter de kans dat zij een criminele carrière uitbouwen als volwassenen (Shannon, 1988). Naast deze algemene bevindingen bestaat er geen consensus over de exacte leeftijd waarop veelplegers hun eerste delict plegen. In dit onderdeel werd er een onderscheid gemaakt tussen de leeftijd bij het eerste feit en bij de eerste veroordeling. Hoewel Soothill et al. (2009) concluderen dat de gemiddelde leeftijd bij de eerste veroordeling hoger is dan de leeftijd bij het eerste feit, werd desondanks dezelfde range bekomen, namelijk tussen twaalf en tweeëntwintig jaar.

2.3. Justitieel verleden

In dit onderdeel worden de voornaamste trends betreffende het aantal veroordelingen, het aantal en de duur van de detenties en het aantal toegekende en ingetrokken voorwaardelijke invrijheidsstellingen (VI) besproken. Het is hierbij wel van belang te vermelden dat hoewel er heel wat informatie beschikbaar is over het justitieel verleden van delinquenten en de term veelpleger onvermijdelijk impliceert dat er een justitieel verleden is, deze informatie slechts uitzonderlijk is toegespitst op veelplegers. Met deze reden wordt dit onderdeel uitgebreid met algemene informatie over het justitieel verleden.

Het eerste aspect dat hier wordt opgenomen, is het aantal veroordelingen. Wartna et al. (2004) stellen vast dat de boete en de transactie (in België minnelijke schikking genoemd) de meest voorkomende straffen zijn bij een eerste strafrechtelijke veroordeling. Aangezien heel wat veelplegers meermaals in contact komen met justitie, is het belangrijk niet alleen te focussen op een eerste strafrechtelijke veroordeling, maar ook op latere veroordelingen. De kans op een veroordeling stijgt logischerwijze naarmate het aantal justitiecontacten stijgt. Een belangrijke bevinding is dat naarmate het aantal justitiecontacten stijgt, ook de kans op een onvoorwaardelijke vrijheidstraf stijgt, maar de kans op een boete of minnelijke schikking daalt (Wartna et al., 2004). Vanaf elf strafzaken is de kans op een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf 37,2%. Deze bedraagt 64,9% vanaf het vijftigste contact met justitie. Een laatste bevinding in dit onderzoek is dat het aantal taakstraffen en beleidssepots constant blijft ongeacht het aantal justitiecontacten (Wartna et al., 2004). Jacobs et al. (2003) concluderen dat de veelplegers gemiddeld 34 justitiële contacten opbouwen in gemiddeld 14 jaar, waarbij ze gemiddeld 2,7 maal per jaar in aanraking komen met justitie. Een andere conclusie uit hun onderzoek is dat druggebruikende veelplegers gemiddeld meer justitiële contacten op hun naam hebben dan niet-druggebruikende veelplegers. Terwijl de Monitor veelplegers zich baseert op de processen-verbaal, maken Farrington et al. (2009) een verdere analyse van de Cambridge Study op basis van veroordelingen. In dit longitudinaal onderzoek naar delinquente ontwikkeling werden 411 mannen uit Zuid-Londen opgevolgd van 8 jaar tot 48 jaar. Uit dit onderzoek blijkt dat de persistente veelpleger gemiddeld acht veroordelingen heeft tijdens zijn criminele carrière (Farrington et al. 2009). Ten slotte dient er te worden vermeld dat met uitzondering van het onderzoek van Farrington et al. (2009) er verder geen gegevens gekend zijn over het gemiddelde aantal veroordelingen voor veelplegers.

Het tweede aspect heeft betrekking op het aantal detenties en de gemiddelde detentieduur. Volgens Eggen en Goudriaan (2008) daalde het aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen voor gedetineerden in het algemeen sinds 2003 met 3,5%. Daarnaast werd de gemiddelde detentieduur korter. In de Monitor Veelplegers van 2007 werd de periode 1996-2003 bestudeerd (Tollenaar et al., 2006). Een eerste conclusie uit deze monitor was dat tussen 1996 en 2003 elke ZAVP ooit weleens een gevangenisstraf had uitgezeten. De veelpleger werd gemiddeld zeven keer gedetineerd en had per detentie gemiddeld drie maanden en 16 dagen gezeten. Ook wat de wederopsluiting betreft, werden enkele conclusies geformuleerd. Het werd duidelijk dat drie op de vier veelplegers uit het cohort 2003 opnieuw werden opgesloten (77%). In 2004 steeg de wederopsluitingsgraad verder tot 83,2% (Tollenaar et al., 2006). Eén jaar later, in 2005, kon er een piek worden vastgesteld in het percentage ZAVP's in detentie. Vervolgens kon er zowel na 2005 (81%) als in 2009 (71%) een daling worden waargenomen in het aantal detenties van ZAVP's. De gemiddelde detentieduur bedroeg voor 2005 vier maanden, maar daalde eveneens in hetzelfde jaar (Tollenaar & van der Laan, 2012). Ook in het recente onderzoek van het NICC (Maes & Robert, 2012) werd er aandacht besteed aan het aantal detenties. Uit dit onderzoek blijkt dat 61,2% van de onderzochte groep nooit eerder was gedetineerd. Voor de personen die daarentegen reeds eerder in detentie hebben gezeten, gelden de volgende bevindingen: 14,6% had één voorgaande opsluiting, 7,4% had twee voorgaande opsluitingen en 4,9% had drie voorgaande detenties. Een andere opmerkelijke bevinding uit deze studie is dat één derde van de wederopsluitingen plaatsvinden binnen het eerste jaar na de vrijlating. Indien enkel de veroordeelden – en dus niet de beklaagden en geïnterneerden – voor ogen worden gehouden, kan worden geconcludeerd dat 49,1% van hen binnen het jaar opnieuw werd gedetineerd. Van deze groep werd 47,2% één keer wederopgesloten, 27,2% twee keer en 13% drie keer (Maes et al., 2012).

Tot slot worden de trends in het aantal voorwaardelijke invrijheidstellingen besproken. Alvorens de resultaten uiteen te zetten, zal het begrip voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI) worden gedefinieerd. Volgens deze strafmodaliteit is het mogelijk dat een dader, die is veroordeeld tot meer dan drie jaar effectieve gevangenisstraf, na een derde van zijn straf vervroegd kan vrijkomen nadat hij/zij voor de commissie VI is verschenen. Een bijkomende voorwaarde is echter wel dat de dader minimum 90 dagen van zijn straf heeft uitgezeten. Deze strafmodaliteit kan evenmin worden toegekend aan iemand die werd veroordeeld voor

een straf met wettelijke herhaling¹. In tegenstelling tot de resultaten met betrekking tot de wederopsluiting na een VI, zijn er bijna geen cijfergegevens ter beschikking rond het aantal VI's die worden toegekend aan veelplegers. Dit kan mogelijk te wijten zijn aan het lage percentage VI's uit het volledige aandeel invrijheidsstellingen (4,1%) (FOD Justitie, 2010). Maes et al. (2012) beperkten zich in hun Belgisch onderzoek tot het aantal wederopsluitingen die volgden op een VI. Volgens hen werden 49,6% van de personen die in vrijheid werden gesteld via een VI opnieuw opgesloten (Maes et al., 2012).

Wat het justitieel verleden betreft, kunnen de volgende conclusies worden genomen. Ten eerste blijkt dat de boete en de minnelijke schikking de meest voorkomende straffen zijn. Daarnaast kan er worden geconcludeerd dat naarmate het aantal justitiecontacten toenemen, de kans op een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf stijgt en de kans op een boete of minnelijke schikking daarentegen afneemt (Wartna et al., 2004). Tot slot kan geconcludeerd worden dat veelplegers gemiddeld 34 justitiële contacten heeft in gemiddeld 14 jaar, waarbij ze gemiddeld 2,7 keer per jaar in aanraking komen met justitie (Jacobs et al., 2003) en dat ze gemiddeld acht keer worden veroordeeld tijdens hun criminele carrière (Farrington et al., 2009). Wat het aantal detenties betreft, werd er uit het onderzoek van Maes et al. (2012) geconcludeerd dat terwijl 61,2% van de onderzochte groep tussen 1975 en 2012 nooit eerder gedetineerd was, de veelplegers die reeds eerder gedetineerd waren 14,6% één voorgaande opsluiting had, 7,4% twee voorgaande opsluitingen had en 4,9% drie voorgaande detenties had. Volgens Tollenaar et al. (2006) werden veelplegers gemiddeld zeven keer gedetineerd en hebben zij per detentie gemiddeld drie maanden gezeten. Uit dit onderzoek kwam tevens naar voor dat er daling kon worden vastgesteld in het aantal ZAVP's in detentie na 2005 (81%) en na 2009 (71%). Wat het aantal voorwaardelijke invrijheidsstellingen betreft, dient tot slot te worden geconcludeerd dat er relatief weinig resultaten ter beschikking zijn specifiek voor veelplegers. Volgens Maes et al. (2012) wordt 49% van de veelplegers wederopgesloten na het verkrijgen van een voorwaardelijke invrijheidsstelling.

¹ Wet op voorwaardelijke invrijheidsstelling 5 maart 1998, BS 2 april 1998, 1998009265.

2.4.Specialisatie

In dit laatste onderdeel zal worden nagegaan of veelplegers zich in de loop van hun carrière al dan niet specialiseren in bepaalde delicttypes. Sinds de jaren 70, maar vooral vanaf de jaren 80, werd het bestuderen van specialisatie een centraal onderdeel in het onderzoek naar de criminele carrière (Armstrong & Britt, 2004; Blumstein, Cohen, Das, & Moitra, 1988; Blumstein et al., 1986; Farrington, Snyder, & Finnegan, 1988; Lynam, Moffitt, & Piquero, 2004; Mazerolle, Brame, Paternoster, Piquero, & Dean, 2000; Osgood & Schreck, 2007; Piquero, Paternoster, Mazerolle, Brame, & Dean, 1999; Sullivan, McGloin, Caudy, & Ray, 2009; Tracy et al., 1996; Wolfgang et al., 1972). Na de uiteenzetting van enkele algemene bevindingen, zal er in het volgende onderdeel een overzicht worden geboden van de literatuur met betrekking tot specialisatie. Achtereenvolgens worden behandeld: het verband tussen het delicttype van het eerste feit en specialisatie, de delicttypes waarin wordt gespecialiseerd, het verband tussen de startleeftijd van de veelpleger en specialisatie in de loop van de criminele carrière en de leeftijd waarop specialisatie optreedt.

2.4.1. Algemeen

Wat de algemene bevindingen met betrekking tot specialisatie betreft, zal er ten eerste worden ingegaan op theoretische en beleidsimplicaties. Vervolgens zullen de problemen met betrekking tot het onderzoek naar specialisatie worden uiteengezet. Tot slot zullen in dit onderdeel enkele algemene trends worden beschreven, zonder dieper in te gaan op de delicttypes waarin veelplegers zich specialiseren.

Het onderzoek naar specialisatie houdt implicaties in op zowel theoretische als beleidsniveau (Blumstein et al., 1988; Farrington et al., 1988; Gibbons, 1975; Greenwood & Turner, 1987; Hanson & Harris, 2000; Piper, 1985; Veneziano & Veneziano, 2002; Wolfgang et al., 1972). Wanneer de criminele carrières van veelplegers veelzijdig zijn, moeten theorie en onderzoek zich richten op de ontwikkeling van algemene perspectieven die het gegeneraliseerde criminele gedrag voorspellen (DeLisi, 2005; Gottfredson & Hirschi, 1990; Jessor & Jessor, 1977; Rowe, Osgood & Nicewander, 1990). Wanneer daarentegen de criminele carrières van veelplegers zijn gespecialiseerd, moeten theorie en onderzoek zich richten op de ontwikkeling van delictspecifieke of typologische perspectieven die de kenmerken, trekken en situaties van een bepaald type veelpleger vaststellen (American Psychiatric Association, 2000; Gibbons &

Garrity, 1962; Guerette, Stenius & McGloin, 2005; Paternoster & Brame, 1998; Robertiello & Terry, 2007; Sampson & Laub, 1993; Shover, 1996). Het bestuderen van de vraag naar specialisatie heeft aldus implicaties in het ontwikkelen van algemene en typologische theorieën (Piquero et al., 1999). Ook voor beleidsmakers is onderzoek naar specialisatie relevant. Wanneer de graad van specialisering in de criminele carrière van een bepaald type dader gekend is, kunnen er initiatieven worden genomen, teneinde een bepaald delicttype te voorkomen.

Het onderzoek naar specialisatie verloopt echter niet zonder problemen. Een eerste probleem heeft betrekking op de definiëring van het concept specialisering. Uit de volgende voorbeelden wordt duidelijk dat er niet zoiets bestaat als een uniforme definitie van specialisatie, maar dat er afhankelijk van het onderzoek verschillende definities worden gehanteerd. Nieuwbeerta, Blokland, Piquero en Sweeten (2011) definiëren specialisatie als: “de neiging om hetzelfde type delict te herhalen; een relatieve dominantie in een bepaald delicttype over een specifieke periode van de carrière of een aantal delicten, of de overrepresentatie van bepaalde delicten binnen de carrière in contrast met de algemene graad van delicten in de populatie”. Deze definiëring is gebaseerd op het gebrek aan variëteit in de delicttypes. Diversiteit wordt daarentegen gedefinieerd als: “een grote variëteit in delicttypes”. In het rapport van het politiedepartement in Vancouver wordt er gebruikgemaakt van een tweedeling om te verduidelijken wat specialisatie inhoudt. In eerste instantie spreken ze over gespecialiseerde daders. Deze worden tijdens hun criminele carrière slechts voor één van de drie delicttypes (persoonsdelicten, vermogensdelicten en andere delicten) aangeklaagd, met of zonder administratieve delicten, of wiens criminele carrière volledig en alleen bestaat uit administratieve delicten. In tweede instantie verwijzen ze naar veelzijdige daders. Deze daders kennen tijdens hun criminele carrière aanklachten voor minstens twee van de drie delicttypes. Topalli (2005) daarentegen, prefereert het concept expertise boven specialisatie en stelt dat dit wordt gekenmerkt door de combinatie van twee factoren, namelijk hoe de dader de setting beoordeelt, wat ook wel perceptuele vaardigheid wordt genoemd en hoe de dader zijn feiten zal uitvoeren, wat wordt benoemd als een procedurele vaardigheid. De drie bovenstaande zijn slechts enkele van de vele voorbeelden van verschillen in de definiëring van specialisatie.

Een tweede probleem houdt in dat er in de meeste onderzoeken naar specialisatie wordt gefocust op de periode van adolescentie en vroege volwassenheid. Dit is problematisch, aangezien specialisatie zich vooral manifesteert in het latere leven (Nieuwbeerta et al., 2011). Daarnaast worden er relatief korte follow-up periodes gehanteerd, waardoor er een bias kan ontstaan in de kennis naar hoe specialisatie zich ontwikkelt tijdens de criminele carrière. Daarentegen, worden er vaak brede tijdsperiodes gehanteerd, die belangrijke veranderingen in specialisatie over de levensloop kunnen maskeren (Nieuwbeerta et al., 2011). McGloin et al., (2009) stellen dat hoewel de vraag naar specialisatie reeds veelvuldig werd onderzocht, er steeds dezelfde conclusie wordt bekomen, namelijk beperkte specialisatie en grote veelzijdigheid. Deze bevinding duidt op het derde probleem. Volgens McGloin, Sullivan en Piquero (2009) zorgt dit ervoor dat geïnteresseerden de indruk krijgen dat onderzoek naar specialisatie reeds werd uitgeput. Echter, deze conclusie dient met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, aangezien er indicaties aanwezig zijn dat sommige daders zich specialiseren op korte termijn en er een overgang bestaat tussen de verschillende delicttypes (DeLisi, Beaver, Wright, Wright, Vaughn & Trulson, 2011). Een laatste probleem is dat de onderzoeken die naar bewijs van specialisatie zoeken, vaak niet verder ingaan op de specifieke aspecten die verband houden met specialisatie, zoals geslacht, ras, (start)leeftijd, eerst gepleegde delict ...

Een algemene bevinding uit de literatuur is dat de meeste onderzoekers er vroeger van uit gingen dat de meeste delinquenten er een veelzijdige carrière op nalieten (o.a. Besemer, 2012; Britt, 1994; Bursik, 1980; Chaiken et al., 1982; Chaiken & Chaiken, 1982; Christensen, Elers-Nielsen, LeMaire & Sturup, 1965; Farrington, 1979; Greenwood et al., 1987; Heuser, 1979; Klein, 1971, 1984; Kobrin, Hellum & Peterson, 1980; McClintock, 1963; Miller, Dinitz & Conrad, 1982; Peay, 1982; Peterselia et al., 1977; Peterson, Braiker & Polich, 1981; Piquero et al., 2007; Piquero, Farrington & Blumstein, 2003; Rojek & Erickson, 1982; Wolfgang et al., 1972). De sterkste kritiek op de veronderstelling dat specialisatie optreedt in de loop van de criminele carrière wordt voorzien door Gottfredson en Hirschi (1990; Hirschi & Gottfredson, 1994). Hun kritiek bestaat uit twee argumenten. Ten eerste stellen zij dat delinquenten zich niet zozeer specialiseren, maar zich eerder engageren in verschillende delicttypes. Ernstige delinquenten bezitten volgens hen een strafblad met gewelddadige criminaliteit, vermogenscriminaliteit, verkeerscriminaliteit, drugscriminaliteit en criminaliteit tegen de openbare orde. Ten tweede gaan zij ervan uit dat zelfcontrole stabiel is en de neiging tot criminaliteit zich blijft manifesteren, wat resulteert in verschillende gedragingen

afhankelijk van de sociale omstandigheden. Het is volgens hen duidelijk dat er geen sprake kan zijn van specialisatie, aangezien de keuze van delinquenten om al dan niet gewelddadige, vermogens-, witteboorden-, drugs- of slachtofferloze criminaliteit te plegen, afhankelijk is van hun gemoed en onmiddellijke verlangens, de aanwezigheid van een geschikt slachtoffer of object van verlangen, een eenvoudige buit en de afwezigheid van de politie of een andere sanctionerende instantie.

Recent onderzoek heeft echter nieuw licht geworpen op het fenomeen van specialisatie. Deze studies zijn meer gebalanceerd en erkennen beide trends; specialisatie en veelzijdigheid (DeLisi et al., 2011). Met behulp van verschillende benaderingen en analytische technieken werden er in heel wat onderzoeken sterke indicaties voor specialisatie gevonden (Francis, Soothill & Fligelston, 2004; Osgood et al., 2007; Sullivan, McGloin, Ray & Caudy, 2009). Tracy et al. (1996) concluderen dat meer dan 50% van alle delicten zijn geconcentreerd binnen een bepaald delicttype. Ook Armstrong et al. (2004) vonden met behulp van de data van de California Youth Authority (2294 delinquenten) bewijs voor specialisatie. Wanneer de specifieke kenmerken van de delinquenten, zoals ras, verleden van drugs- of alcoholgebruik, verleden van geweld, verleden van schooldiscipline, familiale controle en de associatie met gangs werden gespecificeerd, leidde hun analyse echter tot schijnresultaten. Het blijkt dat de mate van specialisatie sterk toeneemt, wanneer deze aspecten in rekening worden genomen. Blumstein et al. (1988) maken in deze context een nuance. Zij stellen dat delinquenten in de vroege jaren van hun criminele carrière een brede variëteit aan delicttypes onderhouden en in de latere fasen overgaan naar het delicttype waarin zij reeds de meeste vaardigheden hebben ontwikkeld en dat het meest bij hun past.

Uit de algemene bevindingen kan worden geconcludeerd dat onderzoek naar specialisatie niet zonder problemen verloopt. Wat deze problemen betreffen, kan er worden gedacht aan de definiëring van het concept specialisatie, de gehanteerde periode in het leven van de delinquent en specialisering van delinquenten op korte termijn met overgang tussen verschillende delicttypes, het negeren van de specifieke aspecten die verband houden met specialisatie, zoals geslacht, ras, (start)leeftijd, eerst gepleegde delict... Hoewel deze problemen het onderzoek naar specialisatie kunnen bemoeilijken, is het vanuit theoretische en beleidsimplicaties noodzakelijk inzicht te verkrijgen in dit fenomeen. Algemeen kan worden gesteld dat hoewel er in oudere onderzoeken voornamelijk werd geconcludeerd dat

delinquenten een veelzijdige carrière onderhouden, meer recent onderzoek indicaties van specialisatie kon aantonen.

2.4.2. Het verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie en de delicttypes waarin veelplegers zich specialiseren

In dit onderdeel worden twee aspecten behandeld. Ten eerste zal er worden gezocht naar een verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie in het verloop van de criminele carrière. Ten tweede wordt er nagegaan of er verschillen zijn in specialisatie naargelang het delicttype.

Onderzoek naar het verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie is relatief schaars. Nieuwbeerta et al. (2011) verwijzen hierbij naar de state dependence theorieën. Deze tonen aan dat voorgaande delicten de structuur van het gedrag bepalen zodat hetzelfde gedrag waarschijnlijk opnieuw voorkomt in toekomstige delicten, wat resulteert in een patroon van specialisatie. Deze bevinding staat centraal in het werk van Spelman (1994). Hij gaat uit van een leerhypothese en stelt dat wanneer delinquenten meer kennis en ervaring verkrijgen in het plegen van hun delicten zij er meer naar zullen neigen deze delicten te herhalen. Een algemene conclusie uit het onderzoek van Smith et al. (1984) is dat jonge daders die hun criminele carrière aanvatten met ernstige delicten zich later ook meer zullen specialiseren in deze delicten. Zo zullen jonge daders die starten met een persoonsdelict of inbraak later meer persoonsdelicten of inbraken en minder vermogensfeiten plegen (Smith et al., 1984). Moffitt, Mednick en Gabrielli (1989) stelden tot slot vast dat delinquenten die starten met een gewelddadig feit in de toekomst ook meer gewelddadige feiten zullen plegen, dan wanneer hun eerste feit een vermogensdelict was.

Wat de verschillen in specialisatie naargelang de delicttypes betreft, zijn de resultaten evenmin eenduidig. Teneinde een duidelijk overzicht te bieden, zullen de onderzoeksresultaten uit de literatuur worden weergegeven in categorieën van delicttypes. Ten eerste werd er in sommige studies specifiek gezocht naar een indicatie van specialisatie in **gewelddadige criminaliteit**. In eerste instantie waren er heel wat onderzoekers die tot de conclusie kwamen dat gewelddadige delinquenten uitzonderlijk zijn. Daders lijken naar een grote veelzijdigheid in hun delicten te neigen met minder specialisatie in geweld (Elliott, Huizinga & Morse, 1986; Farrington et al., 1988; Nieuwbeerta et al., 2011; Piquero, 2000;

Stander, Farrington, Hill & Altham, 1989). Daarnaast werd er aangetoond dat de meeste daders slechts één gewelddadig feit hebben gepleegd in hun carrière en er aldus geen sprake kan zijn van specialisatie in geweld (Hamparian, Schuster, Dinitz & Conrad, 1978; Shannon, 1988; Weiner, 1989; Wolfgang et al., 1972). Tevens werd duidelijk dat delinquenten die relatief hoge niveaus van gewelddadige criminele activiteit vertonen, ook neigen naar relatief hoge niveaus van andere (niet-gewelddadige) vormen van criminele activiteit (Brame, Mulvey & Piquero, 2001; Piper, 1985). In het onderzoek van Farrington (1991) bijvoorbeeld, kwam naar voren dat slechts zeven van de 50 gewelddadige daders geen veroordeling hadden voor niet-gewelddadige feiten en er aldus geen bewijs voor specialisatie kon worden gevonden. Daarnaast stelden een aantal onderzoekers vast dat er geen specialisatie kon worden aangetoond bij minderjarige mannelijke seksuele delinquenten (Vandiver, 2006), seksuele moordenaars (Hill, Habermann, Klusmann, Berner & Briken, 2008), moordenaars (Blumstein et al., 1988; DeLisi et al., 2011; Vaughn, DeLisi, Beaver & Howard, 2009; Wright, Pratt & DeLisi, 2008), verkrachters (Blumstein et al., 1988; DeLisi et al., 2011; Lussier, Proulx & LeBlanc, 2005), seksuele daders (Miethe, Olson & Mitchell, 2006) en delinquenten met wapendelicten (Blumstein et al., 1988; DeLisi et al., 2011; Tracy et al., 1996).

In tweede instantie hebben een aantal onderzoekers daarentegen wel bewijs gevonden voor specialisatie in gewelddadige criminaliteit (o.a. Armstrong et al., 2004; Blumstein et al., 1988; Brennan, Mednick, & Richard, 1989; Britt, 1996; Guttridge, Gabrielli, Mednick & Van Dusen, 1983; Osgood et al., 2007). Loeber, Farrington, Stouthamer-Loeber en White (2008) combineerden officiële data met data uit self-reports en kwamen tot de bevinding dat hoewel een aanzienlijk aantal jonge daders er een veelzijdige criminele carrière op nahielden, er een niet te negeren aantal gespecialiseerde gewelddadige carrières werden onderhouden. Lynam et al. (2004) daarentegen, vonden bij de delinquenten uit de Dunedin Birth Cohort enerzijds met behulp van officiële data slechts weinig bewijs voor specialisatie en anderzijds met behulp van self-reports duidelijk bewijs voor specialisatie in geweld. Soothill, Francis en Liu (2008) baseerden hun onderzoek specifiek op brandstichting en vonden bewijs voor specialisatie in dit delicttype. Zij voegden hieraan toe dat de kans om opnieuw te worden veroordeeld voor brandstichting vier keer zo groot was voor delinquenten die reeds eerder werden veroordeeld voor brandstichting.

Ten tweede werd er onderzocht of daders van **zedendelicten** zich al dan niet specialiseren. Van Wijk, van Horn, Bullens, Bijleveld en Doreleijers (2005) zochten naar een indicatie van specialisatie met behulp van een vergelijking tussen gewelddadig mannelijke seksuele delinquenten en gewelddadige niet-seksuele delinquenten en kwamen tot de conclusie dat deze sterke overeenkomsten vertoonden. Er was dus geen sprake van specialisatie onder de gewelddadig seksuele delinquenten. Craig, Browne, Stringer en Beech (2005) kwamen eveneens tot deze conclusie en stelden dat er, wegens de heterogene aard van de groep delinquenten, geen consistent profiel van seksuele delinquenten voorhanden is.

Ten derde werd er ook gezocht naar bewijs voor specialisatie in **vermogensdelicten**. De meeste onderzoekers stelden vast dat eens een inbraak of diefstal werd gepleegd, veelplegers zich in hun carrière in deze delicttypes specialiseren (Bursik, 1980; Schwaner, 2000; Smith et al., 1984). Armstrong et al. (2004) kwamen tot de conclusie dat het herhalen van een bepaald delicttype niet zeker was, met uitzondering voor inbraak. DeLisi et al. (2011) voegden aan deze bevinding toe dat diefstal wordt gekenmerkt door de hoogste specialisatiewaarden. Uit het onderzoek van Copes en Cherbonneau (2006) blijkt echter het tegenovergestelde. Volgens hen is de carrière van delinquenten die een autodiefstal hebben gepleegd eerder veelzijdig. Williams en Lucianovic (1979) komen eveneens tot deze conclusie, maar maken hierbij een nuance. Zij stellen dat hoewel inbrekers en dieven zich niet lijken te specialiseren, ze desondanks toch meer betrokken zijn bij arrestaties wegens inbraak of diefstal. Blumstein en Cohen (1979) analyseerden de arrestatiegeschiedenis van 5338 volwassen delinquenten. Volgens hen was het daarentegen niet evident om types van delinquenten te identificeren op basis van hun arrestatiegeschiedenis. De delinquenten die als inbrekers werden geclassificeerd, hadden ook een aantal diefstallen op hun naam. Daarnaast hadden de delinquenten in de categorie 'diefstal' ook meerdere inbraken en drugsdelicten gepleegd. Zij komen, net zoals een aantal andere onderzoekers, tot de conclusie dat delinquenten zich eerder engageren in verschillende delicttypes dan zich te specialiseren in slechts één delicttype (Blumstein et al., 1979; Farrington, 1991; Vaughn, DeLisi, Beaver & Howard, 2008).

Tot slot werd er in heel wat onderzoeken gezocht naar een verband tussen specialisatie en een carrière van **drugsgelateerde** delicten. Armstrong et al. (2004), Blumstein et al. (1988) en DeLisi et al. (2011) ontdekten dat personen met een verleden van drugsmisbruik zich meer specialiseerden in drugsgelateerde criminaliteit dan personen zonder dergelijk verleden.

Wat betreft alcoholgerelateerde criminaliteit, kwamen zij tot dezelfde conclusie. Echter, kon er volgens Farabee et al., (2001) geen bewijs worden gevonden van specialisatie voor drugsverslaafden. Tot slot stelde DeLisi (2003) vast dat er evenmin sprake kon zijn van specialisatie voor niet-gewelddadige drugsdelicten.

Er kan aldus worden geconcludeerd dat jonge daders die hun criminele carrière aanvatten met ernstige delicten, zoals persoonsdelicten en inbraken zich later ook meer zullen specialiseren in deze delicten (Smith et al., 1994). Wat het verschil in de mate van specialisatie naargelang het delicttype betreft, zijn er geen eenduidige resultaten ter beschikking. Bij elk van de vermelde delicttypes kon er in de literatuur bewijs worden gevonden voor zowel specialisatie als veelzijdigheid.

2.4.3. Het verband tussen de startleeftijd en specialisatie en de leeftijd waarop specialisatie optreedt

Ten eerste werd er in de literatuur gezocht naar een verband tussen de startleeftijd en specialisatie in de loop van de criminele carrière. Aangezien de meeste onderzoekers in het verleden geen bewijs voor specialisatie konden aantonen, werd er aan deze vraag slechts uitzonderlijk aandacht besteed. Met deze reden beperken de antwoorden op deze vraag zich louter tot de meer recente onderzoeken. De meeste onderzoekers kwamen tot de conclusie dat de delinquenten die op vroege leeftijd hun eerste delict hadden gepleegd, een meer veelzijdige carrière kenden dan zij die pas op latere leeftijd aanvingen met hun criminele carrière. De delinquenten uit deze laatste groep zouden zich aldus veel meer specialiseren (Farrington et al., 1990; Gottfredson et al., 1990; Loeber et al., 1990; Moffitt, 1993; Piquero et al., 1999; Tolan, 1987; Tolan & Lorion, 1988). De enige uitzondering op deze conclusie is afkomstig uit het onderzoek door het politiedepartement in Vancouver waarin een verband werd gevonden tussen een vroege startleeftijd en specialisatie in diefstal, inbraak en valsheid in geschriften (Vancouver Police Department, 2008). Tot slot zijn er nog onderzoekers die vaststellen dat er geen of slechts een zwak verband bestaat tussen de startleeftijd en specialisatie in de latere criminele carrière (Cohen, 1986; Piquero et al., 1999).

Vervolgens werd er in de literatuur gezocht naar een antwoord op de vraag op welke leeftijd specialisatie voornamelijk optreedt. De meeste onderzoekers komen tot de algemene conclusie dat specialisatie voornamelijk tot stand komt op latere leeftijd (Blumstein et al.,

1988; Cohen, 1986; Farrington, 1986) en dat jongeren eerder veelzijdige carrières kennen (Blumstein, Cohen, Roth & Visser, 1986; Bursik, 1980; Cohen, 1986; LeBlanc et al., 1989; Nevares, Wolfgang & Tracy, 1990; Piquero et al., 2003; Rojek et al., 1982; Wolfgang et al., 1972; Wolfgang et al., 1987). Slechts een kleine minderheid van onderzoekers kon, in tegenstelling tot de bovenstaande studies, wel bewijs vinden voor specialisatie bij minderjarige delinquenten (Armstrong et al., 2004). Het blijkt hier echter uitsluitend te gaan om specialisatie in diefstal en statusdelicten (Farrington et al., 1988; Kempf, 1987; Lattimore, Visser & Linster, 1994; Paternoster et al., 1998; Stander et al., 1989; Tracy et al., 1990). De studies met betrekking tot specialisatie bij volwassen delinquenten bieden daarentegen het meest overtuigende bewijs over een brede variëteit van delicttypes (Armstrong et al., 2004). Nieuwbeerta et al. (2011) stellen vast dat het aantal delinquenten met een veelzijdige carrière toeneemt vanaf de leeftijd van 12 tot 16 jaar. Gemiddeld kan er worden gesproken van een piek van diversiteit in de vroege volwassenheid (21 jaar), gevolgd door een afname vanaf de leeftijd van 21 tot 50 jaar. De meeste daders neigen volgens hen tot specialisatie vanaf de late volwassenheid. Uit het onderzoek van Farrington (1986) blijkt eveneens dat oudere delinquenten zich meer specialiseren dan jeugddelinquenten. Echter, uit re-analyse blijkt dat hoewel oudere daders meer dezelfde feiten herhalen, dit uitsluitend van toepassing is voor carrières van vermogenscriminaliteit (Nieuwbeerta et al., 2011; Paternoster, Brame, Piquero, Mazerolle & Dean, 1998).

Uit dit onderdeel kan ten eerste worden geconcludeerd dat, in vergelijking met de veelplegers die later aanvangen met hun criminele carrière, vroege starters eerder neigen naar een veelzijdige carrière. Daarnaast komen de meeste onderzoekers tot de bevinding dat specialisatie meer voorkomt bij oudere delinquenten dan bij jonge delinquenten.

Hoofdstuk 3. Typologieën van veelplegers

In dit deel wordt er ten eerste algemene informatie voorzien met betrekking tot typologieën in het criminologische domein. Na een korte inleiding en de uiteenzetting van de doelen, wordt er aandacht besteed aan de voorwaarden voor het ontwikkelen van een goede typologie. Tot slot zal duidelijk worden dat het ontwikkelen van een typologie gepaard kan gaan met een aantal problemen en aldus geen sinecure is. Vervolgens zal er een overzicht worden geboden van de bestaande typologieën van veelplegers uit de literatuur.

3.1. Algemeen

Een typologie kan worden gedefinieerd als: “het betekenisvol groeperen van personen in categorieën op basis van een aantal kenmerken” (Warren, 1971). In de literatuur worden de begrippen classificatiesysteem en taxonomie vaak gehanteerd als synoniemen voor dit concept. Reeds sinds de ontwikkeling van de eerste typologie – in 1876 door Cesare Lombroso – wordt het gebruik van typologieën binnen het criminologische domein betwist. Na jaren van onderzoek wordt er nog steeds zwaar gedebatteerd over het bestaan van types delinquenten (Brennan, Breitenbach & Dieterich, 2008). In dit debat worden er twee posities ingenomen. Enerzijds is er de dominante positie waarin verondersteld wordt dat dadertypes gebaseerd op etiologisch causale processen niet bestaan. Deze criminologen focussen zich op de algemene theorieën van antisociaal gedrag (Eynon, 1975; Gibbons, 1975; Gottfredson & Hirschi, 1990; Jessor, Donovan & Costa, 1991; Osgood, Johnston, O’Malley & Bachman, 1988). Tegenstanders gaan ervan uit dat deze types echter wel bestaan en dat deze zowel theoretisch als empirisch kunnen worden gerechtvaardigd (Harris & Jones, 1999; Lykken, 1995; Mealey, 1995; Moffitt, 1993; Nagin & Land, 1993; Van Voorhis, 1988). De taxonomische positie veronderstelt dat de complexiteit van antisociaal gedrag niet kan worden gereduceerd tot één algemeen of universeel theoretisch proces. Er wordt daarentegen verondersteld dat er specifieke etiologieën bestaan en dat deze kunnen worden ontrafeld in begrijpelijke en coherente categorieën (Gibbons, 1975; Huizinga, Esbensen & Weither, 1991; Jones & Harris, 1999; Lykken, 1995; Moffitt, 1993; Paternoster & Brame, 1997; Van Voorhis, 1994; Zhang, Welte & Wieczorek, 2002).

De voorstanders van deze laatste positie geven aan dat het gebruik van typologieën enkele voordelen heeft en noodzakelijk is om bepaalde doelen te verwezenlijken. Ten eerste leidt het gebruik van typologieën tot een beter begrip van crimineel gedrag (Frechette & LeBlanc, 1980; Harris, 1983; Henggeler, 1989; Huizinga et al., 1991; Jefferson & Johnson, 1991; Jurkovic & Dodge, 1977; Megargee & Bohn, 1979; Warren, 1983; Warren & Hindelang, 1979; Wattenberg, 1979). Vervolgens kan het zorgen voor verbeteringen in de theoretische ontwikkelingen (Klitzner, Fisher, Stewart & Gilbert, 1991; Warren, 1971). Een ander voordeel houdt in dat er kan worden gezorgd voor een verbetering in de afstemming van de interventies en effectieve behandelbeslissingen voor de daders (Harris, 1988; Hunt & Hardt, 1965; Kemper & Kistner, 2010; Klitzner et al., 1991; Mezzich, Coffman & Mezzich, 1991; Palmer, 1984; Sechrest, 1987; Van Voorhis, 1994; Warren, 1971; 1976). Ten vierde bieden

typologieën een hulpmiddel voor het voorspellen van crimineel gedrag (Andrews, Zinger, Hoge, Bonta, Gendreau & Cullen, 1990; Brennan, 1987; D. M. Gottfredson, 1987; S. D. Gottfredson, 1987; Kemper et al., 2010; MacKenzie, Posey & Rapaport, 1988; Palmer, 1992; Warren, 1965; 1971). Tot slot kan nog worden vermeld dat typologieën mogelijks leiden tot een verbetering in het efficiënte management van de daderpopulatie (Baird, 1986; Glaser, 1987; Quay, 1984; Warren, 1971).

Vervolgens worden enkele voorwaarden opgesomd die moeten worden vervuld, teneinde een goede typologie te ontwikkelen. Ten eerste dient ervoor te worden gezorgd dat de meeste delinquenten kunnen worden ondergebracht in de classificatie (Megargee, 1977; Warren, 1971). Ten tweede is er nood aan duidelijk operationele definities van de verschillende types zodat abstracties met een hoge betrouwbaarheid kunnen worden gebruikt (Megargee, 1977; Warren, 1971). Ten derde mag er geen sprake zijn van overlappende categorieën (Warren, 1971) en ten vierde dienen aan de vereisten van betrouwbaarheid (twee personen die tot dezelfde classificatie komen voor een bepaald individu) en validiteit (individuen die tot een bepaald type behoren, bezitten kenmerken waarvan wordt verondersteld dat ze die bezitten) te worden voldaan (Brennan, 1987; Megargee, 1977). Vervolgens dient een typologie dynamisch te zijn. Dit houdt in dat veranderingen in individuen kunnen worden gereflecteerd in een verandering in zijn/haar classificatie (Megargee, 1977). Ten zesde zou elke classificatie implicaties moeten inhouden voor behandeling (Megargee, 1977). Tot slot moet een typologie economisch zijn, met andere woorden zou het classificeren van grote aantallen delinquenten moeten gebeuren met een minimale uitgave en personeelsbezetting (Megargee, 1977).

Het ontwikkelen van een typologie verloopt niet steeds zonder problemen. Ten eerste is het belangrijk te vermelden dat geen enkele classificatie aan al de bovenstaande voorwaarden kan voldoen (Brennan, 1987; Brennan et al, 2008; Lenzenweger, 2004; Megargee, 1977). Een tweede probleem wordt aangegeven door Brennan (1987). Volgens hem moet er nog aan twee bijkomende voorwaarden worden voldaan. Zo is de ontwikkeling van een goede typologie slechts mogelijk wanneer er wordt gewerkt met grote steekproeven en metingen die zijn getest op de relevantie van de interventie. Een derde nadeel is de blijvende discussie over de doelen van typologieën. Indien er geen consensus bestaat over het doel van een typologie (risico-inschatting (Glaser, 1987), behandelingskeuzes (Sechrest, 1987) of controlemogelijkheden (Brennan, 1987)), moet er enige voorzichtigheid worden geboden bij het gebruik ervan (Brennan, 1987). Een typologie kan geen doelen vervullen waarvoor deze niet werd

ontworpen (Opp, 1973). Aangezien minimale veranderingen in de doelen kunnen leiden tot grote veranderingen in de classificatie (Carroll, 1980), is het noodzakelijk deze doelen te verduidelijken alvorens een methode te selecteren (Brennan, 1987). Dit houdt bijvoorbeeld ook in dat een strafrechtelijke beslissing slechts uitzonderlijk gebaseerd mag zijn op het classificatiesysteem (Byrne & Roberts, 2007). Een laatste probleem houdt in dat typologieën van specifieke groepen daders op verschillende manieren worden gehanteerd, wat kan leiden tot zowel empirische (betrouwbaarheid en validiteit) als ethische problemen (aanvaardbare niveaus van vals positieven en vals negatieven) (Byrne et al., 2007). Het laatste probleem wordt geformuleerd door Sechrest (1987). Hij stelt dat de bestaande typologieën zijn ontwikkeld zonder enige theoretische link naar de interventies. Volgens hem moeten deze gebaseerd zijn op criminologische theorieën en moeten de programma's doelen op de noden die zijn geïdentificeerd in de typologie.

Ook de keuze van de meest geschikte basis voor een classificatie is geen evidente opgave. Wat de classificatie van delinquenten betreft, zijn de misdrijven het meest logische startpunt (Megargee, 1971). Wat het gebruik van misdrijven betreft, worden er door Nuehring (1976) echter enkele beperkingen aangetoond. Aangezien een misdrijf vaak een atypisch en eenmalig incident is in iemands leven, hebben individuen die voor dezelfde feiten worden veroordeeld vaak weinig gemeenschappelijk. Daarnaast kan er niet worden afgeleid of de feiten vanuit een winst oogmerk worden gepleegd of dat deze eerder een uiting zijn van bepaalde gedragsproblemen. Omwille van deze nadelen, zijn de typologieën die zijn gebaseerd op misdrijven eerder onbetrouwbaar. Daarnaast zijn de classificaties op basis van criminele carrières evenmin vrij van problemen. Hoewel Clinard en Quinney (1973) en Roebuck (1967) duidelijke carrièreclassificatiesystemen hebben ontwikkeld, lijken daders zich te engageren in een variëteit aan vormen van antisociaal gedrag of illegale activiteiten, wat het moeilijk maakt hun carrières te classificeren. Het is hierbij niet evident om de delinquenten exclusief in één van de discrete groepen onder te brengen (Gottfredson et al., 1990; Nagin & Tremblay, 2005; Nuehring, 1976). Met die reden kunnen typologieën binnen het criminologische domein niet worden ontwikkeld met duidelijk afgescheiden categorieën, maar moet er gebruik worden gemaakt van vage grenzen (Brennan et al., 2008; Bryant, 2000). Zelfs indien er duidelijke operationele definities worden gehanteerd, kan slechts een fractie van de populatie worden geclassificeerd (Megargee, 1977).

3.2. Overzicht van bestaande typologieën met betrekking tot veelplegers

Het is belangrijk te vermelden dat er een talrijk aanbod van typologieën met betrekking tot criminaliteit ter beschikking is. Teneinde een overzicht te bieden van de meest relevante typologieën werd er een grondige selectie uitgevoerd op basis van twee criteria. Ten eerste beperkt dit overzicht zich tot de typologieën die zijn gebaseerd op een populatie die zo veel mogelijk aanleunt bij de eigen onderzoekspopulatie, namelijk meerderjarige mannelijke veelplegers. Ten tweede zal er in de mate van het mogelijke worden gezocht naar typologieën die werden ontwikkeld op basis van kenmerken die ook in het eigen onderzoek zullen worden gehanteerd voor het opstellen van een typologie. Dit houdt in dat er zal worden gezocht naar indelingen op basis van de startleeftijd, de mate van specialisering en de geweldsgraad. Deze laatste wordt in de literatuur bestudeerd op basis van het delicttype, aangezien dit impliciet een indicatie aangeeft van de geweldsgraad. Dit onderdeel wordt opgenomen, teneinde een vergelijkingspunt te bieden voor de typologie die in dit onderzoek zal worden ontwikkeld. Tot slot wordt er een overzicht gegeven van de bevindingen uit het onderzoek van Huybrechts (2012). Zij maakte in haar onderzoek gebruik van dezelfde onderzoekspopulatie, maar hanteerde andere variabelen en een andere methode voor het opstellen van een typologie. Deze typologie zal later eveneens vergeleken worden met de typologie die in dit onderzoek ontwikkeld zal worden.

3.2.1. Veelplegers geclassificeerd op basis van de startleeftijd (age of onset)

Het aantal typologieën die zich op het kenmerk startleeftijd baseren, zijn zeer talrijk in aantal². Echter, dient te worden vermeld dat heel wat van deze typologieën betrekking hebben op slechts korte follow-up periodes (meestal tot de vroege volwassenheid). Aangezien de onderzoekspopulatie uitsluitend bestaat uit meerderjarige veelplegers, worden deze onderzoeken niet opgenomen in het onderstaande overzicht.

In eerste instantie kan er worden gedacht aan het bekende onderzoek van Moffitt (1993). Zij maakte in haar typologie, ook wel *dual taxonomy model* genoemd, een onderscheid tussen *adolescence-limited* en *life-course-persistent* delinquenten. De individuen uit de eerste groep vertonen tijdens hun adolescentie antisociaal gedrag en plegen criminele feiten, maar stoppen

² Piquero (2008) biedt een uitgebreid overzicht van de studies met het oog op de levensloopcriminologie, die focussen op de periode van kind, adolescent tot volwassene.

met het plegen van criminaliteit naarmate ze ouder worden. In tegenstelling tot de eerste groep, zijn de *life-course-persisters* personen die reeds vroeg in de adolescentie antisociaal gedrag vertonen en waarbij dit gedrag persisteert tot in de volwassenheid. De meeste veelplegers kunnen in deze laatste groep worden ondergebracht. Hoewel deze slechts een klein deel uitmaken van de totale bevolking (minder dan 10% ; Moffitt, 1993), blijkt dat zij verantwoordelijk zijn voor een onevenredig groot deel van de totale criminaliteit (Piquero, 2000). Deze groep kan aldus worden vergeleken met wat Wolfgang et al. (1972) reeds in de jaren 70 de *chronic offenders* noemden. In later onderzoek wordt deze typologie verder uitgebreid tot drie groepen. De individuen uit deze laatste groep worden de laatstarters genoemd. Zij plegen geen delicten tijdens de adolescentie, maar vangen hun criminele carrière aan op latere leeftijd (tussen 25 en 30 jaar) (Eggleston & Laub, 2002).

De drie volgende typologieën bouwen verder op deze van Moffitt (1993). De eerste van deze typologieën bestaat uit vier groepen, namelijk de *stable early-starters*, *adolescence-limited*, *discontinuous offenders* die op bepaalde tijdstippen in hun leven plots enkele criminele feiten plegen en de *adult-starters* die pas op latere leeftijd in de criminaliteit stappen (Kratzer & Hodgins, 1999). Nagin et al. (1993) gingen op basis van de leeftijd na of er verschillende criminele trajecten bestaan en kwamen daarbij eveneens tot een vierdelige typologie. De eerste groep zijn de individuen die nooit eerder werden veroordeeld. De tweede groep omvat dan weer de *adolescence-limited delinquenten*. De derde en vierde groep hebben betrekking op chronische daders, maar verschillen van elkaar daar de derde groep zich focust op het plegen van delicten aan een hoog tempo en de vierde groep op het plegen van delicten aan een laag tempo (Nagin et al., 1995). Een andere relevante typologie is die van Moffitt (2006) en maakt een onderscheid tussen vijf groepen. De eerste groep (*life-course-persistent groep*) pleegt hun hele leven delicten en vertonen geen afname in de frequentie van crimineel gedrag. De tweede groep (*adolescence-limited offenders*) kent een piek in hun crimineel gedrag op de leeftijd van 18 jaar en zal daarna stilaan de criminele carrière stopzetten. De derde groep wordt de *recovery* groep genoemd en bestaat uit delinquenten die steeds minder delicten plegen naarmate ze ouder worden. Een vierde groep is de *low-level* groep en wordt gekenmerkt door daders die slechts één feit plegen. De delinquenten uit de vijfde groep van de typologie van Moffitt (2006) worden de *abstainers* genoemd. Zij onthouden zich van het plegen van delinquent gedrag. Een laatste typologie werd opgesteld door Carrington, Matarazzo en deSouza (2005). De eerste groep uit deze typologie (*adolescence-limited*) pleegt geen feiten meer na hun 18 jaar. Terwijl de daders uit de tweede groep (*persistent*) worden

gekenmerkt door het plegen van hun eerste feit voor de leeftijd van 18 jaar en het blijven plegen van delicten na hun 18 jaar, plegen de daders uit de derde groep (*adult-onset*) hun eerste feit pas na de leeftijd van 18 jaar.

Na een grondige analyse van de literatuur is het opvallend dat heel wat onderzoekers de startleeftijd hanteren als een startpunt voor het opstellen van een typologie. Eveneens opmerkelijk is dat hoewel de onderzoekers verschillende typologieën bekomen, de bevindingen hieruit sterk overeenstemmen. Concreet houdt dit in dat de groepen *adolescence-limited*, *life-course persistent* en *adult-onset* in heel wat typologieën kunnen worden teruggevonden.

3.2.2. Veelplegers geclassificeerd op basis van delicttype

De typologieën die gebaseerd zijn op het delicttype worden ondergebracht in een aantal misdrijfcategorieën, namelijk vermogensmisdrijven, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag, geweldsmisdrijven en seksuele misdrijven.

Vermogensmisdrijven

Wat de typologieën met betrekking tot vermogensmisdrijven betreft, kan er in de literatuur een onderscheid worden gevonden tussen typologieën gebaseerd op inbrekers met verschillende motieven en inbrekers met een seksueel motief. Met betrekking tot de inbrekers met verschillende motieven, kan er ten eerste worden verwezen naar de typologie van Fox en Farrington (2012). Zij onderscheiden vier klassen van inbraken, namelijk opportunistische inbraken, georganiseerde inbraken, gedesorganiseerde inbraken en inter-persoonlijke inbraken. De opportunistische stijl wordt erkend door het uitvoeren van de inbraak met enige voorzichtigheid, maar zonder deze vooraf te plannen en een gebrek aan ervaring. De inbraken uit de tweede klasse (georganiseerde inbraken) worden gekenmerkt door een professionele stijl en worden op voorhand gepland. De gedesorganiseerde inbraken daarentegen, worden gepleegd zonder enige voorbereiding. De laatste klasse inbraken (inter-persoonlijke inbraken) komen vaak voor na een confrontatie tussen de inbreker en het slachtoffer. Vervolgens, met betrekking tot de inbraken met een seksueel motief, kunnen er twee typologieën beschreven worden. Een eerste typologie is die van Schlesinger en Revitch (1999), waarin er een onderscheid wordt gemaakt tussen twee groepen. Een eerste groep zijn de *overt* inbrekers met

seksuele motieven. Zij zoeken seksuele bevrediging via directe betrokkenheid van seksuele daden tijdens de inbraak. Een tweede groep zijn de *covert* inbrekers met seksuele motieven en zijn meer voyeuristisch. In een tweede typologie wordt er een onderscheid gemaakt tussen drie types van inbrekers, ingedeeld op basis van hun motieven (Pedneault, Harris & Knight, 2012). Terwijl de inbrekers van het eerste type worden gemotiveerd door seksuele en materiële winsten, heeft het tweede type inbrekers louter seksueel contact met het slachtoffer en stelen niet tijdens de inbraak. Tot slot worden de inbrekers van het derde type gemotiveerd door de wens een seksuele fantasie te vervullen. Deze inbrekers gaan echter niet over tot seksueel contact met het slachtoffer en zullen eveneens niet stelen tijdens de inbraak.

Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag

Wat deze categorie van misdrijven betreft, konden er alleen voor brandstichting typologieën worden gevonden in de literatuur. Inciardi (1970) maakte in zijn typologie gebruik van zes categorieën, namelijk opwinding, wraak, aanspraak maken op verzekeringen, vandalisme, dekmantel voor een misdrijf en geïnstitutionaliseerde brandstichters. Het gebruik van het motief voor het indelen van groepen brandstichters is echter complex. Het is immers niet evident te achterhalen wat de ware motieven zijn geweest en daarnaast worden er voor verschillende brandstichtingen vaak verschillende motieven gehanteerd (Fineman, 1995; Prins, Tennent, & Trick, 1985; Rider, 1980; Wood, 2000). Icove en Estep (1987) maakten een gelijkaardige typologie, maar vervingen de geïnstitutionaliseerde brandstichters door een type 'overige'. Een laatste typologie is die van Douglas, Burgess, Burgess en Ressler (1992). Deze is gebaseerd op de frequentie en timing van de brandstichting en onderscheidt drie types, namelijk seriebrandstichting, *spree* brandstichting en massabrandstichting. Er was sprake van het eerste type indien er drie of meer gespreide brandstichtingsepisodes werden doorlopen. De *spree* brandstichters zullen op drie of meer locaties tegelijkertijd brand stichten, terwijl de massabrandstichters daarentegen drie of meer brandhaarden creëren op dezelfde locatie in een beperkte tijdsperiode.

Geweldsmisdrijven

Ook voor daders van geweldsmisdrijven werden er typologieën ontwikkeld. In dit onderdeel zal er een overzicht worden geboden van de typologieën met betrekking tot moord. Deze typologieën worden enerzijds ontwikkeld op basis van de motieven van de daders en anderzijds op basis van het gedrag van de dader tijdens de feiten. Ten eerste wordt er ingegaan op de typologieën met betrekking tot de motieven van de daders. Een eerste

typologie werd ontwikkeld door Roberts, Zgoba en Shahidullah (2007) en bestaat uit vier types moordenaars. Terwijl het eerste type gekenmerkt wordt door daders die een moord plegen als een onbezonnen actie volgend op een ruzie, plegen de daders van het tweede type een moord wanneer zij een ander ernstig misdrijf begaan. Het derde type bestaat uit daders die een moord plegen in de context van huislijk geweld. Tot slot wordt het vierde type moordenaars beschreven als daders die veroordeeld worden voor moord na een ongeluk. Fox en Levin (1996; 2005; 2006) maakten voor het opstellen van hun typologie gebruik van een driedeling, namelijk seriemoordenaars, massamoordenaars en *spree killers*. *Homicidal crime sprees* worden gedefinieerd als: “*violence that often occurs in concert with other criminal activity at two or more locations with little time lag between incidents*” (DeLisi, Hochstetler, Scherer, Purhmann & Berg, 2008). In hun typologie onderscheiden ze vijf types, namelijk *power-based homicides*, *revenge-based homicides*, *loyalty-based homicides*, *profit-based homicides* en *homicides based on terror*. Een volgende typologie werd ontwikkeld door the National Center for the Analysis of Violent Crime (NCAVC) van de FBI. Op basis van de motivaties van de daders kwam er een vierdelige typologie tot stand. Hierin wordt er een onderscheid gemaakt tussen *criminal enterprise homicides*, *personal cause homicides*, *sexual homicides* en *group cause homicides*.

Een andere beschikbare typologie, die specifiek is gericht op seriemoordenaars, is die van Holmes en DeBurger (1988) en Holmes en Holmes (1998; 2001). De daders van het eerste type worden *visionary murderers* genoemd. Zij zijn psychotisch op het moment van de moord en worden gemotiveerd door zowel goede als slechte hallucinatoire stemmen en waanbeelden. Het tweede type wordt benoemd als *mission-orientated killers*. Hun motivatie is gebaseerd op het verwijderen van bepaalde groepen mensen, zoals prostituees in de samenleving (Brewer, Dudek, Potterat, Muth, Roberts & Woodhouse, 2006). De *power/control-oriented killers* zijn gemotiveerd door een gevoel van controle over leven en dood van de slachtoffers. De *hedonistic killers* tot slot willen psychologische bevrediging bekomen met het plegen van hun feiten. Holmes en Holmes (1992; 2001) creëerden daarnaast nog een andere typologie die gebaseerd is op de motivatie en de slachtoffers waarop de dader zich richt. De verschillende types van moordenaars worden benoemd als: *pseudo-commando* (geobsedeerd door wapens en doden slachtoffers willekeurig), *disciple* (de volgers van een charismatische leider), *family annihilator* (iemand die zijn eigen familie uitmoordt), *religious/ideological killer* (moordenaars die gemotiveerd zijn door hun waarden of geloof), *disgruntled citizen* (iemand die zich richt op personen tegenover wie zij wrok koesteren), *set-and-run killer* (iemand die

bomaanslagen pleegt of anoniem personen vergiftigd), *psychotic mass killer* en *youthful school shooter*.

Deze laatste geeft aanleiding tot de overgang naar de typologieën die gebaseerd zijn op het gedrag van de daders tijdens de feiten. In een eerste typologie wordt er een onderscheid gemaakt tussen expressieve moorden en instrumentele moorden (Salfati, 2000; Salfati & Grey, 2002). De expressieve moorden bevatten een woedecomponent en zijn geassocieerd met verkrachting, brandstichting en fysiek geweld. De instrumentele moorden gaan daarentegen gepaard met geweld, diefstal en inbraak met het oog op geld of seks. In een laatste typologie wordt er een onderscheid gemaakt tussen twee soorten feiten, namelijk georganiseerde en gedesorganiseerde feiten (Hazelwood & Douglas, 1980; Ressler, Burgess, Douglas, Hartman & D'Agostino, 1986). Terwijl de georganiseerde feiten worden gekenmerkt door een uitgebreide planning en controle en worden gepleegd door georganiseerde daders, zijn de gedesorganiseerde feiten eerder opportunistisch en onzorgvuldig. Tot slot voegen Douglas et al. (1992) nog een derde soort toe aan deze typologie en noemen de daders uit deze soort de *mixed offenders*. Deze werd toegevoegd, aangezien niet elke dader eenduidig kan worden ondergebracht in één van de twee bovenstaande types.

Seksuele misdrijven

Zedendelinquenten zijn gekenmerkt als een heterogene groep, aangezien zij sterk variëren in persoonlijk en crimineel verleden en in hun houdingen die hun deviant gedrag ondersteunen (Robertiello et al., 2007). Omwille van dit heterogene kenmerk passen veel daders vaak niet in discrete categorieën (Gordon & Porporino, 1990). Veel van deze typologieën zijn gebaseerd op het geslacht en de leeftijd van de zedendelinquenten, de verschillende types, fysieke of cyberdelicten ... De meest gehanteerde indeling van zedendelinquenten bestaat uit het onderscheid tussen verkrachters en kindermisbruikers (Robertiello et al., 2007).

Vooreerst zal er een overzicht worden geboden van de typologieën van verkrachters. Hier zal er een onderscheid gemaakt worden tussen de feiten gepleegd door één dader en groepsverkrachtingen. Groth (1979) maakte als eerste een typologie voor verkrachtingen gepleegd door één dader. Hij maakte een psychodynamische indeling met behulp van informatie verzameld uit klinisch onderzoek, evaluaties en behandelingen van meer dan 500 mannelijke delinquenten. In zijn typologie werd er een onderscheid gemaakt tussen drie

componenten, namelijk *anger rape* (40%), *power rape* (55%) en *sadistic rape* (5%). *Anger rape* was vaak het gevolg van een gevoel van leed bij de dader. Het slachtoffer is op die manier een medium voor meer geweld dan noodzakelijk om het gedrag van de dader onder controle te houden. In de categorie *power rape* bevinden zich de verkrachters die hun ontoereikende gevoelens tegengaan via de controle over het slachtoffer. Bij dit type heeft de dader vaak de fantasie dat het slachtoffer hem niet kan weerstaan. Deze fantasie wordt geuit in de vorm van seksueel getinte gesprekken met het slachtoffer, zich bezighouden met sociale activiteiten en het ontkennen van de gepleegde feiten. Tot slot wordt de *sadistic rape* gekenmerkt door het samen voorkomen van seksualiteit en agressie, waarbij de dader geniet van de angst van het slachtoffer. In dit type wordt er soms gebruik gemaakt van rituele elementen, bondage en marteling. Daarnaast was de verkrachting vaak op voorhand gepland en werd deze gecombineerd met vermomming, stalking en ontvoering van het slachtoffer.

Berger (2000) zorgde voor een uitbreiding van de typologie van Groth (1979). In deze typologie worden vier types onderscheiden, namelijk de *power reassurance rapists* (vanuit compensatie), de *power assertive rapists* (vanuit macht en impulsiviteit), de *anger retaliation rapists* (vanuit macht en controle) en de *anger/excitation rapists* (vanuit sadisme). Tot het eerste type (*power reassurance rapists*) behoren de individuen die twijfelen aan hun aantrekkelijkheid, die ontoereikende gevoelens en zwakke sociale vaardigheden bezitten en die hun slachtoffer geen leed willen toebrengen. Volgens Freund (1990) tonen deze verkrachters, in vergelijking met andere types verkrachters, minder agressie in zowel seksueel als niet-seksueel getinte situaties. Aangezien zij slechts de nodige kracht gebruiken om hun verkrachting te kunnen uitvoeren en louter woede uiten als reactie op het verzet van het slachtoffer, worden zij ook weleens de *gentlemen rapists* genoemd. De daders gebruiken mogelijks verbale intimidatie, een wapen of fysieke kracht, maar kunnen evengoed weglopen wanneer het slachtoffer schreeuwt of tegenstribbelt (Budrionis & Jongsma, 2003). Het tweede type (*power assertive rapists*) wordt gekenmerkt door daders die agressief maar geen fataal gedrag vertonen, teneinde hun twijfels over hun mannelijkheid te overwinnen. Zij zijn impulsief, opportunistisch, laten hun slachtoffers getraumatiseerd achter en gebruiken alcohol of drugs voor de feiten. Vermits zij zich laten leiden door hun impulsieve neigingen en hun feiten niet op voorhand plannen, zijn de slachtoffers vaak personen die de daders ontmoeten op een openbare plaats. De *anger retaliation rapist* daarentegen, wordt gemotiveerd door macht, woede en agressie. Zij maken vaak gebruik van fysieke en seksuele agressie als gevolg van ophopende woede en zullen gebruik maken van seks als een manier om hun slachtoffers

te straffen. Het gaat hier vaak om inter-persoonlijke feiten die betrekking hebben op de nood aan macht en agressie. De verkrachters van het laatste type (*anger excitation/sadistic rapist*) worden seksueel opgewonden door de pijn en angst die ze hun slachtoffers bezorgen. Hun daden zijn reeds geruime tijd op voorhand gepland, de slachtoffers zijn meestal vreemden en de daders vertonen geen wroeging over hun daden. Het zijn deze daders die mogelijk overgaan tot seksuele moord. Tot slot dient te worden vermeld dat deze indeling eveneens werd gehanteerd door Keppel en Walter (1999) in hun typologie voor seksuele moord.

Een volgende classificatie werd ontwikkeld en later verfijnd door het Massachusetts Treatment Center (o.a. door Knight, 1999; Knight & Prentky, 1987). Deze vertoont eveneens sterke overeenkomsten met de typologie van Groth (1979). Zij maken een onderscheid tussen *opportunistic rapists*, *pervasively angry rapists*, *vindictive rapists* en *sexual rapists*. Oorspronkelijk bestond deze uit vier types, maar werd in de loop van de jaren uitgebreid tot negen types. Een eerste is het *opportunity type* en wordt beschreven als iemand die impulsief overgaat tot een verkrachting. Het *sexual nonsadistic type* wordt gekenmerkt door langdurige seksuele preoccupatie en ontoereikende gevoelens. Het derde type (*vindictiveness type*) zijn daders met een specifieke haat ten aanzien van vrouwen en hebben als doel het slachtoffer te vernederen. Elk van deze types kunnen verder worden ingedeeld in twee groepen, naargelang het niveau van sociale vaardigheid van de dader. Het zevende en achtste type betreffen openlijke ofwel stilzwijgende uitdrukkingen van sadisme, gepleegd uit nood aan dominantie. Het laatste type (*pervasively angry type*) zijn daders die een lang verleden van woede kennen op alle levensgebieden en die gewelddadige feiten hebben gepleegd. Barabee, Seto, Serin, Amos en Preston (1994) werkten eveneens met deze typologie, teneinde een classificatie mogelijk te maken van 60 opgesloten mannelijke verkrachters.

Een laatste typologie voor verkrachtingen die slechts door één dader worden uitgevoerd, wordt aangeboden door Canter (1995), Canter en Heritage (1990) en Heritage (1992). Zij maakten, in tegenstelling tot de bovenstaande typologieën, voor hun indeling gebruik van de interactie tussen daders en slachtoffers, maar ook van het vertoonde gedrag door de daders tijdens de feiten. Canter et al. (1990) kwamen zo tot een typologie met vijf basiscomponenten, die later werd herleid tot vier componenten, namelijk betrokkenheid, vijandigheid, controle en diefstal (Canter, Bennell, Alison & Reddy, 2003). Meer recent werd deze typologie in een onderzoek naar verkrachting en seksuele moord verder verfijnd tot drie componenten, namelijk geweld, controle en uitbuiting (Salfati & Taylor, 2006). Het nadeel van deze

typologie is dat deze mogelijk minder breed toepasselijk is, aangezien het onderzoek naast verkrachting ook gebaseerd is op seksuele moord.

Vervolgens wordt er aandacht besteed aan de typologieën met betrekking tot groepsverkrachtingen. In de literatuur konden er twee relevante typologieën worden gevonden. Naast een typologie met betrekking tot verkrachtingen door één dader, heeft Groth (1979) ook een typologie ontwikkeld voor groepsverkrachters. Afhankelijk van de positie in de groep, worden de daders opgenomen in de groep *instigators* of de groep *co-offenders*. In de eerste groep bevinden zich de daders die het initiatief nemen voor de verkrachting en aldus een machtspositie bekleden via hun controle over de slachtoffers en de andere daders. De *co-offenders* daarentegen, kunnen worden beschreven als de daders die de feiten plegen teneinde hun mannelijkheid te kunnen bewijzen of erkenning te verkrijgen binnen de groep. Zij houden de slachtoffers in toom of gaan zelf over tot seksuele aanranding (Groth, 1979).

Een tweede typologie wordt daarentegen opgesteld met behulp van het vertoonde gedrag van de dader tijdens de feiten en de dader- en slachtofferkenmerken (Chambers, Horvath & Kelly, 2010). Een eerste type wordt gekenmerkt door intimiteit. Dit type vangt meestal aan met sociaal contact tussen het slachtoffer en minstens één van de daders. Tijdens dit contact zal de dader alcohol consumeren, ervoor zorgen dat ook het slachtoffer alcohol gebruikt en een poging doen tot seksueel contact. Het slachtoffer gaat vrijwillig mee en stemt in met een seksuele ervaring met de dader. De verkrachting zal vervolgens worden uitgevoerd door een andere dader en gaat vaak gepaard met andere daders die toekijken. De dader die het slachtoffer heeft gelokt, zal trachten de verkrachting te normaliseren door bijvoorbeeld het slachtoffer naar huis te brengen of haar op latere datum opnieuw te contacteren. Het tweede type bevat daarentegen een specifiek geweldsaspect. Net zoals bij het vorige type wordt deze gekenmerkt door sociaal contact tussen het slachtoffer en één van de daders. Na dit contact zal er worden afgesproken om elkaar op een later moment opnieuw te ontmoeten. De tijd tussen deze twee tijdstippen zal door de dader worden gebruikt om zijn daad te plannen. Bij de tweede ontmoeting is er, in tegenstelling tot het vorige type, geen sprake van alcoholgebruik. Opnieuw gaat het slachtoffer vrijwillig mee met de dader. Tijdens de verkrachting wordt het slachtoffer onder controle gehouden met behulp van onvrijwillige drogering en/of geweld. Bij een volgend type wordt er extreem seksueel gedrag gesteld. Tevens kan er een teken van voyeurisme worden vastgesteld. De andere daders houden niet alleen het slachtoffer in toom, maar nemen ook deel aan het seksueel geweld. Daarnaast

worden deze feiten meestal gepleegd in publieke gebouwen. Tot slot is het opvallend dat de slachtoffers bij dit type meestal jonger zijn dan de daders. Een laatste type wordt benoemd als het *criminality offense type* en onderscheidt zich duidelijk van de drie voorgaande types. Zo is er geen sprake van sociaal contact voorafgaand aan de feiten en wordt het slachtoffer gedwongen om mee te gaan met de dader. Dit type stemt overeen met het stereotype scenario van verkrachting van een onbekende. De daders verzekeren dat ze niet worden gestoord tijdens of kort na de feiten.

Vervolgens zal er een overzicht worden geboden van typologieën voor kindermisbruikers. De eerste typologieën werden ontwikkeld begin jaren 80 en baseerden zich op de motivatie voor het plegen van seksueel deviant gedrag. Een bekende categorisering is die van Groth, Hobson en Gary (1982). Zij maken een onderscheid tussen de daders die gefixeerd zijn en zich te allen tijde aangetrokken voelen tot kinderen (Finkelhor, 1984; Terry & Tallon, 2004) en de daders die zich slechts situationeel aangetrokken voelen tot kinderen (Simon, Sales, Kaskniak & Kahn, 1992). De groep van gefixeerde daders bestaat uit individuen die afgewezen zijn, asociaal, seksueel en moreel ongedifferentieerd zijn. De groep van situationele daders daarentegen bevat individuen die gefixeerd, sadistisch en verleidelijk zijn. Deze typologie werd eveneens door een aantal andere onderzoekers gebruikt als uitgangspunt (Baxter, Marshall, Barbaree, Davidson & Malcolm, 1984; Danni & Hampe, 2002; Knight & Prentky, 1990; Robertiello et al., 2007; Simkins, 1993). De FBI maakte eveneens gebruik van deze typologie en breidde deze uit tot zeven subgroepen (Robertiello et al., 2007). Naast een indeling op basis van de motivatie van de daders, wordt er tot slot ook gebruik gemaakt van slachtofferkenmerken voor het opstellen van een classificatie. Een dergelijke classificatie is die van Abel, Jordan, Hand, Holland en Phipps (2001). Zij maken een onderscheid tussen daders van kindermisbruik enerzijds tegen meisjes jonger dan 14 jaar en anderzijds tegen jongens jonger dan 14 jaar. Een laatste categorie wordt benoemd als het *liar-denier model*.

Er kan aldus worden geconcludeerd dat er naast de typologieën op basis van de startleeftijd en de frequentie waarmee de veelplegers delicten plegen, ook heel wat typologieën ter beschikking zijn die zijn gebaseerd op het delicttype. Per delicttype wordt er een indeling gemaakt met behulp van een aantal factoren, zoals motivatie, risicograad, ernstgraad, aard van de feiten ... Een laatste opmerkelijke bevinding is dat er, in vergelijking met de andere delicttypes, veel meer typologieën ter beschikking zijn voor zedendelinquenten. De reden hiervoor is echter niet gekend.

3.2.3. Typologieën met betrekking tot specialisatie

De typologieën die gespecialiseerde daders onderscheiden, worden vaak opgesteld op basis van de startleeftijd, het delicttype van het eerste feit en de delicttypes van de feiten in de loop van de criminele carrière. Deze kenmerken werden hierboven reeds uitgebreid besproken. Met betrekking tot de typologieën die het kenmerk specialisatie hanteren voor het opstellen van een typologie, konden slechts twee relevante onderzoeken worden gevonden.

Het eerste onderzoek werd uitgevoerd door Lynam, Piquero en Moffitt (2004). De veelplegers die vijf of minder feiten hebben gepleegd en niet waren gespecialiseerd, werden gekenmerkt als *nonantisocials*. De gespecialiseerde veelplegers daarentegen werden verder ingedeeld in drie groepen. De eerste groep (*nonviolent specialists*) zijn de individuen met zes of meer niet-gewelddadige feiten. De tweede groep bestaat uit de individuen met de hoogste graad in gewelddadige criminaliteit en werden *violent specialists* genoemd. Zij plegen ofwel zes tot veertien feiten waarvan er minimum drie gewelddadig zijn ofwel vijftien of meer feiten waarvan er minstens zes gewelddadig zijn. Vervolgens kreeg de laatste groep, die zich tussen de twee voorgaande groepen bevindt, de naam *versatile offenders*. Zij plegen minstens zes feiten die niet tot de gespecialiseerde categorieën behoren.

In het tweede onderzoek wordt de typologie specifiek gebaseerd op zedendelinquenten (Soothill, Francis, Sanderson & Ackerley, 2000). Er werd aangetoond dat daders kunnen generaliseren in hun algemeen deviant gedrag, maar zich tegelijkertijd kunnen specialiseren in hun seksueel deviant gedrag. In dit onderzoek wordt een gespecialiseerde dader gedefinieerd als: “iemand die feiten pleegt uit dezelfde delictcategorie”. Wanneer een dader, behorend tot een bepaalde leeftijdscategorie, een feit pleegt uit een bepaalde delictcategorie, zijn er drie mogelijkheden voor de volgende leeftijdscategorie. Ten eerste kan de dader stoppen met het plegen van feiten voor de leeftijd van 40 jaar (*probable desister*). Ten tweede is het mogelijk dat de dader in een latere leeftijdscategorie opnieuw feiten pleegt uit dezelfde delictcategorie (*specialist*). Tot slot zijn er nog de daders die opnieuw feiten plegen, maar die tot een andere categorie behoren (*switcher*). Zo zullen in tegenstelling tot de daders jonger dan 16 jaar uit cluster I (winkeldiefstal), waarvan slechts 1% opnieuw feiten uit deze cluster plegen, 50% van de daders tussen 31 en 35 jaar eveneens uit cluster I opnieuw feiten uit deze cluster plegen. Deze toename kan eveneens gevonden worden voor cluster A (marginale levensstijl met veelzijdige feiten) en H (slagen en verwondingen). In cluster B (vermogenscriminaliteit,

voornamelijk inbraak) daarentegen is de graad van specialisatie gelijk over de verschillende leeftijdscategorieën. Tot slot wordt cluster G (autodiefstal) gekenmerkt door een daling in graad van specialisatie naarmate de veelpleger ouder wordt.

3.2.4. Veelplegers geclassificeerd op basis van meerdere variabelen

In dit onderdeel zal er een overzicht worden gegeven van de typologieën die gebaseerd zijn op meerdere variabelen. In een eerste typologie werd er gebruik gemaakt van de leeftijd bij het eerste feit en de delicttypes van de gepleegde delicten tijdens de criminele carrière (Soothill, Ackerley & Francis, 2004). De bevindingen geven aan dat er een verschil is in het delicttype, naargelang het eerste feit dat men pleegt. Ongeveer een derde van de personen die voor hun 35 jaar aanvangen met hun criminele carrière, pleegt een diefstal of inbraak als eerste feit. Naarmate de veelpleger op latere leeftijd zijn eerste feit pleegt, kan er een toename worden vastgesteld voor de categorieën ‘andere’ en ‘geweld en overval’. Met uitzondering van drugsdelicten, die een kleine piek kennen rond de leeftijd van 20 jaar, blijven de overige categorieën van delicten klein in omvang. Daarnaast werd er nog opgemerkt dat de delinquenten die pas op latere leeftijd hun eerste feiten plegen, meer gewelddadige feiten plegen. Tot slot blijkt wel dat het aantal eerste feiten met geweld die op latere leeftijd worden gepleegd, veel lager ligt dan het aantal eerste feiten zonder geweld die op jonge leeftijd worden gepleegd (Soothill et al., 2004).

Een laatste typologie werd ontwikkeld door Carrington (1999) en werd gebaseerd op de leeftijd van de delinquent en het delicttype. Voor deze typologie worden alleen de resultaten voor de mannelijke delinquenten besproken. Ten eerste werd er vastgesteld dat de groep adolescenten duidelijk meer feiten pleegt dan de kinderen en jonge adolescenten. Het gaat hier enerzijds over diefstallen, die veel ernstiger zijn dan de diefstallen bij de kinderen en jonge adolescenten en anderzijds in uitzonderlijke gevallen over ernstige persoonsmisdrijven. De jongvolwassenen representeren de groep die de meeste delicten plegen. Naast diefstallen, plegen zij allerlei andere soorten delicten, waaronder drugsdelicten. Daarnaast zijn er nog de delinquenten van middelbare leeftijd, die een daling in het aantal feiten vertonen. Een voorlaatste groep zijn de oudere volwassenen, met een bovengrens van 76 jaar. Zij plegen minder ernstige feiten, zoals minder ernstige diefstallen, rijden onder invloed van alcohol en gokken. Ten slotte kan er nog worden verwezen naar de groep oudere mensen, die ouder zijn

dan 76 jaar en slechts uitzonderlijk criminele feiten plegen. Cline (1980) en Steffensmeier, Allen, Haer & Streifel (1989) voerden een gelijkaardig onderzoek en kwamen tot dezelfde bevindingen.

Tot slot wordt er nog een overzicht geboden van de bevindingen uit de typologie van Huybrechts (2012). Zij maakte op basis van de kenmerken leeftijd bij het eerste feit, aantal veroordelingen en percentage geweld een typologie bestaande uit vier groepen. De eerste en ineens ook de kleinste groep zijn de extreme veelplegers. Zij starten hun carrière op vroege leeftijd (gemiddeld 16 jaar), plegen de meest gewelddadige feiten en hebben het kleinste aantal veroordelingen achter hun naam (gemiddeld tien veroordelingen). De veelplegers uit de tweede groep worden de gewelddadige veelplegers genoemd. Dit zijn de delinquenten die wel geweld kennen, zij het minder ernstig als de extreme veelplegers. De startleeftijd ligt, in vergelijking met de vorige groep, iets hoger (gemiddeld 20 jaar) en ze hebben iets meer veroordelingen dan de vorige groep (gemiddeld 12 veroordelingen). Vervolgens zijn er nog de frequente plegers. Deze groep omvat het grootste aantal veelplegers. In deze groep ligt de gemiddelde leeftijd op 20 jaar, wordt er minder geweld gebruikt en kennen de delinquenten een hoog aantal veroordelingen (gemiddeld 17 veroordelingen). De laatste groep zijn de late starters. De gemiddelde leeftijd van de delinquenten uit deze groep is 24 jaar. Daarnaast plegen zij weinig gewelddadige feiten, maar kennen zij een eerder hoog aantal veroordelingen (gemiddeld 14 veroordelingen).

Aangezien de literatuur met betrekking tot typologieën talrijk is, worden er tot slot enkele concluderende bevindingen uiteengezet. Ten eerste werd er aandacht besteed aan het debat over het bestaan van types delinquenten, waarin er twee duidelijke posities worden ingenomen. Enerzijds is er de dominante positie waarin wordt verondersteld dat dadertypes gebaseerd op etiologische causale processen niet bestaan en anderzijds is er de positie waarin er wordt aangenomen dat deze dadertypes wel bestaan. Vervolgens werd er een overzicht gegeven van de voorwaarden die moeten worden vervuld teneinde een goede typologie te ontwikkelen, en de problemen die hiermee gepaard gaan. Ten tweede werd er een uiteenzetting gegeven van de bestaande typologieën uit de literatuur. Er werd in eerste instantie gezocht naar typologieën die gebaseerd zijn op de startleeftijd. Er kan worden concludeerd dat hoewel de onderzoekers tot verschillende typologieën komen, deze sterk overeenstemmen. Een verklaring hiervoor is dat heel wat onderzoekers de typologie van Moffitt (1993) hanteren als uitgangspunt bij het opstellen van hun typologie. In tweede

instantie werd er ingegaan op de typologieën op basis van het delicttype. Voor elk delicttype, met name voor vermogensmisdrijven, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag, geweldsmisdrijven en seksuele misdrijven, konden er talrijke typologieën worden teruggevonden in de literatuur. Deze worden vaak opgesteld op basis van de motivatie van de dader, de risico- en ernstgraad, de aard van het delict ... Tevens werd er vastgesteld dat er, met nog onbekende redenen, veel meer typologieën ter beschikking zijn voor zedendelinquentie. In derde instantie wordt er aandacht besteed aan de typologieën met betrekking tot specialisatie. Er kan worden opgemerkt dat deze eerder schaars zijn. Daarnaast worden deze vaak gebaseerd op de startleeftijd, het delicttype van het eerste feit en de delicttypes in de loop van de criminele carrière. In de twee typologieën die in de literatuur konden worden teruggevonden, wordt er eerst een onderscheid gemaakt tussen de gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde daders en vervolgens in de mate van specialisatie bij de gespecialiseerde daders. Tot slot wordt er nog een overzicht geboden van de typologieën die worden opgesteld met behulp van meerdere variabelen. Hier werd er enerzijds verwezen naar een indeling op basis van de leeftijd bij het eerste feit en de delicttypes van de delicten tijdens de criminele carrière, en anderzijds naar een indeling gebaseerd op de leeftijd van de delinquent en het delicttype. Dit onderdeel werd afgerond met een uiteenzetting van de bevindingen uit de typologie van Huybrechts (2012).

Deel 2. Empirisch luik

Hoofdstuk 1. Onderzoeksvragen

In het onderzoek zal er een antwoord worden gezocht op de volgende onderzoeksvragen.

1. Hoe zien de criminele carrières van veelplegers eruit?
 - Welke delicttypes worden voornamelijk gepleegd door veelplegers?
 - Wat is de startleeftijd van de criminele carrière?
 - Wat is de leeftijd bij de eerste veroordeling?
 - Hoe ziet het justitieel verleden van de veelplegers eruit?

2. In welke mate treedt specialisatie op tijdens de criminele carrière?
 - In welke delicttypes wordt het meest gespecialiseerd door veelplegers?
 - Op welke leeftijd treedt specialisatie meestal op?
 - Is er een verband tussen de startleeftijd van de veelpleger en specialisatie tijdens de criminele carrière?
 - Is er een verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie tijdens de criminele carrière?

3. Kunnen er groepen van veelplegers worden onderscheiden?

Hoofdstuk 2. Concepten, operationalisering en relaties

Een eerste concept is de *startleeftijd*. Dit is de leeftijd waarop de veelpleger zijn eerste feit heeft gepleegd. Deze kan worden berekend op basis van de datum van het eerste feit en de geboortedatum van de veelpleger. Indien de datum van het eerste feit niet werd opgenomen in de PSD-verslagen, zal de leeftijd bij het eerste feit worden gelijkgesteld aan de *leeftijd bij de eerste veroordeling*. Dit aspect kan worden geraadpleegd in de detentiefiches en de detentiedossiers.

Een tweede concept is *justitieel verleden*. Dit concept wordt weergegeven in het strafdossier en valt uiteen in een aantal deelconcepten. Het eerste is het *aantal veroordelingen*. Dit concept geeft een beeld van zowel de actieve als de niet-actieve veroordelingen³. Een tweede is de *voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI)*. Dit concept duidt aan of een veelpleger ooit een voorwaardelijke invrijheidsstelling verkreeg. Deze zal binair worden gecodeerd, waarbij ‘1’ wordt toegekend aan de gedetineerden die reeds hebben genoten van een VI en ‘0’ aan hen die nog niet hebben genoten van een VI. Daarnaast zal er ook worden nagegaan of de VI al dan niet werd ingetrokken. De gedetineerden die nooit van een VI hebben genoten en zij waarvan de VI niet werd ingetrokken, krijgen de code ‘0’. De code ‘1’ wordt toegekend aan de veelplegers van wie de VI na toekenning op een later tijdstip weer werd ingetrokken. Tot slot verwijst het justitieel verleden naar *het aantal detenties en de duur van deze detenties (in dagen)*. Deze kunnen worden vastgesteld met behulp van de data van in- en uitgaansbewegingen van penitentiaire inrichtingen die in de detentiedossiers werden opgenomen.

Een derde concept is *delicttype* en verwijst naar de soorten misdrijven die kunnen worden gepleegd. Dit gegeven kan worden geraadpleegd in de detentiedossiers. Voor dit aspect zal er gebruik worden gemaakt van de Standaardclassificatie Misdrijven voorzien door het Centraal Bureau voor de Statistiek in Nederland. Deze indeling werd volledig in overeenstemming gebracht met de juridische indeling van misdrijven volgens het Nederlandse Wetboek van Strafrecht en de overige strafwetten, en is daarmee louter gebaseerd op het objectieve juridische criterium (Rosmalen, Kalidien & de Heer-de Lange, 2012). De misdrijven worden ingedeeld in acht categorieën, namelijk vermogensmisdrijven, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag, gewelds- en seksuele misdrijven, overige misdrijven wetboek van strafrecht, verkeersmisdrijven, drugsmisdrijven, (vuur)wapenmisdrijven en misdrijven uit overige wetten. Echter, zullen de gewelds- en seksuele misdrijven apart worden gescoord waardoor deze twee aparte categorieën zullen vormen en zal er een categorie ‘overige’ worden toegevoegd. Vervolgens worden ook de overige misdrijven wetboek van strafrecht en de misdrijven uit overige wetten weggelaten uit de indeling voor het eigen onderzoek, waardoor er aldus acht categorieën onderscheiden zullen worden. Elk van deze categorieën bevatten daarnaast nog een aantal subcategorieën. Een duidelijk overzicht van deze indeling kan gevonden worden in bijlage 1. De codes werden toegekend aan elke

³ In tegenstelling tot de actieve veroordelingen, kunnen de niet-actieve veroordelingen niet meer worden teruggevonden in het strafblad van de veelpleger.

veroordeling. Aangezien één veroordeling uit meerdere straf titels kan bestaan, wordt er ten eerste gekeken naar de frequentie van de straf titel. Concreet houdt dit in dat wanneer een veelpleger een veroordeling had die bestond uit vijf straf titels voor ‘drugsdelicten’ en drie straf titels voor ‘diefstallen’, deze de code voor drugsdelicten verkrijgt. Indien dit criterium niet houdbaar was, werd er gebruik gemaakt van de indeling van misdrijven naar aard en ernst (bijlage 2). Hier wordt er een indeling gemaakt tussen relatief lichte, middelzware en zware criminaliteit (Wartna, 2005).

Een ander belangrijk concept is *geweld*. Geweld wordt door Blackburn (1993) gedefinieerd als: “het intentioneel aanbrengen van een fysiek letsel”. Er werd voor elke veroordeling bepaald of de feiten al dan niet geweld omvatten. Ook deze gegevens konden worden geraadpleegd in de detentiefiches en de detentiedossiers. In eerste instantie gaat het hier om de misdrijven uit de categorie geweldsmisdrijven, zoals mishandeling, bedreiging en stalking, seksuele misdrijven, misdrijven tegen het leven, vrijheidsbeneming/gijzeling, mensenhandel en overige geweldsmisdrijven. Daarnaast is het mogelijk dat uit de veroordeling bleek dat er geweld werd gebruikt tijdens de feiten. Zo kon ook diefstal met geweld als een gewelddadig feit worden gecategoriseerd. Indien er sprake was van geweld bij een bepaald feit, werd dit aangeduid met de code ‘1’, terwijl wanneer het feit geweldloos was de code ‘0’ werd toegekend. Per veelpleger werd vervolgens het aantal veroordelingen met geweld opgeteld en gedeeld door het totaal aantal veroordelingen. Op deze manier wordt het percentage geweld bekomen.

Een vierde concept is *specialisatie*. Dit is de mate waarin een dader geneigd is opeenvolgend hetzelfde delict of delicttype te herhalen (Paternoster et al., 1998). Er werd voor elke veroordeling bepaald of de veelpleger al dan niet werd veroordeeld voor dezelfde feiten in een volgende veroordeling. Dit houdt in dat elke veelpleger de code ‘0’ of ‘1’ zal verkrijgen voor een bepaald delicttype. Een concreet voorbeeld is het volgende: een veelpleger die na een veroordeling voor diefstal zonder geweld opnieuw wordt veroordeeld voor diefstal zonder geweld, zal de code ‘1’ verkrijgen. De code ‘0’ daarentegen, zal worden toegekend aan een veelpleger die na een veroordeling voor diefstal, wordt veroordeeld voor bijvoorbeeld moord. Na het toekennen van deze codes, zal het percentage specialisatie worden berekend. Teneinde dit percentage te bekomen, worden de codes ‘0’ en ‘1’ gesommeerd, vervolgens gedeeld door het totale aantal veroordelingen en tot slot vermenigvuldigd met 100.

Een laatste concept is *typologie*. Dit is een classificatie waarbij de totale groep veelplegers in verschillende groepen worden ingedeeld op basis van een aantal kenmerken. De indeling van veelplegers gebeurt aan de hand van drie variabelen, namelijk de startleeftijd, het percentage geweld en het percentage specialisatie. Zoals verder in het onderzoeksdesign zal worden besproken, wordt er voor deze indeling geopteerd voor de latente klasse analyse (LKA). De startleeftijd wordt opgenomen, aangezien deze in veel onderzoeken als uitgangspunt wordt gehanteerd voor de verklaring van criminaliteit. Aangezien het percentage geweld inzicht biedt in de ernstgradaties van de misdrijven, wordt deze vervolgens ook in rekening gebracht. Tot slot wordt er ook aandacht besteed aan het percentage specialisatie. Er werd voor deze variabele gekozen, vermits de mate van specialisering een belangrijk aspect uitmaakt in deze masterscriptie. Een andere reden waarom deze variabelen werden opgenomen, is dat het toelaat een vergelijking te maken tussen de typologie opgesteld door Huybrechts (2012). In haar masterscriptie werd er gekozen voor een typologie op basis van de leeftijd bij het eerste feit, het aantal veroordelingen en het percentage geweld. Terwijl er in dit onderzoek gebruik zal worden gemaakt van de LKA, heeft zij een typologie opgesteld met dezelfde onderzoekspopulatie, maar met behulp van de clusteranalyse⁴.

Hoofdstuk 3. Onderzoekspopulatie, steekproef en onderzoekseenheden

De veelplegers voor het onderzoek werden in verschillende stappen geselecteerd (Caers, 2012; Cassiman, 2012; Huybrechts, 2012). Ten eerste werd er aan de Dienst Penitentiaire Inrichtingen van de Federale Overheidsdienst Justitie (FOD Justitie) gevraagd een eerste selectie te maken uit de beschikbare detentiedossiers. De gedetineerden die in deze selectie werden opgenomen, moesten voldoen aan drie voorwaarden. Ten eerste moesten zij zich op het moment van de selectie in detentie bevinden. Ten tweede moesten zij vijf verschillende veroordelingen bezitten. Een laatste voorwaarde was dat zij een straf totaal van minstens drie

⁴ Clusteren is een multivariate statistische methode. De individuen uit de steekproef zullen met deze methode ingedeeld worden in groepen van personen die dezelfde kenmerken delen. Terwijl er tussen de verschillende clusters gezorgd wordt voor een zo hoog mogelijke externe heterogeniteit, zal er binnen de clusters een hoge interne homogeniteit worden nagestreefd (De Ridder, 1996; Field, 2000; Hair, Anderson, Tatham & Black, 1995). In eerste instantie werd er gewerkt met een hiërarchische clusteranalyse, waarbij er op voorhand geen beslissing moet genomen worden over het aantal clusters. Er werd daarbij gekozen voor de agglomeratieve techniek (Huybrechts, 2012). Dit houdt in dat elke case een cluster op zich vormt (De Ridder, 1996; Field, 2000; Kettenring, 2006). Deze clusters zullen in een volgende stap, op basis van gemeenschappelijke kenmerken, grote clusters vormen. Ten tweede werd de data onderworpen aan een niet-hiërarchische clusteranalyse, ook wel *k-means clustering* genoemd. Het verschil met de vorige methode is dat het aantal clusters nu wel op voorhand dient te worden aangegeven (Field, 2000).

jaar moesten hebben. Rekening houdend met deze voorwaarden werden er 890 gedetineerden geselecteerd.

Vervolgens werd uit deze lijst een nieuwe selectie gemaakt op basis van de werkdefinitie. Deze definitie luidt: “iemand die momenteel een gevangenisstraf uitzit van minstens drie jaar voor één feit en minstens vier bijkomende veroordelingen heeft” (Michaux & Vervaeke, 2011). Door deze afbakening bleven er nog 292 relevante dossiers over. Om tegemoet te kunnen komen aan de haalbaarheid van het onderzoek, werd uit deze dossiers een gestratificeerde steekproef getrokken. De dossiers werden ingedeeld in klassen op basis van leeftijd en vervolgens werd er een aselechte steekproef getrokken. Hierbij werd één op twee dossiers geselecteerd en bleven er uiteindelijk nog 146 dossiers over. Tot slot waren enkele dossiers niet ter beschikking, wat het aantal op 141 bracht.

De onderzoekseenheden zijn gedetineerden die voldoen aan de voorwaarden uit de werkdefinitie. Deze groep bestaat uit meerderjarige mannen die zich in een Vlaamse of Brusselse penitentiaire inrichting bevinden.

Hoofdstuk 4. Onderzoeksdesign

In dit kwantitatief onderzoek wordt er een secundaire data-analyse uitgevoerd. De gegevens over de veelplegers worden verzameld uit hun detentiedossiers. Het gebruik van secundaire data heeft enkele voordelen (Lievens, 2001). Een eerste voordeel is dat er met behulp van andere instrumenten nieuwe inzichten kunnen worden bekomen. Tevens kan het leiden tot replicatie, verificatie maar ook tot triangulatie. Een tweede voordeel heeft betrekking op de budgetvriendelijkheid, namelijk geld- en tijdbesparing. Daarnaast zijn er ook enkele nadelen te benoemen, namelijk het ontbreken van relevante concepten voor het eigen onderzoek en een discrepantie tussen de eigen onderzoeksvragen en de oorspronkelijke onderzoeksdoelen (Lievens, 2001). Teneinde een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen, zullen de gegevens over de veelplegers worden onderworpen aan verschillende statistische analyses. De keuze van een statistische analyse is afhankelijk van de onderzoeksvraag die dient te worden beantwoord. Voor de beschrijvende analyses, namelijk de onderzoeksvragen naar de delicttypes, de startleeftijd, de leeftijd bij de eerste veroordeling en het justitieel verleden van de veelplegers wordt er gebruik gemaakt van het programma SPSS. In bijlage 3 werd een

codeboek opgenomen, teneinde een duidelijk overzicht te bieden van de gebruikte variabelen. Hieronder volgt nog een uitgebreide beschrijving van de specifieke technieken voor de onderzoeksvragen rond specialisatie en de indeling van de veelplegers in groepen.

De eerste twee onderzoeksvragen, namelijk in welke mate veelplegers zich specialiseren en in welke delicttypes zij zich voornamelijk specialiseren, worden onderzocht met behulp van de Forward Specialization Coefficient (FSC) (Farrington, 1986; Farrington et al., 1988). Deze methode werd geïntroduceerd door Farrington (1986) als reactie op de problematiek van de berekening van de verwachte frequentie. Meer specifiek heeft deze betrekking op de beïnvloeding van de steekproefgrootte en de marginale verdelingen van de aantallen in de categorieën op de maat van specialisatie (Pauwels et al., 2012)⁵. Teneinde de FSC voor een categorie op de diagonaal te berekenen, worden eerst de geobserveerde frequenties in de diagonale cel (*O*) afgetrokken met de verwachte frequentie van die cel (*E*). Vervolgens wordt de som van de geobserveerde frequenties van de volledige kolom (waar de cel toe behoort) (*R*) verminderd met de verwachte frequentie van de desbetreffende cel (*E*). Tot slot zal de waarde uit de eerste stap worden gedeeld door de waarde uit de tweede stap. De formule van de FSC ziet er dan als volgt uit:

$$FSC = \frac{O - E}{R - E}$$

Deze berekening kan vervolgens worden herhaald per diagonale cel (Pauwels et al., 2012). De FSC kent een minimumwaarde 0 (helemaal geen specialisering) en een maximumwaarde 1 (volledige specialisering) (Hemmerechts & Pauwels, 2012). Een toename in de FSC voor een bepaald delicttype betekent een verhoogde geneigdheid om dat delicttype te herhalen (Armstrong, 2008). Voor het onderzoek zal de FSC worden berekend op basis van de straftitels van de veroordelingen. Hierbij zal er slechts worden gekeken naar de eerste vijf veroordelingen, aangezien het hebben van minstens vijf veroordelingen een voorwaarde vormt in de voor dit onderzoek gehanteerde definitie van een veelpleger.

Het gebruik van de FSC heeft niet alleen als voordeel dat de mate van specialisatie kan worden berekend, maar ook dat het de mate van specialisatie in de verschillende delicttypes aantoont (Farrington, 1986; Paternoster et al., 1998). Een laatste voordeel, volgens Paternoster

⁵ De marginale verdeling is de frequentieverdeling van één van de categoriale variabelen voor alle individuen uit een kruistabel. Deze kan afgeleid worden door de rijssommen of de kolomsommen te bepalen (Moore, 2010).

et al. (1998), is dat deze maat eenvoudig kan worden berekend. Naast deze voordelen kunnen er ook enkele nadelen worden aangegeven. Britt (1996) geeft twee nadelen aan van de FSC. Een eerste nadeel heeft betrekking op een onduidelijke interpretatie, waarbij hij aangeeft dat het niet duidelijk is wat deze maat exact betekent. Teneinde deze kritiek te verduidelijken, geeft hij het volgende voorbeeld. Indien er een FSC van 0,10 (of 9/10 van de afstand van volledige specialisatie) wordt bekomen, kan er foutief worden geïnterpreteerd dat het resultaat zich op 1/10 van de afstand van volledige veelzijdigheid bevindt. Paternoster et al. (1998) zijn van mening dat deze kritiek overdreven is. Een FSC-waarde van 0,10 duidt inderdaad op een lage graad van specialisatie en een veel grotere graad van veelzijdigheid. Zij tonen hiermee aan dat de moeilijke interpretatie het gevolg is van een probleem in de verwoording bij de voorstelling van de resultaten. De correcte wijze om dergelijk resultaat te interpreteren, is als volgt: er is een geringe geneigdheid tot specialisatie en een veel grotere geneigdheid tot veelzijdigheid.

Een tweede nadeel dat door Britt (1996) wordt aangekaart, is dat het onmogelijk is een vergelijking te maken in de mate van specialisering doordat de achterliggende statistische verdeling ongekend is. Teneinde dit probleem te overbruggen, wordt er door Britt (1996) een suggestie geformuleerd. Hij stelt voor te werken met een strategie gebaseerd op de methode van log-lineaire regressie, aangezien deze in tegenstelling tot de FSC wel een vergelijking tussen groepen toelaat. Deze is echter evenmin vrij van kritieken. De log-lineaire regressie wordt tot op heden slechts uitzonderlijk gehanteerd, waardoor er weinig kennis ter beschikking is over de verschillen in de niveaus van specialisatie en veelzijdigheid binnen de populatie delinquenten (Guerette et al., 2005). Paternoster et al. (1998) gaan akkoord met deze kritiek, maar geloven niet dat dit probleem de bruikbaarheid van de FSC ondermijnt. Een aantal onderzoekers toonden daarentegen aan dat de FSC data hanteert die bij benadering normaal is verdeeld (Farrington et al., 1988; Stander et al., 1989).

Een laatste nadeel is dat de FSC slechts uitspraken toelaat op het algemene niveau (het niveau van de delicttypes) en niet op het individuele niveau (Osgood & Schreck, 2007; Piquero et al., 1999; Sullivan, McGloin, Pratt & Piquero, 2006). Dit probleem duikt echter niet uitsluitend op bij de FSC, maar ook bij andere technieken voor het zoeken naar bewijs van specialisatie. Dit is problematisch, aangezien het kader van de criminele carrière (Blumstein et al., 1988; Blumstein et al., 1986), waarin interesse wordt getoond voor specialisatie en de levensloopcriminologie (LeBlanc & Loeber, 1998; Loeber & LeBlanc, 1990), zich focust op

de individuele patronen van delinquentie en niet op de algemene criminaliteitscijfers (Sullivan et al., 2006). Om tegemoet te komen aan deze nadelen, zal het percentage specialisatie worden opgenomen als indicator in de typologie. Voor het opstellen van een typologie wordt er, zoals verder nog uitgebreid zal worden besproken, gebruik gemaakt van een latente klasse analyse. Deze laat namelijk wel toe uitspraken te maken op het individueel niveau. Daarnaast bevat de LKA informatie over de profielen van de veroordelingen waardoor deze, in tegenstelling tot andere methoden, een meer gebalanceerd antwoord biedt op de vraag naar specialisatie (Sullivan et al., 2009).

De overige onderzoeksvragen met betrekking tot specialisatie zullen worden onderzocht met behulp van andere analysetechnieken. Ten eerste zal het verband tussen de startleeftijd en specialisatie onderzocht worden met de bivariate correlatiecoëfficiënt (ook wel Pearson's correlatiecoëfficiënt genoemd). De hypothese die met deze techniek zal worden onderzocht, luidt: er bestaat een verband tussen de startleeftijd en specialisatie in de loop van de criminele carrière. Teneinde de bivariate correlatiecoëfficiënt te kunnen uitvoeren, dient er aan vijf voorwaarden te worden voldaan (Rubin, 2010). Het is noodzakelijk dat het gaat om een toevallige steekproef waarbij twee normaal verdeelde variabelen worden gemeten op het intervalniveau. Daarnaast moet er ook worden voldaan aan de assumptie van homoscedasticiteit (een gelijke spreiding van varianties). Tot slot is het nog vereist dat het gaat om lineaire verbanden. Indien één of meer van deze voorwaarden worden geschonden, zal er worden gekozen voor de niet-parametrische variant, namelijk de Spearman's correlatiecoëfficiënt (ook wel Spearman's Rho genoemd). Ten tweede wordt er voor het verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie gekozen voor de one-way ANOVA (ook wel f-toets genoemd). De hypothese die zal worden getest, luidt: de mate van specialisering verschilt naargelang het delicttype van de eerste veroordeling. Het is belangrijk te vermelden dat een one-way ANOVA slechts kan worden uitgevoerd, indien er aan drie voorwaarden wordt voldaan (Kleibbaum, Kupper, Nizam & Muller, 2008). Ten eerste dienen de (sub)groepen van de onafhankelijke variabele onafhankelijk en aselekt zijn. Ten tweede moet de testvariabele normaal zijn verdeeld voor elke groep van de onafhankelijke variabele. Tot slot is het vereist dat de varianties in de testvariabele voor elke groep van de onafhankelijke variabele gelijk zijn. Indien één of meer van deze assumpties wordt geschonden, zal er worden gekozen voor de niet-parametrische variant van deze analysetechniek, namelijk de Kruskal-Wallis test.

Voor het ontwikkelen van een typologie wordt er tot slot geopteerd voor de latente klasse analyse (LKA). De LKA werd geïntroduceerd door Lazarsfeld en Henry (1968) en is een methode die sinds enige tijd vaak wordt gebruikt in de sociale en gedragswetenschappen (Besemer, 2012; Deslauriers-Varin & Beauregard, 2010; Hagenaars & McCutcheon, 2002; Lanza, Flaherty & Collins 2003; Vaughn, et al., 2009; Vaughn et al., 2008; Vaughn et al., 2011). Het doel is om mensen te categoriseren in klassen met gebruik van de geobserveerde items en het identificeren van items die de klassen onderscheiden (Nylund, Asparouhov & Muthén, 2007). Deze leidt tot *fuzzy partitioning*, wat betekent dat voor elk individu een segmentspecifieke kans op lidmaatschap wordt bepaald (Vermunt, Bijmolt & Paas, 2006). Het gebruik van de LKA heeft vier voordelen (McCutcheon, 1987). Een eerste voordeel is dat het mogelijk wordt een karakterisering van categoriale latente (niet-observeerbare) variabelen te maken vanuit een analyse van de relaties tussen verschillende categoriale manifeste (observeerbare) variabelen. Een tweede voordeel is dat er een typologie kan worden ontwikkeld die wordt geconstrueerd uit een aantal meetbare variabelen. Met behulp van typologieën kan er worden gefocust op de combinaties die werkelijk voorkomen, eerder dan alle combinaties van de meetbare variabelen die mogelijks kunnen voorkomen te bestuderen (Stinchcombe, 1968). Een derde voordeel is dat de geobserveerde variabelen zowel op nominaal als op ordinaal niveau kunnen worden gemeten (Clogg, 1995). Een vierde en laatste voordeel is dat, in tegenstelling tot veel statistische analysetechnieken, de LKA het mogelijk maakt om ook variabelen te meten die niet zijn gebaseerd op longitudinaal onderzoek. Naast deze voordelen kent de LKA ook twee nadelen, namelijk het vooraf ongekend aantal klassen en karakteristieken van de klassen (McCutcheon, 1987).

De analyse kan worden gebruikt om een set van verschillende meetbare categoriale variabelen te reduceren in één enkele latente variabele met een set van onderliggende types of klassen. Deze latente variabele verklaart de relatie tussen de geobserveerde variabelen. De geobserveerde variabelen die voor deze typologie zullen worden gebruikt, zijn: de startleeftijd, het percentage geweld en het percentage specialisatie. In deze fase is het doel een model te ontwikkelen met een optimaal aantal groepen. Zoals reeds vermeld, is het aantal groepen vooraf niet gekend. Het model met de beste opstelling wordt gevonden wanneer het toevoegen van een nieuwe groep geen verklarende meerwaarde biedt. Teneinde het optimale aantal groepen te bekomen, worden verschillende criteria gebruikt. Een eerste criterium is de

Bayesian Information Criterion (BIC) (Schwartz, 1978)⁶. In de literatuur wordt deze benoemd als de beste indicator (Collins, Fidler, Wugalter, & Long, 1993; Hagenaars et al., 2002; Magidson & Vermunt, 2004; Nylund et al., 2007). Bij het nagaan van het gepaste aantal klassen, duiden lagere BIC-waarden – die afhankelijk zijn van de steekproefgrootte – op een verbetering in het model (Bruckers, Serrogen, Molenberghs, Slaets & Goeyvaerts, 2010; Vaughn et al., 2009). Een tweede informatie criterium is de Akaike Information Criterion (AIC) (Akaike, 1987; Francis, Soothill & Fligelstone, 2004)⁷. Voor dit criterium geldt dezelfde regeling als bij de BIC, namelijk een lagere AIC-waarde houdt een verbetering in van het aantal gekozen klassen (Vaughn et al., 2009). De AIC wordt minder vaak gebruikt, aangezien deze volgens de literatuur het geschikte aantal klassen vaak overschat (Celeux & Soromenho, 1996; Soromenho, 1993). Tot op heden bestaat er nog geen algemeen aanvaarde beste criterium voor het bepalen van het aantal groepen (Nylund et al., 2007). Sommige tekstboeken en artikels raden echter het gebruik van de BIC aan (Collins et al., 1993; Hagenaars et al., 2002; Jedidi, Jagpal & DeSarbo, 1997; Magidson et al., 2004).

Een derde techniek is het gebruik van de chi-kwadraat. Wanneer de waarde van de chi-kwadraat daalt, is het afgeraden een nieuwe groep toe te voegen (Clogg, 1995). Een vierde criterium is de Lo-Mendell-Rubin (LMR). Deze test vergelijkt de verbetering in het aantal gevormde groepen tussen de typologieën met één groep meer of minder. Daarnaast voorziet deze een p-waarde die kan worden gebruikt om na te gaan of er sprake is van een significante verbetering in de toevoeging van nog één extra groep. Deze toont aan dat het k-1 klasse model moet worden weerlegd in het voordeel van het k-klasse model (Nylund et al., 2007). De toepassing van de LMR is beperkt en de prestaties werden nog niet voldoende bestudeerd voor het gebruik van de latente klasse analyse (Lo, Mendell & Rubin, 2001). In de vijfde techniek wordt dezelfde methode gehanteerd als bij de LMR en wordt erkend als een consistente indicator (Nylund et al., 2007). Deze wordt in de internationale literatuur de *bootstrap likelihood ratio test* (BLRT) genoemd. Met behulp van deze techniek kunnen modellen, die bekomen worden met de latente klasse analyse, met elkaar worden vergeleken (McLachlan & Peel, 2000). Aangezien de BLRT wordt gekenmerkt als een eerder tijdrovende methode, wordt deze zelden gebruikt bij de latente klasse analyse (Bruckers et al., 2010).

⁶ De BIC is een maat van goodness of fit van het model, gebaseerd op de parameters en de steekproefgrootte (Pasada & Buckley, 2004).

⁷ De AIC is een maat van *goodness of fit* van het model, gebaseerd op de parameters (ongekende dataproces). Deze neemt de steekproefgrootte niet in rekening (Acquah, 2010).

De keuze van het meest geschikte softwareprogramma voor het uitvoeren van de LKA, is geen evidente opgave. Sinds enkele jaren zijn er heel wat softwareprogramma's op de markt voor het uitvoeren van een LKA, zoals LEM (Vermunt, 1997), MPlus (Hagenaars et al., 2002), Latent Gold (Vermunt & Magidson, 2005), McLust (Fraley & Raftery, 2002; 2006), poLCA (Linzer & Lewis, 2007)...⁸ Na een grondige vergelijking van de verschillende mogelijkheden werd er uiteindelijk, omwille van de talrijke voordelen, gekozen voor het programma Latent Gold 4.5. Dit programma is tegen betaling verkrijgbaar via de website <http://statisticalinnovations.com/products/latentgold.html>. Eveneens kunnen via deze website een gebruiksaanwijzing, technische handleiding en tutorials worden gedownload. Het eerste voordeel is dat het programma verschillende dataformaten kan inlezen, waaronder .sav bestanden van het programma SPSS (Deal, 2008; Vermunt & Magidson, 2005). Met die reden zullen er enkele beschrijvende analyses worden uitgevoerd in SPSS om inzicht te creëren in de relevante variabelen, alvorens over te gaan tot het indelen van de veelplegers in groepen (Goethals & Pauwels, 2008). Daarnaast kan Latent Gold worden gebruikt voor verschillende types van variabelen in hetzelfde model, namelijk nominale, ordinale en continue variabelen (Haughton, Legrand, Woolford, 2009). Een derde voordeel is dat er zowel in de software als in de handleidingen een eenvoudige en begrijpelijke taal wordt gehanteerd, waardoor ook personen die nog maar net kennis hebben gemaakt met de LKA en de verschillende programma's deze ook kunnen begrijpen (Deal, 2008). Tot slot laat de software een inschatting toe van meer geraffineerde modellen (Haughton et al., 2009) en maakt deze gebruik van mooie en gedetailleerde grafische voorstellingen (Deal, 2008).

⁸ De websites <http://www.john-uebersax.com/stat/soft.htm>, <http://methodology.psu.edu/downloads> en <http://jjcweb.jjay.cuny.edu/kmarkus/lca.html> bieden een overzicht van en bijkomende informatie over de verschillende softwareprogramma's.

Deel 3. Resultaten

In dit deel wordt er een overzicht gegeven van de resultaten van het onderzoek. De bevindingen worden besproken per onderzoeksvraag en telkens zal er worden vermeld op welke wijze de resultaten werden bekomen. Zoals reeds vermeld in het onderzoeksdesign, werden deze onderzoeksvragen onderzocht voor de 141 meerderjarige mannelijke veelplegers die zich in een Vlaamse of Brusselse penitentiaire inrichting bevinden.

3.1. Hoe zien de criminele carrières van veelplegers eruit?

3.1.1. Welke delicttypes worden voornamelijk gepleegd door veelplegers?

Voor deze onderzoeksvraag werd er gekeken naar de delicttypes op het niveau van de veroordelingen. Het is opvallend dat veelplegers voornamelijk vermogensmisdrijven plegen (46,2%). In deze categorie komen voornamelijk diefstallen en inbraken met of zonder geweld voor (36,6%). Vervolgens worden er ook heel wat verkeersmisdrijven (21,8%), geweldsmisdrijven (11,8%) en drugs misdrijven (11%) gepleegd. Uit de categorie geweldsmisdrijven, plegen de veelplegers vooral mishandelingen (8,8%). Wat dit laatste delicttype betreft, gaat het voornamelijk om slagen en verwondingen al dan niet opzettelijk toegediend. Tot slot blijkt uit de resultaten dat vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag (3,2%), (vuur)wapenmisdrijven (2%) en seksuele misdrijven (1,4%) de minst voorkomende delictcategorieën zijn. Een overzicht van deze resultaten wordt weergegeven in bijlage 4.

3.1.2. Wat is de startleeftijd en de leeftijd bij de eerste veroordeling?

De veelplegers uit dit onderzoek plegen hun eerste feit op gemiddeld 21 jarige leeftijd ($SD = 7,157$). Terwijl de veelpleger die het jongst aan zijn carrière begon 5 jaar was, was de oudste starter 50 jaar. De meeste veelplegers worden een jaar na het plegen van hun eerste feit voor het eerst veroordeeld, namelijk gemiddeld op 22 jarige leeftijd ($SD = 6,462$). Terwijl de jongste veelpleger 15 jaar was toen hij zijn eerste veroordeling kreeg, was de oudste veelpleger 51 jaar.

3.1.3. Hoe ziet het justitieel verleden van de veelpleger eruit?

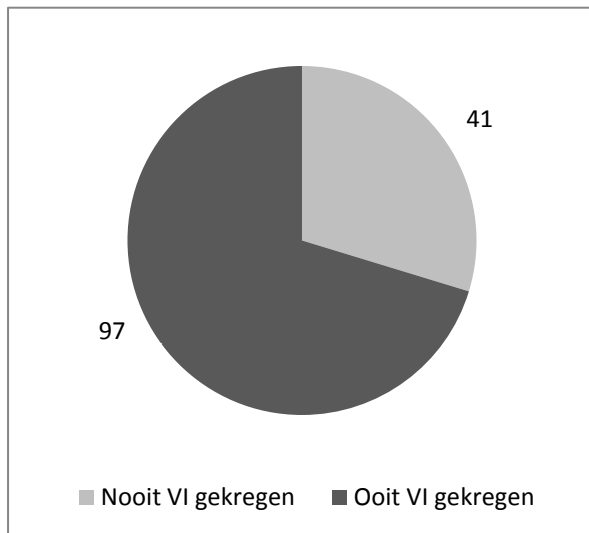
Wat het justitieel verleden van de veelpleger betreft, wordt er aandacht besteed aan zes aspecten, namelijk het aantal veroordelingen, het aantal veroordelingen voor gewelddadige delicten, het aantal detenties, de gemiddelde duur van de detenties, het aantal keer VI genoten en het aantal keer VI ingetrokken. Ten eerste blijkt uit de analyses dat de veelplegers gemiddeld 14 keer ($SD = 7,117$) worden veroordeeld. Terwijl er veelplegers zijn die slechts vijf veroordelingen hebben – wat tevens een voorwaarde vormt voor de opname in de doelgroep – zijn er andere veelplegers die zelfs 41 keer worden veroordeeld. Ten tweede kan er uit de resultaten worden afgeleid dat gemiddeld 36,91% ($SD = 24,864$) van deze veroordelingen zijn gebaseerd op gewelddadige delicten.

Ten derde wordt het duidelijk dat de veelplegers uit de steekproef gemiddeld zes detenties ($SD = 3,198$) achter hun naam hebben staan. Zij worden minstens één en maximum 20 keer gedetineerd. Hierbij kan er aldus geconcludeerd worden dat niet elke veroordeling leidt tot een detentie. Daarnaast worden ook het gemiddelde aantal detentiedagen per detentie bekeken. Het blijkt dat de veelpleger gemiddeld 672 dagen of ongeveer één jaar en tien maand ($SD = 583,558$) per individuele detentie doorbrengt in een penitentiaire inrichting. De kortste duur dat een veelpleger uit de steekproef per detentie werd gedetineerd, is 98 dagen of 3 maanden en 8 dagen. De langste periode daarentegen, bedraagt 4714 dagen of 12 jaar en 11 maanden. De bovenstaande bevindingen worden weergegeven in tabel 1.

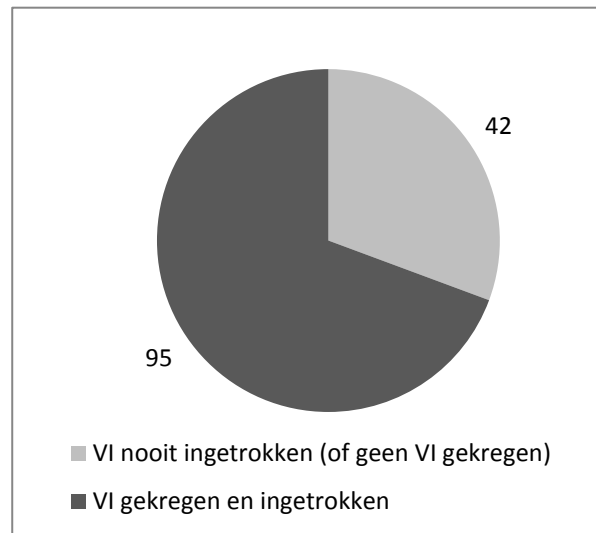
Tabel 1. Beschrijvende factoren voor de variabelen startleeftijd, leeftijd bij de eerste veroordeling en het justitieel verleden van de veelpleger

Beschrijvende factoren	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
Leeftijd bij eerste feit	140	5	50	20,800	7,157
Leeftijd bij eerste veroordeling	141	15	51	21,840	6,462
Totaal aantal veroordelingen	140	5	41	13,980	7,117
Totaal aantal veroordelingen voor gewelddadige delicten (in %)	140	0	100	36,91	24,864
Totaal aantal detenties	133	1	20	6,070	3,198
Gemiddeld aantal detentiedagen	127	98,000	4714,000	672,020	583,558

Tot slot wordt er nog aandacht besteed aan het aantal keer dat de veelplegers een VI hebben genoten en in welke mate deze al dan niet werd ingetrokken. Er kan worden geconcludeerd dat 97 veelplegers (70,3%) reeds hebben kunnen genieten van een VI, terwijl 41 veelplegers (29,7%) nooit eerder een VI hebben verkregen. Daarnaast wordt ook duidelijk dat de VI van 95 veelplegers (69,3%) vervolgens weer werd ingetrokken. Deze bevindingen worden weergegeven in figuur 1 en 2.

Figuur 1. Aantal voorwaardelijke invrijheidsstellingen (al dan niet verkregen)

Figuur 2. Aantal voorwaardelijke invrijheidsstellingen (al dan niet ingetrokken)

3.2. In welke mate treedt specialisatie op tijdens de criminele carrière?

Teneinde een antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvragen met betrekking tot specialisatie zal er, zoals reeds uitgebreid werd besproken in het onderzoeksdesign, gebruik worden gemaakt van verschillende analysetechnieken. De eerste deelonderzoeksvraag wordt onderzocht met behulp van de FSC. Vervolgens zal er voor het verband tussen de startleeftijd en specialisatie gebruik worden gemaakt van de bivariate correlatiecoëfficiënt en voor het verband tussen het delicttype van het eerste feit en specialisatie de one-way ANOVA.

3.2.1. In welke delicttypes wordt het meest gespecialiseerd door veelplegers?

De waarden die hieronder worden weergegeven kunnen worden geraadpleegd in de tabel in bijlage 5. Wanneer er louter wordt gekeken naar de FSC-waarden bij de overgang van de eerste naar de tweede veroordeling, blijkt dat er helemaal geen geneigdheid tot specialisatie kan worden vastgesteld voor valsheidsmisdrijven (0), misdrijven tegen het leven (0) en (vuur)wapenmisdrijven (0). Daarentegen, lijken veelplegers zich volledig te specialiseren in misdrijven van vernieling en beschadiging (1). Vervolgens kan er worden geconcludeerd dat er een geringe geneigdheid tot specialisering optreedt voor verkeersmisdrijven (0,412), diefstallen en inbraken met of zonder geweld (0,388) en overige vermogensmisdrijven (0,310), zoals oplichting. Bij de overgang van de tweede naar de derde veroordeling blijkt dat terwijl de FSC-waarden voor diefstal en inbraak met of zonder geweld (0,365) en mishandeling (0,101) zijn gedaald, de mate van specialisatie toeneemt voor valsheidsmisdrijven (0,230) en drugsmisdrijven (0,450) in vergelijking met de eerste overgang.

Vervolgens, bij de overgang van de derde naar de vierde veroordeling, neemt de mate van specialisering af voor diefstal en inbraak met of zonder geweld (0,286), valsheidsmisdrijven (0,118), mishandeling (0,008), drugsmisdrijven (0,118) en heling (0,184). De kans op specialisering stijgt bij deze overgang voor overige vermogensmisdrijven (0,492) en verkeersmisdrijven (0,343). Daarentegen, kan er helemaal geen specialisatie worden aangetoond voor de misdrijven van vernieling en beschadiging (0), misdrijven tegen het leven (0), overige misdrijven (0), misdrijven tegen de openbare orde (0) en verkrachting (0). Wat de laatste overgang betreft, is het opvallend dat de trends in de kans op specialisering, met uitzondering voor valsheidsmisdrijven (0), mishandeling (0,005) en overige misdrijven (0) net tegenovergesteld zijn als deze in de vorige overgang. Concreet houdt dit in dat terwijl de kans op specialisatie voor diefstal en inbraak met of zonder geweld (0,297), drugsmisdrijven (0,520) en heling (0,310) stijgt, deze daalt voor valsheidsmisdrijven (0,118), overige vermogensmisdrijven (0,403), mishandeling (0,005) en verkeersmisdrijven (0,275). Tot slot kan er bij deze laatste overgang worden opgemerkt dat de mate van specialisering het grootst is bij drugsmisdrijven (0,520), bedreiging en stalking (0,500), overige vermogensmisdrijven (0,403) en heling (0,310).

Wanneer de FSC-waarden van de delictcategorieën over de verschillende overgangen naast elkaar worden bekeken, blijkt dat de geneigdheid tot specialisatie het grootst is bij

drugsmisdrijven, overige vermogensmisdrijven (zoals oplichting), verkeersmisdrijven en diefstallen en inbraken met of zonder geweld. Wat betreft de misdrijven tegen het leven, de misdrijven tegen de openbare orde en gezag en verkrachting, kan er helemaal geen geneigdheid tot specialisatie worden vastgesteld.

3.2.2. Op welke leeftijd treedt specialisatie meestal op?

Deze onderzoeksvraag werd nagegaan met behulp van de resultaten van de LKA, die verder nog uitgebreid zullen worden besproken (tabel 3). Ten eerste is het opvallend dat er slechts bij drie van de 141 veelplegers kan worden gesproken van een specialisatiegraad tussen 76 en 100 percent. Daarnaast blijkt dat elk van hen zich in een verschillende categorie van startleeftijd bevindt, namelijk 11-15 jaar, 16-20 jaar en 21-25 jaar. Er kan aldus worden afgeleid dat deze resultaten het niet toelaten uitspraken te doen over de leeftijd waarop specialisatie meestal optreedt.

3.2.3. Is er een verband tussen de startleeftijd van de veelpleger en specialisatie tijdens de criminele carrière?

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag wordt er geopteerd voor de Pearson's correlatiecoëfficiënt. Alvorens deze analyse uit te voeren, zullen de assumpties voor deze analysetechniek worden onderzocht. De uitwerking van deze controle en de bijhorende tabellen en grafieken werden opgenomen in bijlage 6. Aangezien de voorwaarde van normaliteit wordt geschonden, zal er gebruik worden gemaakt van de niet-parametrische variant, namelijk de Spearman's correlatiecoëfficiënt. Uit de resultaten van de Spearman's correlatiecoëfficiënt kan worden afgeleid dat dit verband niet significant is ($r_s(135) = -0,055$, $p < 0,526$). Dit houdt in dat er 52,6% kans bestaat dat er een verband wordt gevonden in de steekproef, terwijl er in werkelijkheid geen is. Vermits deze kans veel groter is dan de vooropgestelde 5%, is dit resultaat dus onaanvaardbaar.

3.2.4. Is er een verband tussen het delicttype van de eerste veroordeling en specialisatie tijdens de criminele carrière?

Vermits deze onderzoeksvraag kan worden omgevormd in de vraag naar een verschil in de specialisatie naargelang het delicttype van het eerste feit, zal er gebruik worden gemaakt van een one-way ANOVA test. Alvorens deze test uit te voeren, dient er te worden gecontroleerd of de assumpties van een ANOVA niet zijn geschonden. De uitwerking van deze controle en de bijhorende tabellen en grafieken kunnen worden geraadpleegd in bijlage 7. Uit de ANOVA test (tabel 2) kan worden afgeleid dat de F-toets (de verhouding tussen de *between groups* en de *within groups*) niet significant is ($F(7, 130) = 0,932, p < 0,484$). Er is aldus geen sprake van een significant verschil in de mate van specialisatie naargelang het delicttype van de eerste veroordeling in de steekproef. Daarom is het overbodig na te gaan tussen welke van de acht groepen het verschil zich manifesteert. Dit houdt in dat er 48,4% kans bestaat dat er een verschil wordt gevonden in de steekproef, terwijl er in werkelijkheid geen is. Vermits deze kans veel groter is dan de vooropgestelde 5%, is dit resultaat dus onaanvaardbaar.

Tabel 2. ANOVA (variantieanalyse) van de delicttypes van de eerste veroordeling en het percentage specialisatie

Percentage specialisatie					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2191,379	7	313,054	,932	,484
Within Groups	43651,580	130	335,781		
Totaal	45842,959	137			

3.3. Kunnen er groepen van veelplegers worden onderscheiden?

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag of er een typologie kan worden opgesteld van de veelplegers, wordt er gebruik gemaakt van de latente klasse analyse. De uitwerking van deze analyse wordt weergegeven in bijlage 8. Alvorens een overzicht te bieden van de resultaten van de LKA, is het van belang te vermelden dat uit de testen die in de bijlage werden opgenomen, is gebleken dat de veelplegers niet significant kunnen worden onderscheiden in groepen op basis van één criterium alleen. Uit de LKA op basis van de variabelen startleeftijd, percentage geweld en percentage specialisatie blijkt echter dat de veelplegers kunnen worden ingedeeld in drie groepen (tabel 3).

De eerste en ineens ook de grootste groep veelplegers (N = 104) starten hun criminele carrière tussen de leeftijd van 11 tot 30 jaar. De meeste onder hen plegen hun eerste feit tussen 16 en 20 jaar (N = 63). Met uitzondering van tien veelplegers die een carrière hebben zonder gewelddadige delicten en twee veelplegers die enkel gewelddadige delicten plegen, kent deze groep een carrière van delicten met een erg variërende geweldsgraad (1-75%). Wat specialisatie betreft, is deze groep eveneens sterk gevarieerd.

De tweede groep veelplegers (N = 20) wordt gekenmerkt door een late startleeftijd. Daar waar zeven onder hen hun eerste feit plegen tussen 26 en 30 jaar, zijn er 13 veelplegers die pas tussen 31 en 50 jaar aanvangen met hun criminele carrière. Zoals uit de tabel kan worden afgeleid, bestaat er voor de veelplegers die hun eerste feit plegen tussen 26 en 30 jaar een overlap tussen groep 1 en 2. Dit zou aldus kunnen impliceren dat deze veelplegers zowel in groep 1 als in groep 2 zouden kunnen worden ondergebracht. Echter, wanneer de andere indicatoren in rekening worden gebracht, blijkt dat deze veelplegers kunnen worden onderscheiden op basis van het percentage geweld. Concreet houdt dit in dat terwijl de veelplegers die hun eerste feit plegen tussen 26 en 30 jaar en een carrière onderhouden met een laag percentage geweld (0-25%) worden ondergebracht in groep 2 en dat de veelplegers met dezelfde startleeftijd maar met een hoger percentage geweld (26-75%) tot groep 1 behoren. Echter, kan er geen globaal verschil worden vastgesteld in het aantal gewelddadige delicten tussen groep 1 en 2.

De derde groep veelplegers (N = 12) ten slotte, wordt dan weer gekenmerkt door een zeer jonge startleeftijd. Dit is namelijk de enige groep waarin veelplegers worden ondergebracht die hun eerste feit reeds tussen de leeftijd van vijf en tien jaar plegen (N = 3). Daarnaast zijn er zes veelplegers die tussen 11 en 15 jaar aanvangen met hun carrière en drie veelplegers die van start gaan tussen 16 en 20 jaar. Net zoals in de vorige groep, kan er hier een overlap worden vastgesteld met groep 1 voor de veelplegers met een startleeftijd tussen 11 en 15 jaar. Opnieuw fungeert het percentage geweld als een discriminerende factor. Uit de resultaten kan namelijk worden afgeleid dat terwijl de veelplegers met een carrière van voornamelijk gewelddadige delicten (26-75% geweld) tot de derde groep behoren, de veelplegers met geen tot weinig gewelddadige delicten (0-25% geweld) in de eerste groep worden ondergebracht. Tot slot kan er voor deze groep opnieuw een zeer gevarieerde specialiseringsgraad worden vastgesteld.

Tabel 3. Standaardclassificatie voor een model met drie clusters

Indeling Startleeftijd	Indeling Percentage Geweld	Indeling Percentage Specialisatie	Geobserveerde Frequentie	Modaal	Cluster1	Cluster2	Cluster3
5-10 jaar	51-75 percent	1-25 percent	1,0000	3	0,1386	0,0002	0,8312
5-10 jaar	76-100 percent	1-25 percent	1,0000	3	0,0309	0,0000	0,9690
5-10 jaar	76-100 percent	26-50 percent	1,0000	3	0,0242	0,0000	0,9758
11-15 jaar	0 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,9431	0,0537	0,0032
11-15 jaar	0 percent	26-50 percent	3,0000	1	0,9498	0,0460	0,0042
11-15 jaar	1-25 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,9559	0,0235	0,0207
11-15 jaar	26-50 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,8711	0,0092	0,1196
11-15 jaar	26-50 percent	26-50 percent	4,0000	1	0,8433	0,0076	0,1492
11-15 jaar	26-50 percent	51-75 percent	2,0000	1	0,8094	0,0062	0,1844
11-15 jaar	26-50 percent	76-100 percent	1,0000	1	0,7693	0,0050	0,2257
11-15 jaar	51-75 percent	1-25 percent	2,0000	1	0,5329	0,0024	0,4647
11-15 jaar	51-75 percent	26-50 percent	1,0000	3	0,4701	0,0018	0,5280
11-15 jaar	51-75 percent	51-75 percent	2,0000	3	0,4082	0,0013	0,9050
11-15 jaar	76-100 percent	26-50 percent	2,0000	3	0,1299	0,0002	0,8768
11-15 jaar	76-100 percent	51-75 percent	1,0000	3	0,0982	0,0001	0,9017
16-20 jaar	0 percent	1-25 percent	2,0000	1	0,8024	0,1972	0,0005
16-20 jaar	0 percent	26-50 percent	1,0000	1	0,8267	0,1727	0,0006
16-20 jaar	1-25 percent	0 percent	1,0000	1	0,8869	0,1105	0,0026
16-20 jaar	1-25 percent	1-25 percent	3,0000	1	0,9011	0,0954	0,0034
16-20 jaar	1-25 percent	26-50 percent	10,0000	1	0,9133	0,0822	0,0045
16-20 jaar	1-25 percent	51-75 percent	3,0000	1	0,9234	0,0707	0,0059
16-20 jaar	26-50 percent	0 percent	1,0000	1	0,9324	0,0501	0,0176
16-20 jaar	26-50 percent	1-25 percent	4,0000	1	0,9346	0,0427	0,0227
16-20 jaar	26-50 percent	26-50 percent	16,0000	1	0,9345	0,0363	0,0292
16-20 jaar	26-50 percent	51-75 percent	3,0000	1	0,9317	0,0307	0,0375
16-20 jaar	26-50 percent	76-100 percent	1,0000	1	0,9260	0,0260	0,0480
16-20 jaar	51-75 percent	0 percent	2,0000	1	0,8750	0,0202	0,1048
16-20 jaar	51-75 percent	1-25 percent	5,0000	1	0,8519	0,0168	0,1314
16-20 jaar	51-75 percent	26-50 percent	8,0000	1	0,8228	0,0138	0,1634
16-20 jaar	51-75 percent	51-75 percent	2,0000	1	0,7874	0,0112	0,2014
16-20 jaar	76-100 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,5031	0,0043	0,4927
16-20 jaar	76-100 percent	26-50 percent	2,0000	3	0,4408	0,0032	0,5560
16-20 jaar	76-100 percent	51-75 percent	1,0000	3	0,3801	0,0023	0,6175
21-25 jaar	0 percent	26-50 percent	2,0000	1	0,5260	0,4739	0,0001
21-25 jaar	0 percent	76-100 percent	1,0000	1	0,6055	0,3944	0,0001
21-25 jaar	1-25 percent	0 percent	1,0000	1	0,6504	0,3493	0,0003
21-25 jaar	1-25 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,6862	0,3134	0,0005
21-25 jaar	1-25 percent	26-50 percent	2,0000	1	0,7198	0,2795	0,0006
21-25 jaar	1-25 percent	51-75 percent	1,0000	1	0,7511	0,2480	0,0008
21-25 jaar	26-50 percent	0 percent	1,0000	1	0,8098	0,1875	0,0027
21-25 jaar	26-50 percent	1-25 percent	4,0000	1	0,8325	0,1639	0,0036
21-25 jaar	26-50 percent	26-50 percent	3,0000	1	0,8526	0,1427	0,0047
21-25 jaar	51-75 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,8992	0,0763	0,0245
21-25 jaar	76-100 percent	26-50 percent	1,0000	1	0,7973	0,0248	0,1799

Indeling Startleeftijd	Indeling Percentage Geweld	Indeling Percentage Specialisatie	Geobserveerde Frequentie	Modaal	Cluster1	Cluster2	Cluster3
26-30 jaar	0 percent	1-25 percent	1,0000	2	0,1796	0,8204	0,0000
26-30 jaar	0 percent	26-50 percent	3,0000	2	0,2047	0,7953	0,0000
26-30 jaar	1-25 percent	1-25 percent	2,0000	2	0,3368	0,6632	0,0000
26-30 jaar	1-25 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,4125	0,5874	0,0001
26-30 jaar	26-50 percent	1-25 percent	2,0000	1	0,5407	0,4589	0,0004
26-30 jaar	26-50 percent	26-50 percent	4,0000	1	0,5805	0,4189	0,0060
26-30 jaar	51-75 percent	1-25 percent	1,0000	1	0,7296	0,2669	0,0035
26-30 jaar	51-75 percent	26-50 percent	1,0000	1	0,7591	0,2361	0,0047
31-35 jaar	0 percent	0 percent	1,0000	2	0,0414	0,9586	0,0000
31-35 jaar	0 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,0563	0,9437	0,0000
31-35 jaar	1-25 percent	1-25 percent	1,0000	2	0,1054	0,8946	0,0000
31-35 jaar	26-50 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,2432	0,7568	0,0000
31-35 jaar	51-75 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,4269	0,5726	0,0005
36-40 jaar	0 percent	1-25 percent	2,0000	2	0,0116	0,9884	0,0000
36-40 jaar	0 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,0137	0,9863	0,0000
36-40 jaar	0 percent	51-75 percent	1,0000	2	0,0160	0,9840	0,0000
36-40 jaar	26-50 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,0693	0,9307	0,0000
41-45 jaar	26-50 percent	26-50 percent	1,0000	2	0,0170	0,9830	0,0000
46-50 jaar	0 percent	51-75 percent	1,0000	2	0,0009	0,9991	0,0000
46-50 jaar	51-75 percent	1-25 percent	1,0000	2	0,0078	0,9922	0,0000

Deel 4. Discussie

In dit deel zullen de bevindingen uit het onderzoek worden teruggekoppeld naar de literatuur. Er zal een overzicht worden gegeven van de gelijkenissen en verschillen tussen deze beiden. Vervolgens zal er telkens gezocht worden naar verklaringen voor de vastgestelde verschillen. Tot slot wordt er gereflecteerd over de werkwijze die werd gehanteerd bij het uitvoeren van het onderzoek en worden er enkele aanbevelingen geformuleerd voor toekomstig onderzoek.

Alvorens een overzicht te bieden van de gelijkenissen en verschillen tussen de bevindingen uit het onderzoek en deze uit de literatuur, wordt er eerst vermelding gemaakt van het feit dat er enige voorzichtigheid dient te worden geboden bij de vergelijking van de resultaten. Er kan hierbij verwezen worden naar de elementen die reeds bij aanvang van het literatuuroverzicht met betrekking tot de feitengerelateerde kenmerken werden besproken. Ten eerste bestaan er verschillen tussen landen in regels en praktijken bij strafoplegging en invrijheidstelling, maar ook in de specifieke demografische, sociale, economische en administratieve context. Ten tweede kan er in de onderzoeken een andere wijze van dataverzameling worden gehanteerd (zelfrapportage of officiële documenten). Ten derde dient er verwezen te worden naar het probleem van het *dark number*, waardoor de criminaliteitscijfers steeds schattingen zijn. Ten vierde bestaat er geen uniforme definitie voor het begrip veelpleger waardoor dit in elk onderzoek op een andere manier wordt gedefinieerd. Aanvullend kunnen er nog enkele andere aandachtspunten worden geformuleerd. Een eerste aandachtspunt is de onderzochte doelgroep. Aangezien er voor sommige aspecten geen gegevens voorhanden zijn die specifiek zijn gebaseerd op veelplegers, wordt er af en toe een vergelijking gemaakt met onderzoeken die zich richten op delinquenten in het algemeen. Uiteraard mag er hierbij niet uit het oog worden verloren dat het om een andere doelgroep gaat. Een tweede aandachtspunt betreft de verschillen in conceptualisering en operationalisering van de relevante concepten en variabelen. Een laatste aandachtspunt heeft betrekking op de gehanteerde onderzoeksmethode. Het gaat dan niet alleen om de keuze tussen kwantitatief, kwalitatief of onderzoek op basis van *mixed-methods*, maar ook de gekozen analysetechnieken zijn hier van belang. Vermits deze elementen algemeen werden voorgesteld en op zich misschien nog niet zoveel zeggen, zullen deze bij elk voorkomend verschil in het onderstaande overzicht verder worden verduidelijkt.

Ten eerste zal er aandacht worden besteed aan de bevindingen met betrekking tot de criminele carrières van de veelplegers. Achtereenvolgens worden de delicttypes, de startleeftijd en de leeftijd bij de eerste veroordeling en het justitieel verleden besproken. Uit de onderzoeksresultaten is gebleken dat de veelpleger zich vooral engageert in vermogensmisdrijven (46,2%). Daarnaast plegen zij ook heel wat verkeersmisdrijven (21,8%), geweldsmisdrijven (11,8%) en drugsmisdrijven (11%). Zoals reeds aangegeven in het literatuuroverzicht, bestaat er geen consensus over de delictcategorieën die het vaakst voorkomen. Er kunnen hier twee posities worden teruggevonden, namelijk de onderzoekers die concluderen dat vermogensdelicten het meest voorkomen (o.a. Blokland et al., 2008; Crow et al., 2008; Eberly et al., 2007; Farrington et al., 2006; Nijhof et al., 2008, Tollenaar et al., 2012; Versteegh et al., 2003; Wartna et al., 2004; West et al., 1977) en de onderzoekers die stellen dat de veelpleger vooral geweldsdelicten pleegt (o.a. Farrington et al., 2009; Gilleir et al., 2008; Piquero, 2000; Piquero et al., 2007; Tracy et al., 1990). De eigen onderzoeksresultaten stemmen duidelijk overeen met deze eerste positie. Echter, komen geweldsdelicten ook regelmatig voor waarbij het, net zoals bij Wartna et al. (2009), vaak gaat om eenvoudige mishandeling, zoals slagen en verwondingen. Een volgende categorie die in de literatuur werd besproken, zijn de drugsmisdrijven (Donker et al., 2004; Engelhard et al., 2001; Farabee et al., 2001; Jacobs et al., 2003; Tollenaar, 2008; Versteegh et al., 2003). Terwijl er in de onderzoeken uit de literatuur louter wordt gefocust op druggebruik en drugsmisbruik, worden de vervaardiging van en handel in drugs in het onderzoek voor de masterscriptie mede in rekening genomen. Zowel in de literatuur als in het eigen onderzoek blijkt dat deze delictcategorie frequent voorkomt. Zo werd er in het onderzoek van Engelhard et al. (2001) geconcludeerd dat 58% van de delinquenten, die verantwoordelijk zijn voor een disproportioneel aantal delicten in Nederland, kampen met een verslavingsproblematiek van alcohol en/of drugs. Tollenaar (2008) stelde vervolgens vast dat van de door hem onderzochte veelplegers ongeveer 20% verslaafd was aan alcohol, 33% aan opiaten en ongeveer 34% aan cocaïne- en/of crack. Wanneer er vervolgens nog wordt gekeken naar de eigen onderzoeksresultaten, blijkt dat drugsmisdrijven de vierde meest voorkomende delictcategorie uitmaakt (11%). In de literatuur werd er tot slot vermelding gemaakt van een restcategorie van delicten. Hierin werden de delicttypes opgenomen die het minst voorkomen. Net zoals bij Gilleir et al. (2008), Wartna et al. (2004), Jansen et al. (2007) en Tollenaar et al. (2010), kan er uit de eigen onderzoeksresultaten worden afgeleid dat vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag (3,2%), (vuur)wapenmisdrijven (2%) en seksuele misdrijven (1,4%) het minst worden gepleegd in de onderzochte steekproef.

Vervolgens wordt er ingegaan op de startleeftijd en de leeftijd bij de eerste veroordeling van de veelplegers. Wat de startleeftijd van de veelpleger betreft, kon er met uitzondering van de bevinding dat delinquent gedrag ontspruit tijdens de jeugdijaren geen consensus worden vastgesteld in de literatuur (DeLisi, 2005; Ezell et al., 2005; Piquero et al., 2007; Shannon, 1988; Tracy et al., 1996; West et al., 1977). Deze bevinding gaat echter niet op voor het eigen onderzoek, aangezien de veelplegers hun criminele carrière pas aanvatten op gemiddeld 21 jarige leeftijd. Deze bevinding ligt wel in de lijn van de resultaten uit het onderzoek van Wartna et al. (2004). De overige onderzoekers stelden daarentegen een veel jongere startleeftijd vast, namelijk van tien tot achttien jaar (Farrington, 2003; Farrington, 2005; Gilleir, 2008; Gilleir et al., 2008; Glueck's, 1950; Gomez-Smith et al., 2005; LeBlanc et al., 1989; Piquero et al., 2007; Shannon, 1988; Soothill et al., 2009; Tollenaar et al., 2006; Wilson et al., 1985). Een eerste mogelijke verklaring voor het verschil in de startleeftijd is gelegen in de interpretatie van het begrip startleeftijd. In tegenstelling tot het eigen onderzoek waarin de startleeftijd verwijst naar de leeftijd bij het eerste feit, wordt deze in heel wat onderzoeken gelijkgesteld met het eerste contact met justitie. Een tweede verklaring kan gevonden worden in de wijze van dataverzameling (zelfrapportage of officiële documenten). Wat de leeftijd bij de eerste veroordeling betreft, konden er in de literatuur geen eenduidige resultaten worden vastgesteld. Deze varieerde namelijk van gemiddeld 18 (Moffitt et al., 2001) tot 22 jaar (Eberly et al., 2007). Uit de eigen onderzoeksresultaten is vervolgens gebleken dat de veelpleger gemiddeld op 22 jarige leeftijd voor het eerst wordt veroordeeld. Het verschil tussen de eigen resultaten en deze uit het onderzoek van Moffitt et al. (2001) kan worden verklaard vanuit een verschil tussen landen in de regels en praktijken bij strafoplegging, maar ook in de strafrechtelijke meerderjarigheidsgrens.

Tot slot wordt er, wat de criminele carrière van de veelplegers betreft, nog een overzicht geboden van de bevindingen met betrekking tot het justitieel verleden. De aspecten die hier in rekening worden genomen, zijn het aantal veroordelingen, het aantal detenties, de duur van de detenties en de voorwaardelijke invrijheidsstellingen. Wat het aantal veroordelingen betreft, konden er in de literatuur, met uitzondering van het onderzoek van Farrington et al. (2009), geen gegevens worden gevonden over het gemiddelde aantal veroordelingen van veelplegers. Uit hun onderzoek blijkt dat de persistente veelpleger gemiddeld acht veroordelingen heeft tijdens zijn criminele carrière. Uit het eigen onderzoek blijkt dat dit aantal hoger ligt, namelijk gemiddeld 14 veroordelingen. Het verschil tussen deze twee kan mogelijk worden verklaard vanuit het feit dat de verkeersmisdrijven in het onderzoek van Farrington et al. (2009) niet in

rekening werden genomen. Ten tweede wordt er een vergelijking gemaakt tussen de bevindingen uit het eigen onderzoek en deze uit de literatuur met betrekking tot het aantal detenties en de gemiddelde duur van de detenties. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de veelplegers gemiddeld zes detenties achter hun naam hebben staan. Deze bevinding stemt overeen met deze van de Monitor Veelplegers (Tollenaar et al., 2006), waar er gemiddeld zeven detenties werden vastgesteld. De veelplegers uit het onderzoek kennen een gemiddelde detentieduur per detentie van 672 dagen of één jaar en tien maand. Deze bevinding ligt heel wat hoger dan deze uit het onderzoek van Tollenaar et al. (2006) met een gemiddelde detentieduur van drie maanden en 16 dagen. Tot slot wordt er nog aandacht besteed aan het aantal voorwaardelijke invrijheidstellingen. Uit het onderzoek is gebleken dat terwijl 70,3% van de veelplegers ooit een voorwaardelijke invrijheidstelling heeft genoten, 29,7% van de veelplegers nooit eerder een voorwaardelijke invrijheidsstelling verkreeg. Daarnaast kon nog worden geconcludeerd dat 95 van de 97 VI's (69,3% met inachtnaam van de personen die nooit eerder een VI hebben verkregen), die ooit werden toegekend aan de veelplegers, later weer werden ingetrokken. Deze laatste bevinding ligt hoger als bij het onderzoek van Maes et al. (2012), waarin werd vastgesteld dat 49,6% van de personen die in vrijheid werden gesteld via een VI opnieuw werden opgesloten. Dit verschil kan worden verklaard vanuit het feit dat er, in tegenstelling tot het onderzoek uit deze masterscriptie, niet louter wordt gefocust op veelplegers maar op delinquenten in het algemeen. Wanneer de focus ligt op veelplegers, kan er mogelijk worden gedacht aan een verzwarende omstandigheid wegens veelvuldige wettelijke herhaling.

Vervolgens wordt er een overzicht geboden van de bevindingen met betrekking tot specialisatie. De hoofdonderzoeksvraag, waarin wordt nagegaan in welke mate veelplegers zich specialiseren, valt uiteen in vier deelonderzoeksvragen. De verschillen in resultaten tussen de onderzoeken kunnen bij elk van deze deelonderzoeksvragen worden toegeschreven aan een verschillende focus op delicttypes, andere onderzoeksmethodes, een verschillende definitie van het begrip veelpleger en de conceptualisering en operationalisering van de variabele specialisatie. Ten eerste werd er een antwoord gezocht op de deelonderzoeksvraag in welke delicttypes de veelplegers zich voornamelijk specialiseren. Op basis van de forward specialization coefficient (FSC) werd er reeds een informatief beeld bekomen over de mate en de delicttypes waarin de veelplegers zich specialiseren. Uit de resultaten van de FSC voor de eerste vijf veroordelingen blijkt dat de geneigdheid tot specialisatie het grootst is in

afnemende volgorde bij drugsmisdrijven, overige vermogensmisdrijven, verkeersmisdrijven en diefstallen en inbraken met of zonder geweld. Wat betreft de misdrijven tegen het leven, de misdrijven tegen de openbare orde en gezag en verkrachting kon er helemaal geen geneigdheid tot specialisatie worden vastgesteld. Wanneer vervolgens de relevante literatuur in ogenschouw wordt genomen, kunnen er enkele overeenkomsten en verschillen worden geconstateerd. Ten eerste kan er wat de drugsmisdrijven betreffen, een duidelijke overeenkomst worden vastgesteld met de bevindingen uit de literatuur. Net zoals in het eigen onderzoek, wordt er in de literatuur geconcludeerd dat veelplegers zich sterk specialiseren in drugsdelicten (Armstrong et al., 2004; Armstrong, 2008; Blumstein et al., 1988; DeLisi et al., 2011). Het enige onderzoek waarin er geen bewijs voor specialisatie in drugsdelicten kon worden aangetoond, was dat van Farabee et al. (2001). Ten tweede kon er in het onderzoek een duidelijke geneigdheid tot specialisatie voor overige vermogensmisdrijven en diefstallen en inbraken met of zonder geweld worden vastgesteld. Deze bevinding stemt overeen met de conclusies van een aantal onderzoekers uit de literatuur (o.a. Blumstein et al., 1988; Bursik, 1980; DeLisi et al., 2011; Schwaner, 2000; Smith et al., 1984). Echter, zijn er andere onderzoekers die geen bewijs konden aantonen voor specialisatie in overige vermogensmisdrijven en diefstallen en inbraken met of zonder geweld (o.a. Blumstein et al., 1979; Williams et al., 1979). Zij komen, net zoals een aantal andere onderzoekers, tot de conclusie dat delinquenten zich eerder engageren in verschillende delicttypes dan zich te specialiseren in slechts één delicttype (Farrington, 1991; Vaughn et al., 2008; Williams et al., 1979). Vervolgens kan er nog een vergelijking worden gemaakt met de literatuur voor de mate van specialisering in gewelddadige delicten. Uit het onderzoek blijkt dat er helemaal geen geneigdheid is tot specialisering in bijvoorbeeld misdrijven tegen het leven. De meeste onderzoekers uit de literatuur komen tot dezelfde bevinding. Elk van hen stelt vast dat veelplegers zich nauwelijks tot niet specialiseren in gewelddadige criminaliteit (Blumstein et al., 1988; Brame et al., 2001; DeLisi et al., 2011; Elliot et al., 1986; Farrington, 1991; Farrington et al., 1988; Hamparian et al., 1978; Hill, 2008; Nieuwbeerta et al., 2011; Piper, 1985; Piquero et al., 2000; Shannon, 1988; Vaughn et al., 2009; Weiner, 1989; Wolfgang et al., 1972; Wright et al., 2008). Echter, zijn er opnieuw onderzoekers die in hun onderzoek net het tegenovergestelde vaststellen (Armstrong et al., 2004; Blumstein et al., 1988; Brennan et al., 1989; Britt, 1996; Guttridge et al., 1983; Loeber et al., 2008; Lynam et al., 2004; Osgood et al., 2007). Evenmin kunnen de resultaten van Soothill et al. (2008) die bewijs aantoonde voor specialisatie in brandstichting worden bevestigd. Tot slot wordt er nog aandacht besteed aan de seksuele delicten. De bevinding dat veelplegers geen geneigdheid tonen tot

specialisatie in zedendelicten kan eveneens worden teruggevonden in de literatuur (Craig et al., 2005; Van Wijk et al., 2005).

Vervolgens werd er aandacht besteed aan de onderzoeksvraag op welke leeftijd specialisatie voornamelijk optreedt. Het antwoord op deze vraag blijft echter erg beperkt omdat uit de resultaten van de LKA kon worden afgeleid dat er slechts drie van de 141 veelplegers een specialiseringsgraad tussen 76 en 100% hebben. Tevens blijkt dat elk van hen zich in een andere categorie van startleeftijd bevindt, namelijk 11-15 jaar, 16-20 jaar en 21-25 jaar. Er kunnen dus op basis van dit onderzoek geen specifieke uitspraken worden gedaan over de leeftijd waarop de meeste veelplegers zich specialiseren. In de literatuur daarentegen kon er wel een duidelijke trend worden vastgesteld. De algemene consensus luidt namelijk dat specialisatie voornamelijk tot stand komt op latere leeftijd (Armstrong et al., 2004; Blumstein et al., 1988; Cohen et al., 1986; Farrington, 1986) en dat jongeren eerder veelzijdige carrières onderhouden (Blumstein et al., 1986; Bursik, 1980; Cohen, 1986; LeBlanc et al., 1989; Nevares et al., 1990; Piquero et al., 2003; Rojek et al., 1982; Wolfgang et al., 1972; Wolfgang et al., 1987).

Tevens werd er gezocht naar een verband tussen de startleeftijd en specialisatie in de loop van de criminele carrière. Uit de resultaten van de Spearman's correlatiecoëfficiënt is gebleken dat er een heel zwak negatief en niet significant verband kan worden vastgesteld. In de literatuur daarentegen, kon worden afgeleid dat de delinquenten die reeds op vroege leeftijd hun eerste feit hadden gepleegd, een meer veelzijdige carrière kenden dan zij die pas op latere leeftijd aanvingen met hun criminele carrière (Farrington et al., 1990; Gottfredson et al., 1990; Loeber et al., 1990; Moffitt, 1993; Piquero et al., 1999; Tolan, 1987; Tolan et al., 1988). De bevinding uit dit onderzoek stemt echter wel overeen met die van Cohen (1986). Zij stelt eveneens een zwak verband vast tussen de startleeftijd en specialisatie.

In een laatste deelonderzoeksvraag met betrekking tot specialisatie werd er gezocht naar een verband tussen het delicttype van het eerste feit en specialisatie in de loop van de criminele carrière. Teneinde deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, werd er een one-way ANOVA test uitgevoerd. Aangezien de resultaten van deze test niet significant zijn, kunnen er op basis van dit onderzoek geen specifieke uitspraken worden gedaan. Uit de literatuur is echter gebleken dat jonge daders die hun criminele carrière aanvatten met ernstige delicten

zich later ook meer zullen specialiseren in deze delicten (Farrington et al., 1996; Moffitt et al., 1989; Smith et al., 1984).

Vervolgens wordt er nog aandacht besteed aan de onderzoeksvraag die nagaat of de veelplegers kunnen worden ingedeeld in groepen. Na een overzicht van de resultaten van de LKA, zal er een vergelijking worden gemaakt tussen de eigen typologie en de typologieën die werden beschreven in de literatuur. In het onderzoek werd er op basis van de startleeftijd, het percentage geweld en het percentage specialisatie een typologie bekomen bestaande uit drie groepen. De eerste – grootste – groep wordt gekenmerkt door veelplegers die hun criminele carrière aanvangen tussen de leeftijd van 11 tot 30 jaar. De meeste onder hen plegen hun eerste feit tussen 16 en 20 jaar. Daarnaast kent deze groep een erg variërende gewelds- en specialisatiegraad. De tweede groep veelplegers wordt vervolgens gekenmerkt door een late startleeftijd, namelijk tussen 26 en 50 jaar. Verder onderhouden zij een carrière van delicten met een relatief lage geweldsgraad. In deze groep worden namelijk de meeste veelplegers met een carrière zonder gewelddadige delicten opgenomen. Wat de mate van specialisatie betreft, kan er opnieuw een zeer variërend patroon worden vastgesteld. De derde groep veelplegers tot slot, wordt gekenmerkt door een zeer jonge startleeftijd. Dit is namelijk de enige groep waarin veelplegers worden ondergebracht die hun eerste feit reeds tussen vijf en tien jaar plegen. De overige veelplegers in deze groep vangen hun carrière aan tussen 11 en 20 jaar. Daarnaast kan er in deze groep een carrière met meer gewelddadige delicten worden vastgesteld. Tevens is er hier sprake van een gevarieerde specialiseringsgraad.

Wanneer vervolgens de literatuur in ogenschouw wordt genomen, kan er worden opgemerkt dat het niet eenvoudig is een vergelijking te maken met de beschikbare typologieën. Er kan namelijk geen duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de groepen naargelang de startleeftijd, het percentage geweld en het percentage specialisatie. Wat de startleeftijd betreft, worden de groepen in de typologieën uit de literatuur – in tegenstelling tot de eigen typologie – mede onderscheiden op basis van de leeftijd waarop de veelplegers hun carrière beëindigen. Voor het percentage geweld vervolgens, werd er in de literatuur verwezen naar de typologieën die werden onderscheiden op basis van de delicttypes. Aangezien deze typologieën voornamelijk werden opgesteld op basis van de motivatie van de dader, risicograad en de aard van de feiten, kunnen deze geen referentiepunt bieden voor de eigen typologie. Vermits de groepen uit de typologie niet duidelijk kunnen worden onderscheiden op basis van het

percentage specialisatie, kan er evenmin een vergelijking worden gemaakt met de typologieën uit de literatuur.

Een vergelijking met de typologieën op grond van meerdere variabelen is echter wel mogelijk en levert volgende resultaten op. De typologie van Soothill et al. (2004), die werd opgesteld met behulp van de leeftijd bij het eerste feit en de delicttypes van de gepleegde delicten tijdens de criminele carrière leidde tot de vaststelling van een toegenomen aantal gewelddadige feiten, naarmate men op oudere leeftijd aanvangt met de criminele carrière. Deze bevinding stemt echter niet overeen met de eigen typologie, aangezien er werd geconcludeerd dat naarmate de veelpleger op oudere leeftijd aanvangt met de criminele carrière deze minder gewelddadige delicten pleegt. Tot slot wordt er nog een vergelijking gemaakt met de typologie van Huybrechts (2012), die vorig jaar in het kader van een masterscriptie werd ontwikkeld. Deze werd opgesteld met behulp van de variabelen leeftijd bij het eerste feit, aantal veroordelingen en percentage geweld, en onderscheidt vier groepen veelplegers. Net zoals in de typologie van Huybrechts (2012), kan er een onderscheid worden gemaakt tussen de veelplegers die enerzijds op vroege leeftijd aanvangen met hun criminele carrière en meer gewelddadige delicten plegen en anderzijds de veelplegers die pas op latere leeftijd hun eerste feit plegen en een minder gewelddadige carrière onderhouden. In de typologie van Huybrechts (2012) worden er vervolgens nog twee groepen gevormd die zich tussen de twee bovenstaande groepen bevinden. Zij maakt namelijk nog een onderscheid tussen de gewelddadige veelplegers die – in vergelijking met de eerste groep – gekenmerkt worden door een hogere startleeftijd (gemiddeld 20 jaar), minder extreem geweld en een hoger aantal veroordelingen (gemiddeld 12 veroordelingen) en de frequente veelplegers die op dezelfde leeftijd hun eerste delict plegen (gemiddeld 20 jaar), minder geweld gebruiken en een hoog aantal veroordelingen (gemiddeld 17 veroordelingen) kennen. In de eigen typologie wordt er slechts één tussengroep gecreëerd en bestaat uit de veelplegers die hun criminele carrière aanvangen tussen de leeftijd van 11 tot 30 jaar en een erg variërende gewelds- en specialisatiegraad kennen.

Het gevoerde onderzoek kent een aantal beperkingen. Het eerste probleem is typisch voor onderzoek op reeds bestaande data. Het gaat hier namelijk om de discrepantie tussen de eigen onderzoeksvragen en de oorspronkelijke onderzoeksdoelen. Concreet kan er hier worden verwezen naar het weglaten van de onderzoeksvragen met betrekking tot escalatie, aangezien deze op basis van de beschikbare data niet konden worden beantwoord. Ten tweede werden er

enkele moeilijkheden ondervonden bij het toekennen van een delicttype op het niveau van de veroordeling. Hoewel een veroordeling uit meerdere delicttypes kan bestaan, kan er op het niveau van de veroordeling slechts één delicttype worden geselecteerd. Het gehanteerde selectie criterium zorgde voor een aantal beperkingen. Enerzijds konden niet alle delicttypes worden ondergebracht in de categorieën van de Standaardclassificatie Misdrijven. Anderzijds kwam het meermaals voor dat er een keuze moest worden gemaakt tussen twee delicttypes die even frequent voorkwamen en even ernstig waren. Tot slot kan er opnieuw vermelding worden gemaakt van de moeilijkheden bij het vergelijken van verschillende onderzoeken naar veelplegers. Er kan daarbij gedacht worden aan de verschillen tussen landen in regels en praktijken bij strafoplegging en invrijheidstelling, de wijze van dataverzameling, het *dark number*, de definiëring van het begrip veelpleger, de conceptualisering en operationalisering van de relevante variabelen en de gehanteerde onderzoeksmethode.

Tot slot kunnen er nog enkele aanbevelingen voor toekomstig onderzoek worden geformuleerd. Een eerste opmerkelijke bevinding is dat er tot op heden nog maar weinig academische aandacht werd besteed aan de Belgische veelpleger. Wat dit betreft, is er aldus nog plaats voor meer diepgaand onderzoek naar deze dadergroep. Daarnaast zou het ook interessant zijn om gegevens uit Wallonië te verzamelen en deze bij in het onderzoek te betrekken. Zo kan er een beeld worden geschetst van de Belgische veelpleger en kan er, indien dit relevant zou blijken, een vergelijking worden gemaakt tussen de Vlaamse en Waalse veelpleger. Een andere manier om een meer volledig beeld van de Vlaamse veelpleger te bekomen, is het hanteren van een grotere steekproef in het onderzoek. Na het uitvoeren van een gestratificeerde steekproeftrekking, werd het oorspronkelijke aantal delinquenten – die voldeden aan de werkdefinitie van de veelpleger (N = 292) – teruggebracht op 141 veelplegers. Deze kleine steekproef zorgt ervoor dat heel wat van de analyses die in het onderzoek werden uitgevoerd, niet significant zijn. Dit probleem zou mogelijks kunnen worden verholpen als de overige veelplegers mee in het onderzoek worden betrokken. Een laatste aanbeveling heeft betrekking op het systeem van de voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI). Zoals blijkt uit de onderzoeksresultaten, werd de VI van 95 van de 97 veelplegers later weer ingetrokken. Aangezien dit zowel voor de veelpleger als voor de maatschappij in het algemeen geen positieve gevolgen met zich meebrengt, kan het nut van de VI in vraag worden gesteld. Het is aangewezen om in toekomstig onderzoek op zoek te gaan naar de redenen van dit falen en mogelijke alternatieven te bestuderen. Naast de aanbevelingen voor toekomstig onderzoek, kunnen er ook enkele aanbevelingen worden geformuleerd voor de praktijk.

Hoewel de onderzoeksresultaten – deze van de opgestelde typologie in het bijzonder – nog niet werden gerepliceerd, kunnen deze reeds een basis vormen voor enkele aanbevelingen voor de praktijk. Het opstellen van een typologie heeft voornamelijk als voordeel dat de afstemming van de interventies en de effectieve behandelbeslissingen voor daders kunnen worden verbeterd. Deze voordelen gelden eveneens bij de typologie uit dit onderzoek, waarin drie duidelijk te onderscheiden groepen werden bekomen. Indien er in de praktijk rekening zou worden gehouden met de specifieke noden van elk van deze groepen, zouden er meer interventies en behandelingen op maat kunnen worden aangeboden. Naast het reactief optreden, dient er ook aandacht te worden besteed aan de preventie van criminaliteit. Zeker wanneer er wordt gekeken naar de startleeftijd van de veelpleger, die voor een groot aantal onder hen beduidend laag ligt, wordt het duidelijk dat er dringend nood is aan meer en betere preventie-initiatieven. Het is noodzakelijk meer aandacht te besteden aan de kindertijd van de veelpleger, zodat er sneller kan worden ingegrepen en de aanpak beter kan worden afgestemd op de persoon. Er zou aldus gezocht moeten worden naar initiatieven die kunnen voorkomen dat jongeren van start gaan met een criminele carrière.

Bibliografie

- Abel, G. G., Jordan, A., Hand, C. G., Holland, L. A., & Phipps, A. (2001). Classification models of child molesters utilizing the Abel Assessment for sexual interest. *Child Abuse & Neglect, 25*, 703–718.
- Acquah, H. G. (2010). Comparison of Akaike information criterion (AIC) and Bayesian information criterion (BIC) in selection of an asymmetric price relationship. *Journal of Development and Agricultural Economics 2(1)*, 1-6.
- Agnew, R. (1992). Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency. *Criminology, 30*, 47-87.
- Agnew, R., & White, H. R. (1992). An empirical test of general strain theory. *Criminology, 30*, 475-500.
- Akaike, H. (1987). Factor analysis and AIC. *Psychometrika, 52*, 317-332.
- Akers, R. L. (1998). *Social learning and social structure: a general theory of deviance*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.
- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fourth edition, text revision (DSM-IV-TR)*. Washington: Author.
- Andrews, D. A., Zinger, I., Hoge, R., Bonta, J., Gendreau, P., & Cullen, F. (1990). Does Correctional Treatment Work? A Clinically Relevant and Psychologically Informed Meta-Analysis. *Criminology, 28*, 369-404.
- Armstrong, T. A. (2008). Are trends in specialization across arrests explained by changes in specialization occurring with age? *Justice Q, 25*, 201–222.
- Armstrong, T. A. (2008). Exploring the impact of changes in group composition on trends in specialization. *Crime & Delinquency, 54*, 366-389.

Armstrong, T. A., & Britt, C. L. (2004). The effect of offender characteristics on offense specialization and escalation. *Justice Quarterly*, *21*, 843-876.

Art. 18 United States Code §924.

Bachman, R., & Paternoster, R. (2009). *Statistical methods for criminology and criminal justice*. New York: McGraw-Hill.

Baird, S. C. (1986). Classifying Juveniles – An Important Management Tool. In L. Dsiobek, D. Megahan & R. Meimiller (Eds.), *Issues in Juvenile Delinquency* (pp. 134-147). Laurel, MD: American Correctional Association.

Baxter, D., Marshall, W., Barbaree, H., Davidson, P., & Malcolm, P. (1984). Deviant sexual behavior: Differentiating sex offenders by criminal and personal history, psychometric measures, and sexual response. *Criminal Justice and Behavior*, *11*, 477–501.

Beke, B., & Kleiman, W. (1993). *De harde kern in beeld. Jongeren en geweldscriminaliteit*. Utrecht: Uitgeverij SWP.

Berger, R.D. (2000). *Successfully Investigating Acquaintance Sex Assault*. National Center for Women and Policing: OJP.

Besemer, S. (2012). Specialized Versus Versatile Intergenerational Transmission of Violence: A New Approach to Studying Intergenerational Transmission from Violent Versus Non-Violent Fathers: Latent Class Analysis. *Journal of Quantitative Criminology*, *28*, 245–263.

Blackburn, R. (1993). *The psychology of criminal conduct. Theory, research and practice*. Chichester: Wiley.

Blonigen, D. (2010). Explaining the relationship between age and crime: Contributions from the developmental literature on personality. *Clinical Psychology Review*, *30*, 89–100.

- Blokland, A., Nagin, D., & Nieuwbeerta, P. (2005). Life span offending trajectories of a Dutch conviction cohort. *Criminology*, *70*, 919-954.
- Blokland, A., & Nieuwbeerta, P. (2005). Recidive en het beëindigen van de criminele carrière over een periode van 25 jaar. In G. J. N. Bruinsma, W. Huisman & R. Van Swaaningen (Eds.), *Basisteksten in de criminologie I. Aard, omvang en verklaringen* (pp. 222-223). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Blumstein, A., & Cohen, J. (1979). Estimation of individual crime rates from arrest records. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, *70*, 561–585.
- Blumstein, A., Cohen, J., Das, S., & Moitra, S. D. (1988). Specialization and seriousness during adult criminal careers. *Journal of Quantitative Criminology*, *4*, 303-345.
- Blumstein, A., Cohen, J., Roth, J. A., & Visher, C. A., (Eds.). (1986). *Criminal careers and "career criminals."* Washington, DC: National Academies Press.
- Blumstein, A., Farrington, D. P., & Moitra, S. (1985). Delinquency Careers: Innocents, Desisters, and Persisters. *Crime and Justice*, *6*, 187-219.
- Bouffard, L. A., Wright, K. A., Muftic, L. R., & Bouffard, J. A. (2008). Gender differences in specialization in intimate partner violence: comparing the gender symmetry and violent resistance perspectives. *Justice Q*, *25*, 570–594.
- Brame, R., Mulvey, E. P., & Piquero, A. (2001). On the development of different kinds of criminal activity. *Sociological Methods & Research*, *29*, 319–341.
- Brennan, T. (1987). Classification: An Overview of Selected Methodological Issues. In D. M. Gottfredson & M. Tonry (Eds.), *Prediction and Classification: Criminal Justice Decision Making* (pp. 201-248). Chicago: University of Chicago Press.
- Brennan, T., Breitenbach, M., & Dieterich, W. (2008). Towards an Explanatory Taxonomy of Adolescent Delinquents: Identifying Several Social-Psychological Profiles. *Journal of Quantitative Criminology*, *24*, 179–203.

- Brennan, P., Mednick, S., & Richard, J. (1989). Specialization in violence: Evidence of a criminal subgroup. *Criminology*, 27, 437–453.
- Brewer, D. D., Dudek, J. A., Potterat, J. J., Muth, S. Q., Roberts, J. M., & Woodhouse, D. E. (2006). Extent, trends, and perpetrators of prostitution-related homicide in the United States. *Journal of Forensic Sciences*, 51, 1–8.
- Britt, C. L. (1994). Versatility. In T. Hirschi & M. R. Gottfredson (Eds.), *The generality of deviance* (pp. 173-192). New Brunswick: Transaction.
- Britt, C. L. (1996). The measurement of specialization and escalation in the criminal career: An alternative modeling strategy. *Journal of Quantitative Criminology*, 12, 193–222.
- Bruckers, L., Serroyen, J., Molenberghs, G., Slaets, H., & Goeyvaerts, W. (2010). Latent class analysis of persistent disturbing behaviour patients by using longitudinal profiles. *Journal of the Royal Statistical Society*, 59, 495–512.
- Bryant, R. (2000). *Discovery and decision: exploring the metaphysics and epistemology of scientific classification*. Madison, NJ: Fairleigh Dickinson University Press.
- Budrionis, R., & Jongsma, A. E. (2003). *The sexual abuse victim and sexual offender treatment planner*. West Sussex: John Wiley & Sons.
- Burns, A. C., & Bush, R. F. (2006). *Principes van marktonderzoek: toepassingen met SPSS*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Bursik, R. J. (1980). The dynamics of specialization in juvenile offenses. *Social Forces*, 58, 851- 864.
- Byrne, J. M., & Roberts, A. R. (2007). New directions in offender typology design, development, and implementation: Can we balance risk, treatment and control?. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 483–492.

- Caers, K. (2012). *Gezin, gezien, gezeten. Kwalitatieve dossieranalyse naar criminogene gezinsfactoren bij veelplegers in Vlaamse en Brusselse gevangnissen*. Ongepubliceerde licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Criminologische Wetenschappen.
- Canter, D. V. (1995). *Criminal shadows*. London: HarperCollins.
- Canter, D. V., Bennell, C., Alison, L. J., & Reddy, S. (2003). Differentiating sex offences: A behaviorally based thematic classification of stranger rapes. *Behavioral Sciences and the Law*, 21, 157-174.
- Canter, D. V., & Heritage, R. (1990). A multivariate model of sexual offence behaviour: Developments in “offender profiling”. *Journal of Forensic Psychiatry*, 1, 185-212.
- Carrington, P. (1999). *Age strata and criminal profiles*. Research and Statistics Division: Department of Justice Canada.
- Carrington, P., Matarazzo, A., & deSouza, P. (2005). *Court careers of a Canadian Birth Cohort. Crime & Justice Research Paper series*. Canadian Centre for Justice Statistics: Ottawa, Ontario.
- Carroll, J. M. (1980). ‘Purpose’ in a Cognitive Theory of Reference. *Bulletin of the Psychonomic Society*, 16, 37-40.
- Cassiman, T. (2012). *De veelpleger op zijn Belgisch*. Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Rechten.
- Cavanaugh, M. M., & Gelles, R. J. (2005). The Utility of Male Domestic Violence Offender Typologies : New Directions for Research, Policy, and Practice. *Journal of Interpersonal Violence*, 20, 155-166.
- Celeux, G., & Soromenho, G. (1996). An entropy criterion for assessing the number of clusters in a mixture model. *Journal of Classification*, 13, 195–212.

- Chaiken, J., & Chaiken, M. (1982). *Varieties of Criminal Behavior*. Santa Monica: Rand Corporation.
- Chaiken, J. M., Chaiken, M. R., & Peterson, J. E. (1982). *Varieties of criminal behavior: summary and policy implications*. Santa Monica: The RAND Corporation.
- Chambers, J. C., Horvath, M. A. H., & Kelly, L. (2010). A Typology of Multiple-Perpetrator Rape. *Criminal Justice and Behavior*, 37, 1114-1139.
- Christensen, K. O., Elers-Neilsen, M., LeMaire, L., & Sturup, G. (1965). Recidivism among sexual offenders. In K. O. Christensen (Ed.), *Scandinavian Studies in Criminology, Vol. 1*. (pp. 55-85). London: Tavistock.
- Clinard, M. N., & Quinney, R. (1973). *Criminal behavior systems: A typology*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Cline, H. (1980). Criminal behavior over the life span. In O. G. Brim & J. Kagan (Eds.), *Constancy and Change in Human Development* (pp.641-674). Cambridge: Harvard University Press.
- Clogg, C. C. (1995). Latent Class Models. In G. Armhinger, C. C. Clogg & M. E. Sobel (Eds.), *Handbook of Statistical Modeling for the Social and Behavioral Sciences*. New York: Plenum Press.
- Cloward, R. & Ohlin, L. (1960). *Delinquency and opportunity: A theory of delinquent gangs*. Glencoe, IL: Free Press.
- Cohen, J. (1986). Research on criminal careers. In A. Blumstein, J. Cohen, J. Roth & C. Visher (Eds.), *Criminal Careers and "Career Criminals," Volume 1*. (pp. 292-418). Washington, DC: National Academy Press.
- Collins, L. M., Fidler, P. L., Wugalter, S. E., & Long, J. D. (1993). Goodness-of-fit testing for latent class models. *Multivariate Behavioral Research*, 28, 375–389.

- Copes, H., & Cherbonneau, M. (2006). The key to auto theft: emerging methods of auto theft from offenders' perspective. *British Journal of Criminology*, *46*, 917–934.
- Craig, L. A., Browne, K. D., Stringer, I., & Beech, A. (2005). Sexual recidivism: a review of static, dynamic and actuarial predictors. *Journal of Sexual Aggression*, *11*, 65–84.
- Crow, M. & Johnson, K. (2008). Race, ethnicity and habitual-offender sentencing. A multilevel analysis of individual and contextual threat. *Criminal justice policy review*, *19* (1), 63-68.
- Danni, K. & Hampe, G. (2002). An analysis of predictors of child sex offender types using pre-sentence investigation reports. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *44*, 490–504.
- Deal, K. (2008). A Big Step Forward in Latent Class Analysis: Syntax trumps GUI. *Marketing Research*, 48-50.
- DeLisi, M. (2003). The imprisoned non-violent drug offender: specialized martyr or versatile career criminal? *American Journal of Criminal Justice*, *27*, 167–182.
- DeLisi, M. (2005). *Career criminals in society*. Thousand Oaks: Sage.
- DeLisi, M., Beaver, K. M., Wright, K. A., Wright, J. P., Vaughn, M. G., & Trulson, C. R. (2011). Criminal Specialization Revisited: A Simultaneous Quantile Regression Approach. *American Journal of Criminal Justice*, *36*, 73–92.
- DeLisi, M., Hochstetler, A., Scherer, A. M., Purhmann, A., & Berg, M. T. (2008). The Starkweather Syndrome: exploring criminal history antecedents of homicidal crime sprees. *Criminal Justice Studies*, *21*(1), 37–47.
- De Meûter, V. (2012). *Veelplegers: een begripsanalyse en opvoeding als risicofactor*. Ongepubliceerde licentiaatverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Criminologische Wetenschappen.

- De Ridder, A. (1996). *Een praktische handleiding voor de gebruiker van de clusteranalyse*. Ongepubliceerd eindwerk, Katholieke Universiteit Leuven, Departement Toegepaste Economische Wetenschappen.
- Deslauriers-Varin, N., & Beauregard, E. (2010). Victims' routine activities and sex offenders' target selection scripts: A latent class analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22, 315-342.
- Dewinter, F. (2010). *Filip Dewinter publiceert nieuwe lijst van veelplegers op het internet*. Retrieved February 5, 2013, from <http://www.vlaamsbelang.org/persberichten/1168/>.
- Dixon, L., & Browne, K. (2003). Heterogeneity of spouse abuse: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 8, 107-130.
- Donker, A., Kleemans, E., van der Laan, P., & Nieuwbeerta, P. (2004). Ontwikkeling- en levensloopcriminologie in vogelvlucht. *Tijdschrift voor criminologie*, 46, 322-329.
- Dunford, F. W., & Elliott, D. S. (1984). Identifying career offenders using self-reported data. *Journal of research in crime and delinquency*, 21, 57-81.
- Douglas, J. E., Burgess, A. W., Burgess, A. G., & Ressler, R. K. (1992). *Crime classification manual: A standard system for investigating and classifying violent crime*. New York: Simon and Schuster.
- Eberly, T. A., Takahashi, Y., & Messina, M. (2007). *Chronic Offender Study: Final Report*. Mecklenburg County: Mecklenburg County Sheriff's Office.
- Eggen, A. T., & Goudriaan, H. (2008). Criminaliteit en opsporing. In A. T. Eggen & S. N. Kalidien (Eds.), *Criminaliteit en rechtshandhaving. Ontwikkelingen en samenhangen* (pp. 105-147). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Eggleston, E. P., & Laub, J. H. (2002). The onset of adult offending: A neglected dimension of the criminal career. *Journal of Criminal Justice*, 30, 603-622.

- Elbow, M. (1977). Theoretical considerations of violent marriages. *Social Casework*, 58(9), 515–526.
- Elliott, D. S., Huizinga, D., & Morse, B. J. (1986). Self-reported violent offending: A descriptive analysis of juvenile violent offenders and their offending careers. *Journal of Interpersonal Violence*, 1, 472–514.
- Engelhard, B. J. M., Huls, F. W. M., Meijer, R. F., & Panhuis, P. (2001). Criminaliteit en opsporing. In F. W. M. Huls, M. M. Schreuders, M. H. ter Horst-van Breukelen & F. P. van Tulder (Eds.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2000; ontwikkelingen en samenhangen* (pp. 43-82). Den Haag: WODC.
- Eynon, T. G. (1975). New Roles of Research in Classification and Treatment. In *Correctional Classification and Treatment: A Reader*. Cincinnati: W. H. Anderson Co.
- Eysenck, H. J., & Gudjonsson, G. H. (1989). *The causes and cures of criminality*. New York: Plenum Press.
- Ezell, M. E., & Cohen, L. E. (2005). *Desisting from crime, continuity and chance in long-term crime patterns of serious chronic offenders*. Oxford: Oxford University Press.
- Farabee, D., Joshi, V., & Anglin, M. D. (2001). Addiction careers and criminal specialization. *Crime & Delinquency*, 47, 196–220.
- Farrington, D. (1979). Longitudinal research on crime and delinquency. In N. Morris & M. Tonry (Eds.), *Crime and Justice, Vol. 1*. (pp. 289-348). Chicago: University of Chicago Press.
- Farrington, D. P. (1986). Age and crime. In M. H. Tonry & N. Morris (Eds.), *Crime and Justice: A Review of Research*. Chicago: University of Chicago Press.
- Farrington, D. P. (1986). Stepping stones to adult criminal careers. In D. Olweus, J. Block, & M. Radke-Yarrow (Eds.), *Development of antisocial and prosocial behavior. Research, theories, and issues* (pp. 359–384). New York: Academic Press.

- Farrington, D. P. (1990). Implications of Criminal Career Research for the Prevention of Offending. *Journal of Adolescence*, 13 (2), 93-113.
- Farrington, D. P. (1991). Childhood Aggression and Adult Violence: Early Precursors and Later Life Outcomes, in D. J. Pepler & K. H. Rubin (Eds.), *The Development and Treatment of Childhood Aggression* (pp. 5-29). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Farrington, D. P. (1994). Early developmental prevention of juvenile delinquency. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 4, 209–227.
- Farrington, D. P. (2002). Developmental criminology and risk-focused prevention. In M. Maguire, R. Morganand & R. Reiner (Eds), *The Oxford Handbook of Criminology* (3rd ed) (pp. 657-701). Oxford: Oxford University Press.
- Farrington, D. P. (2002). Key results from the first forty years of the Cambridge study in delinquent development. In T. P. Thornberry & M. D. Krohn (Eds.), *Longitudinal research in social and behavioral sciences* (pp. 137-184). New York: Plenum Press.
- Farrington, D. P. (2003). Developmental and Life-Course Criminology: Key Theoretical and Empirical Issues – The 2002 Sutherland Award Adress. *Criminology*, 41, 221-256.
- Farrington, D. P. (2005). Childhood origins of antisocial behavior. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 12, 177-190.
- Farrington, D. P., Coid, J. W., Harnett, L. M., Jolliffe, D., Soteriou, N., Turner, R. E., & West, D. J. (2006). *Criminal careers up to age 50 and life success up to age 48: new findings from the Cambridge Study in Delinquent Development*. London: Home Office.
- Farrington, D. P., Loeber, R., Elliott, D. S., Hawkins, J. D., Kandel, D. B., Klein, M. W., McCord, J., Rowe D. C., & Tremblay, R. E. (1990). Advancing Knowledge about the Onset of Delinquency and Crime. In B. Lahey & A. Kazdin (Eds.), *Advances in Clinical and Child Psychology* (pp. 283-342). New York: Plenum.

- Farrington, D. P., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., van Kammen, W., & Schmidt, L. (1996). Self-reported delinquency and a combined delinquency seriousness scale based on boys, mothers and teachers: Concurrent and predictive validity for African Americans and Caucasians. *Criminology*, *34*, 493–517.
- Farrington, D. P., Snyder, H. N., & Finnegan, T. A. (1988). Specialization in juvenile court careers. *Criminology*, *26*, 461-487.
- Farrington, D., Ttofi, M., & Coid, J. (2009). Development of adolescent-limited, late-onset and persistent offenders from age 8 to age 48. *Aggressive behavior*, *35*, 150-163.
- Federale Overheidsdienst Justitie (2010). Justitie in cijfers. http://justice.belgium.be/fr/binaries/Justitie%20in%20cijfers%202010_tcm421-138438.pdf.
- Federale Overheidsdienst Justitie (2012). Strijd tegen illegale wapenhandel en veelplegers wordt opgevoerd. <http://www.milquet.belgium.be/sites/default/files/Persbericht%20-%20actieplan%20wapens.pdf>.
- Felson, R. B. (2009). Violence, crime, and violent crime. *International Journal of Conflict and Violence*, *3*, 23–39.
- Ferwerda, H., Kleemans, E., Korf, D., & van der Laan, P. (2003). Veelplegers. *Tijdschrift voor Criminologie*, *45*, 110-118.
- Field, A. (2000). *Postgraduate statistics: cluster analysis*. Retrieved April 21, 2013, from <http://www.statisticshell.com/docs/cluster.pdf>.
- Fineman, K. R. (1995). A model for the qualitative analysis of child and adult fire deviant behavior. *American Journal of Forensic Psychology*, *13*(1), 31–60.
- Finkelhor, D. (1984). *Child sexual abuse*. New York: Free Press.

- Fox, B. H., & Farrington, D. P. (2012). Creating Burglary Profiles Using Latent Class Analysis: A New Approach to Offender Profiling. *Criminal Justice and Behavior*, 39, 1582-1611.
- Fox, J. A., & Levin, J. (1996). *Overkill: Mass murder and serial killing exposed*. New York: Bantam Books.
- Fox, J. A., & Levin, J. (2005). *Extreme killing: Understanding serial murder*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Fox, J. A., & Levin, J. (2006). *Will to kill: Explaining senseless murder*. Boston: Allyn Bacon.
- Fraley, C., & Raftery, A. E. (2002). Model-Based Clustering, Discriminant Analysis and Density Estimation. *Journal of the American Statistical Association*, 97, 611–631.
- Fraley, C., & Raftery, A. E. (2006). *MCLUST Version 3 for R: Normal Mixture Modeling and Model-Based Clustering*. (Technical Report 504). Washington: University of Washington, Department of Statistics.
- Francis, B., Soothill, K., & Fligelstone, R. (2004). Identifying patterns and pathways of offending behaviour: a new approach to typologies of crime. *European Journal of Criminology*, 1, 47–87.
- Fréchette, M., & LeBlanc, M. (1980). *The Practice of Criminology: Configuration of Delinquent Behavior and Portraits of Delinquents*. Canada: University of Montreal Groupe de Research sur l'adaption Juvenile.
- Freund, K. (1990). Courtship disorder. In W. L. Marshall, D. R. Laws & H. E. Barbaree (Eds.), *Handbook of sexual assault: Issues, theories and treatment of the offender* (pp. 195-207). New York: Plenum Press.
- Godfrey, B. S., Cox, D., & Farrell, S. (2007). *Criminal lives*. Oxford: Oxford University Press.

- Gibbons, D. C. (1975). Offender typologies: two decades later. *British Journal for Criminology*, 15, 140–156.
- Gibbons, D. C., & Garrity, D. L. (1962). Definitions and analysis of certain criminal types. *Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, 52, 27–35.
- Gilleir, F. (2008). *Veelplegers – Cahier Politiestudies*. Brussel: Politeia.
- Gilleir, F., Ponsaers, P., Easton, M., & Christiaens, J. (2008). U-Turn: monitoren van effectiviteit van alternatieve sancties. In Gilleir, F. (Ed.), *Cahiers Politiestudies* (Vol. 8) (pp. 9-87). Brussel: Politeia.
- Glaser, D. (1987). Classification for Risk. In D. M. Gottfredson & M. Tonry (Eds.), *Prediction and Classification: Criminal Justice Decision Making* (pp. 249-292). Chicago: University of Chicago Press.
- Glueck, S., & Glueck, E. (1950). *Unraveling juvenile delinquency*. New York: The Commonwealth Fund.
- Goethals, J. (n.d.). De hypothesetoetsing.
- Goethals, J., & Pauwels, L. (2008). *Kwantitatieve en kwalitatieve criminologische onderzoeksmethodes: een introductie*. Leuven: Acco.
- Gomez-Smith, Z., & Piquero, A. R. (2005). An examination of adult onset offending. *Journal of Criminal Justice*, 33, 515-525.
- Gondolf, E. W. (1988). Who are those guys? Toward a behavioral typology of batterers. *Violence and Victims*, 3, 187-203.
- Gordon, A., & Porporino, F. J. (1990). *Managing the treatment of sex offenders: A Canadian perspective*. (Research report B-05). Ottawa: Correctional Service of Canada.

- Gottfredson, D. M. (1987). Prediction and Classification in Criminal Justice Decision Making. In D. M. Gottfredson & M. Tonry (Eds.), *Prediction and Classification: Criminal Justice Decision Making* (pp. 1-20). Chicago: University of Chicago Press.
- Gottfredson, M. R. (1987). Prediction: An Overview of Selected Methodological Issues. In D. M. Gottfredson & M. Tonry (Eds.), *Prediction and Classification: Criminal Justice Decision Making* (pp. 21-52). Chicago: University of Chicago Press.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Gottman, J. M., Jacobson, N. S., Rushe, R. H., Shortt, J. W., Babcock, J., La Taillade, J. J., & Waltz, J. (1995). The relationship between heart rate reactivity, emotionally aggressive behavior, and general violence in batterers. *Journal of Family Psychology*, 9, 227-248.
- Grapendaal, M., & Van Tilburg, W. (2002). Veelplegers in Nederland. *Tijdschrift voor Criminologie*, 44, 214-230.
- Greenwood, P. W., & Turner, S. (1987). *Selective incapacitation revisited: why the high-rate offenders are hard to predict*. Santa Monica: RAND.
- Groot, I., De Hoop, T., Houkes, A., & Sikkel, D. (2007). *De kosten van criminaliteit. Een onderzoek naar de kosten van criminaliteit voor tien verschillende delicttypen*. WODC: Boom Juridische Uitgevers.
- Groth, A. N. (1979). *Men who rape: The psychology of the offender*. New York: Plenum.
- Groth, A., Hobson, W., & Gary, T. (1982). The child molester: Clinical observations. In J. Conte & D. A. Shore (Eds.), *Social work and child sexual abuse* (pp. 129-144). New York: Haworth
- Guerette, R. T., Stenius, V. M. K., & McGloin, J. M. (2005). Understanding offense specialization and versatility: a reapplication of the rational choice perspective. *Journal of Criminal Justice*, 33, 77-87.

- Guttridge, P., Gabrielli, W. F., Mednick, S. A., & Van Dusen, K. (1983). Criminal violence in a birth cohort. In K. Van Dusen, & S. Mednick (Eds.), *Prospective studies in crime and delinquency* (pp. 211–224). Boston, MA: Kluwer-Nijhoff.
- Hagan, F. E. (2003). *Research methods in criminal justice and criminology*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hagenaars, J. A. P., & McCutcheon, A. L. (Eds.). (2002). *Applied Latent Class Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hair, J., Anderson, R., Tatham, R., & Black, W. (1995). *Multivariate data analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Hamberger, L. K., Lohr, J. M., Bonge, D., & Tolin, D. F. (1996). A large sample empirical typology of male spouse abusers and its relationship to dimensions of abuse. *Violence and Victims, 11*, 277-292.
- Hamparian, D. M., Schuster, R., Dinitz, S., & Conrad, J. P. (1978). *The violent few: A study of dangerous violent offenders*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Hand. Senaat 2007-08, 12 juni 2008, 68-69.*
- Hanson, R. K., & Harris, A. J. R. (2000). Where should we intervene? Dynamic predictors of sexual offense recidivism. *Criminal Justice Behavior, 27*, 6–35.
- Harris, P. W. (1983). The Interpersonal Maturity of Delinquents and Nondelinquents. In W. S. Laufer & J. M. Day (Eds.), *Personality Theorie, Moral Development, and Criminal Behavior* (pp. 145-164). Lexington, MA: D.C. Heath.
- Harris, P. W. (1988). The Interpersonal Maturity Classification System: I-Level. *Criminal Justice and Behavior, 15*, 59-77.

- Harris, P., & Jones, P. R. (1999). Differentiating delinquent youths for program planning and evaluation. *Criminal Justice and Behavior*, 26, 403–434.
- Haughton, D., Legrand, P., & Woolford, S. (2009). Review of Three Latent Class Cluster Analysis Packages: Latent GOLD, poLCA, and MCLUST. *The American Statistician*, 63, 81-91.
- Hazelwood, R. R., & Douglas, J. E. (1980). The lust murderer. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 4, 18-22.
- Hemmerechts, K., & Pauwels, L. (2012). Recidivemetingen: een beschrijving en evaluatie van kerngetallen. In L. Pauwels, S. De Keulenaer, S. Deltenre, E. Devroe, H. Elffers, J. Forceville, R. Kerkab, E. Maes, D. Moons, S. Pleysier, P. Ponsaers & E. Van Dael (Eds.), *Criminografische ontwikkelingen II van (victim)-survey tot penitentiaire statistiek*, (pp. 93-112). Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Henggeler, S. W. (1989). *Delinquency in Adolescence*. Newbury Park, CA: Sage.
- Heritage, R. (1992). *Facets of sexual assault: First steps in investigating classifications*. Ongepubliceerde licentiaatverhandeling, University of Surrey.
- Heuser, J. P. (1979). *Are Status Offenders Really Different?* Salem, OR: Oregon Law Enforcement Council.
- Hill, A., Habermann, N., Klusmann, D., Berner, W., & Briken, P. (2008). Criminal recidivism in sexual homicide perpetrators. *Int J Offender Ther Comp Criminol* 52:5–20.
- Hill, C. (2005). Measuring transitional crime. In P. Reichel (Ed.), *Handbook of transitional crime & justice*, (pp. 47-65). Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Hindelang, M. J. (1971). Age, Sex, and the Versatility of Delinquent Involvements. *Social Problems*, 18, 522-35.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.

- Hirschi, T., & Gottfredson, M. (1983). Age and the Explanation of Crime. *The American Journal of Sociology*, 89, 552-584.
- Hirschi, T., & Gottfredson, M. R. (Eds.). (1994). *The generality of deviance*. New Brunswick: Transaction.
- Holmes, R. M., & DeBurger, S. (1988). *Serial murder*. Newbury Park, CA: Sage.
- Holmes, R. M., & Holmes, S. T. (1992). Understanding mass murder: a starting point. *Federal Probation*, 56, 53–61.
- Holmes, R. M., & Holmes, S. T. (1998). *Serial murder (2nd Ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Holmes, R. M., & Holmes, S. T. (2001). *Mass murder in the United States*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Holtzworth-Munroe, A. (2000). A typology of men who are violent toward their female partners: Making sense of the heterogeneity in husband violence. *Current Directions in Psychological Science*, 9, 140-143.
- Holtzworth-Munroe, A., Meehan, J. C., Herron, K., Rehman, U., & Stuart, G. L. (2000). Testing the Holtzworth-Munroe and Stuart (1994) batterer typology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 1000–1019.
- Holtzworth-Munroe, A., & Stuart, G. L. (1994). Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116, 476-497.
- Huizinga, D., Esbensen, F., & Weiher, A. W. (1991). Are there multiple paths to delinquency?. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 82, 83–118.
- Hunt, D. E., & Hardt, R. (1965). Developmental Stage, Delinquency and Differential Treatment. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 2, 20-31.

- Huss, M. T., Covell, C. N., & Langhinrichsen-Rohling, J. (2006). Clinical implications for the assessment and treatment of antisocial and psychopathic domestic violence perpetrators. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 13*, 59–85.
- Huybrechts, M. (2012). *Veelplegers in de Vlaamse gevangenissen: een typologie*. Ongepubliceerde licentiaatverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Criminologische Wetenschappen.
- Inciardi, J. A. (1970). The adult firesetter: A typology. *Criminology, 8*, 145–155.
- Icove, D. J., & Estep, M. H. (1987). Motive-based offender profiles of arson and fire-related crimes. *FBI Law Enforcement Bulletin, April*, 1987.
- Jacobs, M., & Essers, A. (2003). De misdaad van de straat. Op zoek naar achtergronden van veelplegers. *Tijdschrift voor Criminologie, 45*, 140-152.
- Jacobson, N., & Gottman, J. (1998). *When men batter women*. New York: Simon & Schuster.
- Jansen, M., Hissel, S., & Homburg, G. (2007). *Stand van zaken ontwikkeling beleidsmonitor veelplegers: eindrapport*.
- Jedidi, K., Jagpal, H., & DeSarbo W. S. (1997). Finite-mixture structural equation models for response-based segmentation and unobserved heterogeneity. *Marketing Science, 16*, 39–59.
- Jefferson, T. W., & Johnson, J. H. (1991). Relationship of Hyperactivity and Sensation Seeking to Delinquent Subtypes. *Criminal Justice and Behavior, 18*, 195-201.
- Jessor, R., Donovan, J. E., & Costa, F. M. (1991). *Beyond adolescence: problem behavior and young adult development*. New York: Cambridge University Press.
- Jessor, R., & Jessor, S. L. (1977). *Problem behavior and psychological development: a longitudinal study of youth*. New York: Academic.

- Johnson, M. P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 283-294.
- Johnson, M. P. (2006). Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, 12, 1003–1018.
- Jones, P. R., & Harris, P. W. (1999). Developing an empirically based typology of delinquent youths. *Journal of Quantitative Criminology*, 15, 251–276.
- Jurkovic, G. J., & Dodge, K. W. (1977). The Relation of Moral and Cognitive Development to Dimensions of Juvenile Delinquency. *Journal of Abnormal Psychology*, 86, 414-420.
- Kampijon, M., & Weijers, I. (2009). *Jeugdige Veelplegers Utrecht*. [Tussenrapportage].
- Karstedt, S., & Eisner, M. (2009). Introduction: Is a general theory of violence possible? *International Journal of Conflict and Violence*, 3, 4–8.
- Kemper, T. S., & Kistner, J. A. (2010). An Evaluation of Classification Criteria for Juvenile Sex Offenders. *Sexual Abuse*, 22, 172-190.
- Kempf, I. L. L. (1987). Specialization and the Criminal Career. *Criminology*, 25, 399-420.
- Kempf-Leonard, K., Tracy, P., & Howell, J. (2001). Serious, violent and chronicle juvenile offenders: the relationship of juvenile delinquency career types to adult criminality. *Justice Quarterly*, 18, 449-478.
- Keppel, R. D., & Walter, R. (1999). Profiling killers: A revised classification model for understanding sexual murder. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43, 417-437.
- Kettenring, J. (2006). The practice of cluster analysis. *Journal of classification*, 23, 3-30.

- Kleibaum, D. G., Kupper, L. L., Nizam, A., & Muller, K. E. (2008). *Applied Regression Analysis and Other Multivariable Methods*. Duxbury: The Thomson Corporation.
- Kleiman, W., & Terlouw, G. (1997) *Kiezen voor een kans. Evaluatie van harde-kernprojecten*. Den Haag: WODC.
- Klein, M. (1971). *Street Gangs and Street Workers*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Klein, M. (1979). Deinstitutionalization and diversion of juvenile offenders: A litany of impediments. In N. Morris & M. Tonry (Eds.), *Crime and Justice, Vol. 1*. (pp. 145-201). Chicago: University of Chicago Press.
- Klein, M. (1984). Offence specialization and versatility among juveniles. *British Journal of Criminology, 24*, 185-194.
- Klitzner, M., Fisher, D., Stewart, K., & Gilbert, S. (1991). *Report to the Robert Wood Johnson Foundation on strategies for early intervention with children and youth to avoid abuse of addictive substances*. Bethesda, MD: Pacific Institute for Research and Evaluation.
- Knight, R. A. (1999). Validation of a typology for rapists. *Journal of Interpersonal Violence, 14*, 303-330.
- Knight, R.A., & R.A. Prentky (1987), The developmental antecedents and adult adaptations of rapist subtypes. *Criminal Justice and Behavior, 14*, 403-426.
- Knight, R. A., & Prentky, R. A. (1990). Classifying sex offenders: The development and corroboration of taxonomic models. In W. L. Marshall & H.E. Barbaree (Eds.), *Handbook of sexual assault: Issues, theories, and treatment of the offenders*. New York: Plenum Press.
- Kobrin, S., Helium, F. R., & Peterson, J. (1980). Offense patterns of status offenders. In D. Shichor & D. H. Kelly (Eds.), *Critical Issues in Juvenile Delinquency* (pp. 203-235). Lexington, MA: Lexington.

- Kratzer, L., & Hodgins, S. (1999). A typology of offenders: a test of Moffitt's theory among males and females from childhood to age 30. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 9, 57-73.
- Kyvsgaard, B. (2003). *The Criminal Career. The Danish Longitudinal Study*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lanza, S. T., Flaherty, B. P., & Collins, L. M. (2003). Latent class and latent transition analysis. In J. A. Schinka & W. F. Velicer (Eds.), *Handbook of Psychology: vol. 2, Research Methods in Psychology*. Hoboken: Wiley.
- Lattimore, P. K., Visher, C., & Linster, R. (1994). Specialization in juvenile careers: Markov results for a California cohort. *Journal of Quantitative Criminology*, 10, 291-316.
- LeBlanc, M. (1994). Measures of Escalation and Their Personal and Social Predictors. In H. J. Kerner & E. Weitekamp (Eds.), *Longitudinal Research on Human Development and Criminal Behaviour* (pp. 149-176). Amsterdam: Kluwer Academic Publishers.
- LeBlanc, M. (2002). The offending cycle, escalation and de-escalation in delinquent behavior: A challenge for criminology. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 26(1), 53-83.
- LeBlanc, M., & Fréchette, M. (1989). *Male criminal activity from childhood through youth: Multilevel and developmental perspectives*. New York: Springer-Verlag.
- LeBlanc, M., & Loeber, R. (1998). Developmental criminology updated. In M. Tonry (Ed.), *Crime and Justice*, vol. 23 (pp. 115-198). Chicago: University of Chicago Press.
- LeBlanc, M., & Kaspy, N. (1998). Trajectories of Delinquency and Problem Behavior: Comparison of Synchronous and Non-synchronous Paths on Social and Personal Control Characteristics of Adolescent. *Journal of Quantitative Criminology*, 14, 181-214.

- Lemert, E. M. (1972). *Human deviance, social problems, and social control*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Lenzenweger, M. (2004). Consideration of the challenges, complications, and pitfalls of taxometric analysis. *Journal of Abnormal Psychology, 113*, 10–23.
- Lewis, N. O. C., & Yarnell, H. (1951). *Pathological Firesetting (Pyromania)*. *Nervous and Mental Disease Monographs, 82*, 53-61.
- Lievens, J. (2001). Werken met secundaire kwantitatieve data. In J. Billiet & H. Waage (Eds.), *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek* (pp. 343-364). Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
- Linzer, D. A., and Lewis, J. (2007) ‘poLCA: Polytomous Variable Latent Class Analysis’, R package version 1.1, <http://userwww.service.emory.edu/dlinzer/poLCA>.
- Liu, J., Francis, B., & Soothill, K. (2011). A Longitudinal Study of Escalation in Crime Seriousness. *Journal for Quantitative Criminology, 27*, 175–196.
- Lo, Y., Mendell, N., & Rubin, D. (2001). Testing the number of components in a normal mixture. *Biometrika, 88*, 767–778.
- Loeber, R., & Farrington, D. (1998). Never too early, never too late: risk Factors and successful Interventions for serious and violent juvenile Offenders. *Studies on Crime and Crime prevention Biannual review, 7*, 7-30.
- Loeber, R., Farrington, D. P., Stouthamer-Loeber, M., & White, H. (2008). *Violence and serious theft: Development and prediction from childhood to adulthood*. New York: Routledge.

- Loeber, R., Farrington, D. P., & Waschbusch, D. A. (1998). Serious and violent juvenile offenders. In R. Loeber & D. P. Farrington (Eds.), *Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions* (pp. 13–39). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Loeber, R., & Le Blanc, M. (1990). Toward a developmental criminology. In M. Tonry & N. Morris (Eds.), *Crime and justice: An annual review of research 12* (pp. 375–473). Chicago: University of Chicago Press.
- Loeber, R., & Stouthammer-Loeber, M. (1998). The development of juvenile aggression and violence: Some common misconceptions and controversies. *American Psychologists, 53*, 242-259.
- Lussier, P., Proulx, J., & LeBlanc, M. (2005). Criminal propensity, deviant sexual interests and criminal activity of sexual aggressors against women: a comparison of explanatory models. *Criminology 43*, 249–282.
- Lykken, D. (1995). *The antisocial personalities*. Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.
- Lynam, D. R., Moffitt, T. E., & Piquero, A. R. (2004). Specialization and the propensity to violence: Support from self-reports but not official records. *Journal of Contemporary Criminal Justice, 20*, 215-228.
- Lynam, D. R., Piquero, A. R., & Moffitt, T. E. (2004). Specialization and the Propensity to Violence: Support from Self-Reports but Not Official Records. *Journal of Contemporary Criminal Justice, 20*, 215-228.
- MacKenzie, D. L., Posey, C. D., & Rapaport, K. R. (1988). A Theoretical Revolution in Corrections: Varied Purposes for Classification. *Criminal Justice and Behavior, 15*, 125-136.
- Maes, E., & Robert, L. (2012). Onderzoeksrapport: wederopsluiting na vrijlating uit de gevangenis. Brussel: NICC.

- Magidson, J., & Vermunt, J. (2004). Latent class models. In D. Kaplan (Ed.), *Handbook of quantitative methodology for the social sciences* (pp. 175–198). Newbury Park, CA: Sage.
- Mazerolle, P., Brame, R., Paternoster, R., Piquero, A., & Dean, C. W. (2000). Onset age and offending versatility: Comparisons across gender. *Criminology*, *38*, 1143-1172.
- McClintock, F. H. (1963). *Crimes of Violence*. London: MacMillan.
- McCutcheon, A. L. (1987). *Latent Class Analysis*. California: Sage Publications, Inc.
- McGloin, J. M., Sullivan, C. J., & Piquero, A. R. (2009). Aggregating to versatility? Transitions among offender types in the short term. *British Journal of Criminology*, *49*, 243–264.
- McLachlan, G., & Peel, D. (2000). *Finite mixture models*. New York: Wiley.
- Mealey, L. (1995). The sociobiology of sociopathy: an integrated evolutionary model. *Journal of Behavioral and Brain Sciences*, *18*, 523–599.
- Megargee, E. I. (1977). I: the Need for a New Classification System. *Criminal Justice and Behavior*, *4*, 107-114.
- Megargee, E. I., & Bohn, M. J. Jr. (1979). *Classifying Criminal Offenders*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Mezzich, A. C., Coffman, G., & Mezzich, J. E. (1991). Typology of Violent Delinquent Adolescents. *Journal of Psychiatry and Law*, *91*(2), 63-78.
- Michaux, E., & Vervaeke, G. (2011). Veelplegers: feit of fictie? In T. Spapens, M. Groenhuijsen & T. Kooijmans. (Eds.), *Universalis Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*. Antwerpen-Cambridge: Intersentia.

- Miethe, T. D., Olson, J., & Mitchell, O. (2006). Specialization and persistence in the arrest histories of sex offenders: a comparative analysis of alternative measures and offense types. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, *43*, 204–229.
- Miller, S. J., Dinitz, S., & Conrad, J. P. (1982). *Careers of the violent*. Lexington: D.C. Heath and Company.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-Limited and Life-Course Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy. *Psychological Review*, *100*, 674-701.
- Moffitt, T. (2006). Life-course-persistent versus adolescence-limited antisocial behavior. In D. Cicchetti & D. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology* (pp.674-701). New York: Wiley.
- Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2001). Childhood predictors differentiate life-course persistent offenders and adolescent-limited antisocial pathways among males and females, *Development and Psychopathology*, *13*, pp. 355-375.
- Moffitt, T. E., Caspi, A., Harrington, H., & Milne, B. J. (2002). Males on the life-course-persistent and adolescence-limited antisocial pathways: follow-up at age 26 years. *Development and psychopathology*, *14*, 179-207.
- Moffitt, T. E., Caspi, A., Rutter, M., & Silva, P. A. (2001). *Sex Differences in Anti-social Behaviour: Conduct Disorder, Delinquency and Violence in the Dunedin Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Moffitt, T. E., Krueger, R. F., Caspi, A., & Fagan, J. (2000). Partner abuse and general crime: how are they the same? How are they different? *Criminology*, *38*, 199–232.
- Moffitt, T. E., Mednick, S. A., & Gabrielli, W. F. (1989). Predicting careers of criminal violence: Descriptive data and dispositional factors. In D. A. Brizer & M. Crowner (Eds.), *Current approaches to the prediction of violence* (pp. 13–34). New York: American Psychiatric Association Press.

- Moore, D. S. (2010). *The basic practice of statistics*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Morris, N. (1951). *The habitual criminal*. Cambridge: Harvard University Press.
- Nagin, D., Farrington, D. & Moffitt, T. (1995). Life-course trajectories of different types of offenders. *Journal of Criminology*, 33 (1), 111-139.
- Nagin, D. S., & Land, K. C. (1993). Age, criminal careers, and population heterogeneity: specification and estimation of a nonparametric, mixed Poisson model. *Criminology*, 31, 327–362.
- Nagin, D. S., & Tremblay, R. E. (2005). Developmental trajectory groups: fact or a useful statistical fiction? *Criminology*, 43, 873–904.
- Nationaal Veiligheidsplan, 2008-2011.
- Nevores, D., Wolfgang, M. E., & Tracy, P. E. (1990). *Delinquency in Puerto Rico: The 1970 birth cohort study*. New York: Greenwood Press.
- Nieuwebeerta, P., Blokland, A. A. J., Piquero, A. R., & Sweeten, G. (2011). A Life-Course Analysis of Offense Specialization Across Age: Introducing a New Method for Studying Individual Specialization Over the Life Course. *Crime & Delinquency*, 57, 3-28.
- Nijboer, J. A., & Weerman, F. A. (1998). Delinquente carrières van jongens: Variërende gedragspatronen in de adolescentieperiode: Delinquent careers of boys. *Justitiële verkenningen*, 24, 26–43.
- Nijhof, K. S., De Kemp, R. A. T., Engels, R. C. M. E., & Wientjes, J. A. M., (2008). Short-Term Criminal Pathways: Type and Seriousness of Offense and Recidivism. *The Journal of Genetic Psychology*, 169, 345–359.
- Nuehring, R. E. (1976). *Convicted auto theft offenders: An investigation of a behaviorally defined offender group*. Ongepubliceerde doctoraatsdissertatie, Florida State University.

- Nylund, K. L., Asparouhov, T., & Muthén, B. O. (2007). Deciding on the Number of Classes in Latent Class Analysis and Growth Mixture Modeling: A Monte Carlo Simulation Study. *Structural Equation Modeling, 14* (4), 535–569.
- Opp, K. D. (1973). *Problems of Classification in Criminology*. In *Collected Studies in Criminological Research: Methodological Aspects of Classification in Criminology*. Strasbourg: Council of Europe.
- Openbaar Ministerie, 2011, <http://www.om-mp.be/page/456/1/initiatives.html>.
- Osgood, D. W., Johnston, L. D., O'Malley, P. M., & Bachman, J. G. (1988). The generality of deviance in late adolescence and early adulthood. *American Sociologic Review, 53*, 81–93.
- Osgood, D. W., & Schreck, C. (2007). A new method for studying the extent, stability, and predictors of individual specialization in violence. *Criminology, 45*, 273–312.
- Palmer, T. (1984). Treatment and the Role of classification: A Review of Basics. *Crime and Delinquency, 30*, 245–267.
- Palmer, T. (1992). *The Re-emergence of Correctional Intervention*. Newbury Park, CA: Sage.
- Posada, D., & Buckley, T. R. (2004). Model Selection and Model Averaging in Phylogenetics: Advantages of Akaike Information Criterion and Bayesian Approaches Over Likelihood Ratio Tests. *Systematic Biology, 53*(5), 793–808.
- Paternoster, R., & Brame, R. (1997). Multiple routes to delinquency? A test of developmental and general theories of crime. *Criminology, 35*, 49–84.
- Paternoster, R., & Brame, R. (1998). The structural similarity of processes generating criminal and analogous behaviors. *Criminology, 36*, 633–666.

- Paternoster, R., Brame, R., Piquero, A., Mazerolle, P., & Dean, C. W. (1998). The forward specialization coefficient: Distributional properties and subgroup differences. *Journal of Quantitative Criminology, 14*, 133-154.
- Patterson, G. R., Crosby, L., & Vuchinich, S. (1992). Predicting risk for early police arrest. *Journal of Quantitative Criminology, 8*(4), 335–355.
- Patterson, F. R., Forgatch, M. S., Yoerger, K. L. & Stoolmiller, M. (1998). Variables that initiate and maintain an early-onset trajectory for juvenile offending. *Development and Psychopathology, 10*, 531-547.
- Pauwels, L., De Keulenaer, S., Deltenre, S., Devroe, E., Elffers, H., Forceville, J., Kerkab, R., Maes, E., Moons, D., Pleysier, S., Ponsaers, P., & Van Dael, E. (Eds.). (2012). *Criminografische ontwikkelingen II: van (victim)-survey tot penitentiaire*. Antwerpen: Maklu-Uitgevers.
- Pauwels, L., & Pleysier, S. (2010). *Criminaliteit en onveiligheid gemeten: de gestandaardiseerde vragenlijst*. Leuven: Acco.
- Peay, J. (1982). Dangerousness-ascription or description? In P. Feldman (Ed.), *Developments in the Study of Criminal Behavior: Violence, Vol. 2*. (pp. 201-227). New York: Wiley.
- Pedneault, A., Harris, D. A., & Knight, R. A. (2012). Toward a typology of sexual burglary: Latent class findings. *Journal of Criminal Justice, 40*, 278–284.
- Petersilia, J., Greenwood, P. W., & Lavin, M. (1977). *Criminal careers of habitual felons*. Washington, DC: National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, Law Enforcement Assistance Administration, U.S. Government Printing Office.
- Peterson, M. A., Braiker, H. B., & Polich, S. M. (1981). *Who Commits Crime: A Survey of Prison Inmates*. Cambridge, MA: Oelgeschlager, Gunn, and Hain.
- Piper, E. S. (1985). Violent recidivism and chronicity in the 1958 Philadelphia cohort. *Journal for Quantitative Criminology, 1*, 319–344.

- Piquero, A. R. (2000). Assessing the relationships between gender, chronicity, seriousness, and offense skewness in criminal offending. *Journal of Criminal Justice*, 28 (2), 103-115.
- Piquero, A. R. (2000). Frequency, specialization, and violence in offending careers. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37 (4), 392-418.
- Piquero, A. (2008). Taking stock of developmental trajectories of criminal activity over the life course. In A. Liberman (Ed.), *The long view of crime: a synthesis of longitudinal research* (pp. 23-78). New York: Springer.
- Piquero, A. R., Farrington, D. P., & Blumstein, A. (2003). The criminal career paradigm. In M. Tonry (Ed.), *Crime and justice: A review of research*. Vol. 30. (pp. 359-506). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Piquero, A. R., Farrington, D. P., & Blumstein, A. (2007). *Key Issues in Criminal Career Research, new Analyses of the Cambridge study in Delinquent Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Piquero, A. R., Paternoster, R., Mazerolle, P., Brame, R., & Dean, C. W. (1999). Onset age and offense specialization. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 36, 275-299.
- Prevention of Crime Act (1908).
- Prins, H., Tennent, G., & Trick, K. (1985). Motives for arson (fire raising). *Medicine, Science and Law*, 25(4), 275-278.
- Quay, H. C. (1984). *Managing Adult Inmates*. College Park, MD: American Correctional Association.
- Ressler, R. K., Burgess, A. W., Douglas, J. E., Hartman, C. R., & D'Agostino, R. B. (1986). Sexual killers and their victims: Identifying patterns through crime scene analysis. *Journal of Interpersonal Violence*, 1, 288-308.

- Rider, A. O. (1980). The firesetter: A psychological profile. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 49, 7–23.
- Robertiello, G., & Terry, K. J. (2007). Can we profile sex offenders? A review of sex offender typologies. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 508–518.
- Roberts, A. R., & Roberts, B. (2005). *Ending Intimate Abuse: Practical Guidance and Survival Strategies*. New York: Oxford University Press.
- Roberts, A. R., Zgoba, K. M., & Shahidullah, S. M. (2007). Recidivism among four types of homicide offenders: An exploratory analysis of 336 homicide offenders in New Jersey. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 493–507.
- Roebuck, J. B. (1967). *Criminal typology: The legalistic, physical-constitutional-hereditary, psychological-psychiatric and sociological approaches*. Springfield, Ill: Charles C. Thomas.
- Rojek, D. G., & Erickson, M. L. (1982). Delinquent careers: A Test of the Career Escalation Model. *Criminology*, 20, 5-28.
- Rosmalen, M. M., Kalidien, S. N., & de Heer-de Lange, N. E. (2012). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2011: ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: Boom Lemma.
- Rowe, D. C., Osgood, D. W., & Nicewander, W. A. (1990). A latent trait approach to unifying criminal careers. *Criminology*, 28, 237–270.
- Rubin, A. (2010). *Statistics for Evidence-Based Practice and Evaluation*. Belmont, USA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Salfati, C. G. (2000). The Nature of Expressiveness and Instrumentality in Homicide, and its Implication for Offender Profiling. *Homicide Studies*, 4, 265-293.
- Salfati, C. G., & Grey, J. (2002). *Profiling U.S. Homicide*. Chicago: American Society of Criminology.

- Salfati, C. G., & Taylor, P. (2006). Differentiating sexual violence: A comparison of sexual homicide and rape. *Psychology, Crime and Law*, 12, 107-125.
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1993). *Crime in the making: pathways and turning points through the life course*. Cambridge: Harvard University Press.
- Saunders, D. G. (1992). A typology of men who batter: Three types derived from cluster analysis. *American Journal of Orthopsychiatry*, 62(2), 264-275.
- Scheepmaker, M. P. C. (2009). De Inrichting Stelselmatige Daders. *Justitiële verkenningen*, 35, Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Schlesinger, L., & Revitch, E. (1999). Sexual burglaries and sexual homicides. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 27, 228-39.
- Schwaner, S. L. (2000). Burglary specialization within a parole cohort: criminal lifestyle or moonlighting? *Journal of Crime and Justice*, 23, 95-108.
- Schwartz, G. (1978). Estimating the dimension of a model. *The Annals of Statistics*, 6, 461-464.
- Sechrest, L. (1987). Classification for Treatment. In D. M. Gottfredson & M. Tonry (Eds.), *Prediction and Classification: Criminal Justice Decision Making* (pp. 293-322). Chicago: University of Chicago Press.
- Shannon, L. W. (1980). *Assessing the Relationship of Adult Criminal Careers to Juvenile Careers*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Shannon, L. W. (1988). *Criminal career continuity: Its social context*. New York: Human Sciences Press.
- Shelden, R. (1989). The chronic delinquent: some clarifications of a vague concept. *Juvenile and family court journal*, 40, 37-44.

- Shover, N. (1996). *Great pretenders: pursuits and careers of persistent thieves*. Boulder: Westview.
- Simkins, L. (1993). Characteristics of sexually repressed child molesters. *Journal of Interpersonal Violence, 8*, 3–17.
- Simon, L. M. J., Sales, B., Kaskniak, A., & Kahn, M. (1992). Characteristics of child molesters: Implications for the fixated–regressed dichotomy. *Journal of Interpersonal Violence, 7*, 211–225.
- Smith, D. R., & Smith, W. R., (1984). Patterns of Delinquent Careers: An Assessment of Three Perspectives. *Social Science Research, 13*, 129-158.
- Soothill, K., Ackerley, E., & Francis, B. (2004). Profiles of crime recruitment: changing patterns over time. *British Journal of Criminology, 44*, 401-418.
- Soothill, K., Fitzpatrick, C., & Francis, B. (2009). *Understanding Criminal Careers*. Devon: Wilan Publishing.
- Soothill, K., Francis, B., & Liu, J. (2008). Does serious offending lead to homicide? Exploring the interrelationships and sequencing of serious crime. *British Journal of Criminology, 45*, 522–537.
- Soothill, K., Francis, B., Sanderson, B., & Ackerley, E. (2000). Sex offenders: Specialists, generalists – or both? A 32- year criminological study. *British Journal of Criminology, 40*, 56-67.
- Soromenho, G. (1993). Comparing approaches for testing the number of components in a finite mixture model. *Computational Statistics, 9*, 65–78.
- Spelman, W. (1994). *Criminal incapacitation*. New York: Plenum.
- Stander, J., Farrington, D. P., Hill, G., & Altham, P. M. E. (1989). Markov chain analysis and specialization in criminal careers. *British Journal of Criminology, 29*, 317–335.

- Steffensmeier, D., Allen, E., Haer, M., & Streifel, C. (1989). Age and the distribution of crime. *American Journal of Sociology*, 94, 803-31.
- Stinchcombe, A. L. (1968). *Constructing Social Theories*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Strafrecht met beleid. Beleidsplan van het Openbaar Ministerie* (1990). Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Sullivan, C. J., McGloin, J. M., Caudy, M., & Ray, J. (2009). Detecting specialization in offending: Comparing analytic approaches. *Journal of Quantitative Criminology*, 25, 419-441.
- Sullivan, C. J., McGloin, J. M., Pratt, T. C., & Piquero, A. R. (2006). Rethinking the “norm” of offender generality: Investigating specialization in the short-term. *Criminology*, 44, 205-240.
- Sullivan, C. J., McGloin, J. M., Ray, J. V., & Caudy, M. S. (2009). Detecting specialization in offending: comparing analytic approaches. *Journal of Quantitative Criminology*, 25, 419–441.
- Sutherland, E. H., & Cressey, D. R. (1974). *Criminology*. Philadelphia: J. B. Lippincott Company.
- Terry, K., & Tallon, J. (2004). *Child sexual abuse: A review of the literature. The Nature and Scope of the Problem of Sexual Abuse of Minors by Priests and Deacons*. New York: John Jay College.
- Thornberry, T. P. (1996). Empirical support for interactional theory: A review of the literature. In J. D. Hawkins (Ed.), *Delinquency and Crime: Current Theories*. New York: Cambridge University Press.

- Thornberry, T. P. (2005). Explaining Multiple Patterns of Offending across the Life Course and across Generations. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 602, 156-195.
- Tolan, P. H. (1987). Implications of Age of Onset for Delinquency Risk. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15, 47-65.
- Tolan, P. H., & Lorion, R. P. (1988). Multivariate Approaches to the Identification of Delinquency Proneness in Adolescent Males. *American Journal of Community Psychology*, 16, 547-561.
- Tollenaar, N. (2008). De monitor veelplegers: jeugdige en zeer actieve volwassen veelplegers gevolgd in Nederland. In F. Gilleir (Ed.), *Cahiers Politiestudies* (pp. 103 - 121). Brussel: Politeia.
- Tollenaar, N., Meijer, R. F., Huijbrechts, G. L. A. M., Blom, M., & el Harbachi, S. (2006). *Monitor Veelplegers: Jeugdige en zeer actieve veelplegers in kaart gebracht*. Den Haag: WODC.
- Tollenaar, N., Huijbrechts, G. L. A. M., Meijer, R. F., & van Dijk, J. (2008) *Monitor veelplegers 2008: Samenvatting van de resultaten*. (WODC Fact sheet 2008-1), Den Haag: WODC.
- Tollenaar, N., & van der Laan, A. M. (2010). *Monitor veelplegers 2010. Trends in de populatie zeer actieve veelplegers uit de periode 2003-2007*. Den Haag: WODC.
- Tollenaar, N., & van der Laan, A. M. (2012). *Monitor veelplegers 2012. Trends in de populatie zeer actieve veelplegers uit de periode 2003-2009*. Den Haag: WODC.
- Tollenaar, N., van Dijk, J., & Alblas, J. W. (2009). *Monitor veelplegers 2003-2006. Cijfermatige ontwikkelingen*. Den Haag: WODC.

- Topalli, V. (2005). Criminal Expertise and Offender Decision-Making: An Experimental Analysis of How Offenders and Non-Offenders Differentially Perceive Social Stimuli. *British Journal of Criminology*, 45, 269-295.
- Tracy, P. E., & Kempf-Leonard, K. (1996). *Continuity and discontinuity in criminal careers*. New York: Plenum.
- Tracy, P. E., Wolfgang, M. E., & Figlio, R. M. (1990). *Delinquency Careers in Two Birth Cohorts*. New York: Plenum Press.
- Tremblay, R. E., Japel, C., Perusse, D., McDuff, P., Boivin, M., Zoccolillo, M., & Montplaisir, J. (1999). The search for the age of 'onset' of physical aggression: Rousseau and Bandura revisited. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 9, 8–23.
- Tweed, R., & Dutton, D. G. (1998). A comparison of impulsive and instrumental subgroups of batterers. *Violence and Victims*, 13, 217–230.
- Naar een veiliger samenleving, *Tweede Kamer der Staten-Generaal* 2002-03, 28684, nr. 1.
- Vancouver Police Department. (2008). *Assessing Sentencing across Criminal Careers: An Examination of VPD's Chronic Offenders*. Vancouver, British Columbia.
- Vandaele, R. (n.d.). Onze prioriteiten 2009-2012. http://www.lokalepolitie.be/sites/5358/images/stories/zonaal_veiligheidsplan/zvp_2009-2012_folder.pdf.
- Van Dijk, B., Van Soomeren, P., Partners BV, Bruinink, J. E., & Lagendijk, E. P. (1994). *Aanpak stelselmatige daders in Dordrecht: Een stok achter de deur! Inzoomstudie in het kader van het evaluatie-onderzoek 'Buurtbeheer en criminaliteitspreventie*. Retrieved February 4, 2013, from http://www.dsp-groep.nl/getFile.cfm?dir=rapport&file=94_06_Aanpak%20stelselmatige%20daders%20in%20Dordrecht%20Een%20stok%20achter%20de%20deur_06-19942.pdf.
- Vandiver, D. M. (2006). A prospective analysis of juvenile male sex offenders: characteristics and recidivism rates as adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 21, 673–688.

- Van Voorhis, P. (1988). A cross classification of 5 offender typologies—issues of construct and predictive validity. *Criminal Justice and Behavior*, *15*, 109–124.
- Van Voorhis, P. (1994). Measuring Prison Disciplinary Problems: A Multiple Indicators Approach to Understanding Prison Adjustment. *Justice Quarterly*, *11*(4), 679-709.
- Van Wijk, A., van Horn, J., Bullens, R., Bijleveld, C., & Doreleijers, T. (2005). Juvenile sex offenders: a group on its own? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *49*, 25–36.
- Vaughn, M. G., DeLisi, M., Beaver, K. M., & Howard, M. O. (2009). Multiple murder and criminal careers: a latent class analysis of multiple homicide offenders. *Forensic Science International*, *183*, 67–73.
- Vaughn, M. G., DeLisi, M., Beaver, K. M., & Howard, M. O. (2008). Toward a quantitative typology of burglars: a latent profile analysis of career offenders. *Journal Forensic Science*, *53*, 1387–1392.
- Vaughn, M. G., DeLisi, M., Gunter, T., Fu, Q., Beaver, K. M., Perron, B. E., & Howard, M. O. (2011). The severe 5%: A latent class analysis of the externalizing behavior spectrum in the United States. *Journal of Criminal Justice*, *39*, 75-80.
- Veneziano, C., & Veneziano, L. (2002). Adolescent sex offenders: a review of the literature. *Trauma Violence Abuse*, *3*, 247–260.
- Vermunt, J. K. (1997). *LEM: A general program for the analysis of categorical data*. Universiteit Tilburg: Department of Methodology and Statistics.
- Vermunt, J. K., Bijmolt, T. H. A., & Paas, L. J. (2006). Multi-niveau latent klasse analyse: Met een toepassing bij het simultaan clusteren van landen en consumenten. In A. E. Bronner, P. Dekker, E. de Leeuw, L. J. Paas, K. de Ruyter, A. Smidts & J. W. Wieringa (Eds.), *Ontwikkelingen in marktonderzoek. Jaarboek 2006* (pp. 161-173). Haarlem: Spaar en Hout.

- Vermunt, J. K., & Magidson, J. (2005). *Technical Guide for Latent GOLD Choice 4.0: Basic and Advanced*. Belmont Massachusetts: Statistical Innovations Inc.
- Vermunt, J. K., & Magidson, J. (2005). *Latent Gold 4.0 User's Guide*. Belmont Massachusetts: Statistical Innovations Inc.
- Versteegh, P., Janssen, J., & Bernasco, W. (2003). Beginners, doorstromers en veelplegers: carrièrecriminaliteit in de politieregio Haaglanden. *Tijdschrift voor Criminologie*, 45 (2), 127-139.
- Vito, G. F., & Blankenship, M. B. (2002). *Statistical analysis in criminal justice and criminology: A user's guide*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Walsh, Z., Swogger, M. T., O'Connor, B. P., Schonbrun, Y. C., Shea, M. T., & Stuart, G. L. (2010). Subtypes of Partner Violence Perpetrators Among Male and Female Psychiatric Patients. *Journal of Abnormal Psychology*, 119, 563–574.
- Warren, M. Q. (1965). Implications of a Typology of Delinquents for Measures of Behavior Change: A Plea for Complexity. *Youth Authority Quarterly*, 18(3), 1-7.
- Warren, M. Q. (1971). Classification of Offenders as an Aid to Efficient Management and Effective Treatment. *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, 62, 239-258.
- Warren, M. Q. (1976). Interventions with Juvenile Delinquents. In M. Rosenheim (Ed.) *Pursuing Justice for the Child* (pp. 176-204). Chicago: University of Chicago Press.
- Warren, M. Q. (1983). Applications of Interpersonal Maturity Theory to Offender Populations. In W. S. Laufer & J. M. Day (Eds.), *Personality Theorie, Moral Development, and Criminal Behavior* (pp. 25-50). Lexington, MA: D. C. Heath.
- Warren, M. Q., & Hindelang, M. J. (1979). Differential Explanation of Offender Behavior. In H. Toch (Ed.), *Psychology of Crime and Criminal Justice* (pp. 162-182). Prospect Heights, IL: Waveland.

- Wartna, B. S. J. (2005). *Evaluatie van daderprogramma's: Een wegwijzer voor onderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies speciaal gericht op het terugdringen van recidive*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.
- Wartna, B. S. J., & Tollenaar, N. (2004). *Bekenden van justitie: een verkennend onderzoek naar de veelplegers in de populatie van vervolgte daders*. Den Haag : Boom juridische uitgevers.
- Wattenberg, W. W. (1979). Juvenile Delinquent. In H. Toch (Ed.), *Psychology of Crime and Criminal Justice* (pp. 287-298). Prospect Heights, IL: Waveland.
- Weiner, N. (1989). Violent criminal careers and 'violent career criminals'. An overview of the research literature. In N. A. Weiner & M. E. Wolfgang (Eds.), *Violent crime, violent criminals* (pp. 35–138). Newbury Park: CA: Sage.
- West, D. J., & Farrington, D. P. (1977). *The delinquent way of life, third report of the Cambridge study in delinquent development*. Londen: Heinemann Educational books.
- Wet op voorwaardelijke invrijheidstelling 5 maart 1998, *BS* 2 april 1998, 1998009265.
- White, J., Moffitt, T. E., Earls, F., Robins, L. N., & Silva, P. A. (1990). How early can we tell? Preschool predictors of boys' conduct disorder and delinquency. *Criminology*, 28, 507-533.
- Williams, K. M., & Lucianovic, J. (1979). *Robbery and burglary: a study of the characteristics of persons arrested and the handling of their cases in court*. Washington, Institute for Law and Social Research.
- Wilson, J. Q., & Herrnstein, R. J. (1985). *Crime and Human Nature*. New York: Simon and Schuster.
- Wolfgang, M. E., Figlio, R., & Sellin, T. (1972). *Delinquency in a birth cohort*. Chicago: University of Chicago Press.

- Wolfgang, M. E., Thornberry, T. F., & Figlio, R. M. (1987). *From boy to man: From delinquency to crime*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wood, B. (2000). Arson profiling: A geographical, demographic and motivational perspective. *Fire Engineers Journal*, 60, 29–36.
- Wright, K. A., Pratt, T. C., & DeLisi, M. (2008). Examining offending specialization in a sample of male multiple homicide offenders. *Homicide Studies*, 12, 381–398.
- Zhang, L., Welte, J. W., & Wieczorek, W. F. (2002). Underlying common factors of adolescent problem behaviors. *Criminal Justice and Behavior*, 29, 161–182.
- Dewinter publiceert nieuwe lijst met Antwerpse veelplegers. (2010, 5 juni). *Knack*, geconsulteerd op 23 november 2012 van <http://www.knack.be/belga-politiek/dewinter-publiceert-nieuwe-lijst-met-antwerpse-veelplegers/article-1194748699102.htm>.
- VB overtreedt privacywet wel met criminaliteitssite. (2008, 5 maart). *De Morgen*, geconsulteerd op 23 november 2012 van <http://www.demorgen.be/dm/nl/989/Binnenland/article/detail/194609/2008/03/05/VB-overtreedt-privacywet-wel-met-criminaliteitssite.dhtml>.

Bijlagen

Bijlage 1. Delictcategorieën (Standaardclassificatie misdrijven)

Vermogensmisdrijven

- Diefstal/verduistering en inbraak (art. 310-312, 321-325 Sr)
 - Diefstal en inbraak met geweld (art. 312 Sr)
 - Diefstal van fiets
 - Diefstal van bromfiets/snorfiets
 - Diefstal van motor/scooter
 - Diefstal van personenauto
 - Diefstal van overig vervoermiddel
 - Diefstal van vaartuig
 - Diefstal uit/vanaf personenauto
 - Diefstal uit/vanaf overig vervoermiddel
 - Diefstal uit/vanaf vaartuig
 - Straatroof
 - Diefstal/inbraak uit woning
 - Diefstal/inbraak uit box/garage/schuur/tuinhuis
 - Winkeldiefstal
 - Diefstal/inbraak uit winkel/bedrijf/kantoor
 - Diefstal/inbraak uit hotel/pension
 - Diefstal/inbraak uit school
 - Diefstal/inbraak uit sportcomplex
 - Diefstal/inbraak uit overig gebouw
 - (Gewapende) overval
 - Overige diefstal en inbraak
 - Diefstal en inbraak zonder geweld (art. 310, 311, 321-325 Sr)
 - Diefstal van fiets
 - Diefstal van bromfiets/snorfiets
 - Diefstal van motor/scooter
 - Diefstal van personenauto
 - Diefstal van overig vervoermiddel
 - Diefstal van vaartuig

- Diefstal uit/vanaf personenauto
- Diefstal uit/vanaf overig vervoermiddel
- Diefstal uit/vanaf vaartuig
- Diefstal uit/vanaf openbaar vervoer
- Diefstal uit/vanaf luchtvaartuig
- Diefstal van een dier
- Zakkenrollerij
- Diefstal/inbraak uit woning
- Diefstal/inbraak uit box/garage/schuur/tuinhuis
- Winkeldiefstal
- Diefstal/inbraak uit winkel/bedrijf/kantoor
- Diefstal/inbraak uit hotel/pension
- Diefstal/inbraak uit school
- Diefstal/inbraak uit sportcomplex
- Diefstal/inbraak uit defensiecomplex
- Diefstal/inbraak uit overig gebouw
- Overige diefstal en inbraak
- Bedrog (art. 326-338 Sr)
 - Oplichting (art. 326 Sr)
 - Flessentrekkerij (art. 326a Sr)
 - Overig bedrog (art. 326b-338 Sr)
- Valsheidsmisdrijven (art. 208-214, 216-223, 225-234 Sr)
 - Muntmisdrijf (art. 208-214 Sr)
 - Valsheid in zegels en merken (art. 216-223 Sr)
 - Valsheid in geschriften (art. 225-234 Sr)
- Heling (art. 416-417bis Sr)
- Afpersing en afdreiging (art. 317-318 Sr)
- Bankbreuk (art. 340-343 Sr)
- Witwassen (art. 420bis-420quater Sr)
- Overige vermogensmisdrijven (art. 314-315, 344-348 Sr)

Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag

- Vernieling en beschadiging (art. 350-352 Sr)
 - Vernieling aan auto
 - Vernieling aan openbare gebouwen
 - Vernieling aan middelen openbaar vervoer
 - Dierenmishandeling
 - Overige vernieling en beschadiging
- Tegen de openbare orde (art. 131-151c Sr)
 - Openlijke geweldpleging (art. 141 Sr)
 - Openlijke geweldpleging tegen personen (art. 141 Sr)
 - Openlijke geweldpleging tegen goederen (art. 141 Sr)
 - Huisvredebreuk (art. 138 Sr)
 - Lokaalvredebreuk (art. 139 Sr)
 - Computervredebreuk (art. 138a-138b Sr)
 - Discriminatie (art. 137c-137g Sr)
 - Overige misdrijven tegen de openbare orde (art. 131-137, 139a-140, 142-151c Sr)
- (Schuld aan) brandstichting/ontploffing (art. 157-158 Sr)
- Tegen het openbaar gezag (art. 177-182, 184-206 Sr)
 - Niet opvolgen van ambtelijk bevel (art. 184 Sr)
 - Wederspanningheid (art. 180-182 Sr)
 - Valse aangifte (art. 188 Sr)
 - Mensensmokkel (art. 197a Sr)
 - Verblijf van ongewenste vreemdeling (art. 197 Sr)
 - Overige misdrijven tegen het openbaar gezag (art. 177-179, 185-187, 189-196, 197b-206 Sr)

Geweldsmisdrijven

- Mishandeling (art. 300-306 Sr)
- Bedreiging en stalking (art. 284a-285b Sr)
 - Bedreiging (art. 284a-285a Sr)
 - Stalking (art. 285b Sr)
- Misdrijven tegen het leven (art. 287-296 Sr)
- Vrijheidsbeneming/gijzeling (art. 282-282a Sr)

- Mensenhandel (art. 273f Sr)
- Overige geweldsmisdrijven (art. 274-281, 307-308 Sr)

Seksuele misdrijven (art. 239-250 Sr)

- Aanranding (art. 246 Sr)
- Verkrachting (art. 242 Sr)
- Schennis der eerbaarheid (art. 239 Sr)
- Ontucht met minderjarige (art. 248a-248e Sr)
- (Kinder)pornografie (art. 240-240b Sr)
- Ontucht met misbruik van gezag (art. 249 Sr)
- Overige seksuele misdrijven (art. 243-245, 247-248, 250 Sr)

Verkeersmisdrijven

- Verlaten plaats ongeval (art. 7 WVV)
- Rijden onder invloed (art. 8 WVV)
- Rijden tijdens ontzegging/onbevoegd besturen (art. 9 WVV)
- Rijden tijdens rijverbod (art. 162 WVV)
- Voeren vals kenteken (art. 41 WVV)
- Joyriding (art. 11 WVV)
- Weigeren blaastest/bloedonderzoek e.d. (art. 163 WVV)
- Overige verkeersmisdrijven (art. 6, 51, 61, 74, 114, 138 WVV)

Drugsmisdrijven

- Harddrugs (art. 2 OW)
- Softdrugs (art. 3 OW)

(Vuur)wapenmisdrijven

- Verboden wapenbezit (art. 55 WWM)
- Verboden wapenhandel (art. 55 WWM)

Bijlage 2. Indeling van misdrijven naar aard en ernst

Relatief lichte criminaliteit (strafdreiging minder dan 4 jaar, in dagen)		
Type delict	Omschrijving	Strafdreiging
Agressie	Huisvredebreuk	180
Agressie	Wederspanningheid	365
Agressie	Eenvoudige belediging onder verzwarende omstandigheden	120
Agressie	Eenvoudige mishandeling	730
Agressie	Vernieling/beschadiging	730
Drugs	Harddrugs – bezit/handel/smokkel	180
Drugs	Softdrugs - Bezit/handel	30
Overig	Niet voldoen aan ambtelijk bevel	90
Overig	Verbod wapens categorie I	90
Overig	Verbod voorhanden hebben wapens of munitie categorieën II en III	90
Verkeer	Dood of zwaar lichamelijk letsel	365
Verkeer	Doorrijden na een ongeval	90
Verkeer	Besturen onder invloed	90
Verkeer	Ademanalyse	1095
Verkeer	Onder zich houden rijbewijs door ambtenaar OM	90
Vermogen geen geweld	Schuldheiling	365
Zeden	Schennis van de eerbaarheid	90

Middelzware criminaliteit (strafdreiging 4 tot 8 jaar, in dagen)		
Type delict	Omschrijving	Strafdreiging
Agressie	Gezamenlijke openlijke geweldpleging	1640
Agressie	Gezamenlijke openlijke geweldpleging met lich letsel of vernieling	2190
Agressie	Bedreiging met misdrijf	730
Agressie	Eenvoudige mishandeling met zwaar lich letsel	1460
Drugs	Softdrugs - Handel/bezit/vervaardiging (met opzet)	730
Drugs	Deelneming aan misdadige organisatie	2190
Overig	Begunstiging	1460
Vermogen geen geweld	Oplichting	1095
Vermogen geen geweld	Valsheid in geschrifte	2190
Vermogen geen geweld	Valse reispas	1460
Vermogen geen geweld	Eenvoudige diefstal	1460
Vermogen geen geweld	Eenvoudige diefstal/verduistering	1460
Vermogen geen geweld	Diefstal in vereniging	2190
Vermogen geen geweld	Diefstal in vereniging met braak	2190
Vermogen geen geweld	Diefstal met braak	2190
Vermogen geen geweld	Verduistering	1095
Vermogen geen geweld	Verduistering in functie gepleegd	1460
Zeden	Ontucht met bewusteloze, geestelijk gestoorde of kind	2190

Zware criminaliteit (strafdreiging van 8 jaar of meer, in dagen)		
Type delict	Omschrijving	Strafdreiging
Agressie	Doodslag	5475
Agressie	Gez. Openlijke geweldpleging met zwaar lichamelijk letsel	3285
Agressie	Moord	7300
Agressie	Veroorzaking van brand etc met gevaar voor goederen	4380
Agressie	Veroorzaking van brand etc met levensgevaar	5475
Agressie	Vrijheidsberoving	2920
Agressie	Zware mishandeling	2920
Vermogen geen geweld	Opzettelijk uitgeven van vals geld	3285
Vermogen met geweld	Afpersing	3285
Vermogen met geweld	Diefstal met geweld	3285
Vermogen met geweld	Diefstal met geweld in vereniging	4380
Vermogen met geweld	Diefstal met geweld/afpersing	4380
Zeden	Feitelijke aanranding der eerbaarheid	2920
Zeden	Gemeenschap met persoon beneden 12 jaar	4380
Zeden	Gemeenschap met persoon tss 12 en 16	2920
Zeden	Verkrachting	4380

Bijlage 3. Codeboek

Variabele 1 (label: dossiernummer)

Variabele 2 (label: detentienummer)

Variabele 3 (label: geboortejaar)

Variabele 4 (label: leeftijd)

Variabele 5 (label: leeftijd eerste feit)

Variabele 6 (label: leeftijd eerste veroordeling)

Variabele 7 (label: totaal aantal veroordelingen)

Variabele 8 (label: aantal detenties)

Variabele 9 (label: gemiddeld aantal detentiedagen)

Variabele 10 (label: voorwaardelijke invrijheidsstelling)

0 = Nooit VI gekregen

1 = Ooit VI gekregen

Variabele 11 (label: voorwaardelijke invrijheidsstelling ingetrokken)

0 = VI nooit ingetrokken (ook indien geen VI gekregen)

1 = VI gekregen en ingetrokken

Variabele 12–52 (label: Delicttype bij de 1ste veroordeling–Delicttype bij de 41ste veroordeling)

Vermogensmisdrijven

1 = Diefstal en inbraak met of zonder geweld

2 = Bedrog

3 = Valsheidsmisdrijven

- 4 = Heling
- 5 = Afpersing en afdreiging
- 6 = Bankbreuk
- 7 = Witwassen
- 8 = Overige vermogensmisdrijven

Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag

- 9 = Vernieling en beschadiging
- 10 = Tegen de openbare orde
- 11 = (schuld aan) brandstichting/ontploffing
- 12 = Tegen het openbaar gezag

Geweldsmisdrijven

- 13 = Mishandeling
- 14 = Bedreiging en stalking
- 15 = Misdrijven tegen het leven
- 16 = Vrijheidsbeneming/gijzeling
- 17 = Mensenhandel
- 18 = Overige geweldsmisdrijven

Seksuele misdrijven

- 19 = Aanranding
- 20 = Verkrachting
- 21 = Schennis der eerbaarheid
- 22 = Ontucht met minderjarige
- 23 = (kinder)pornografie
- 24 = Ontucht met misbruik van gezag
- 25 = Overige seksuele misdrijven

26 = Verkeermisdrijven

27 = Drugsmisdrijven

28 = (Vuur)wapenmisdrijven

29 = Overige

Variabele 53–93 (label: Delictcategorie van de 1ste veroordeling–Delictcategorie van het 41ste veroordeling)

1 = Vermogensmisdrijven

2 = Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag

3 = Geweldsmisdrijven

4 = Seksuele misdrijven

5 = Verkeermisdrijven

6 = Drugsmisdrijven

7 = (Vuur)wapenmisdrijven

8 = Overige

Variabele 94 (label: aantal veroordelingen met geweld)

Variabele 95 (label: proportie geweld)

Variabele 96 (label: percentage geweld)

Variabele 97-136 (label: overgang tussen veroordeling 1 en 2 met betrekking tot specialisatie – overgang tussen veroordeling 40 en 41 met betrekking tot specialisatie)

0 = Geen specialisatie

1 = Specialisatie

Variabele 137 (label: Aantal veroordelingen met specialisatie)

Variabele 138 (label: Proportie specialisatie)

Variabele 139 (label: Percentage specialisatie)

Variabele 140 (label: Indeling aantal veroordelingen)

1 = 5-10 veroordelingen

2 = 11-15 veroordelingen

3 = 16-20 veroordelingen

4 = 21-41 veroordelingen

Variabele 141 (label: Indeling startleeftijd)

- 1 = 5-10 jaar
- 2 = 11-15 jaar
- 3 = 16-20 jaar
- 4 = 21-25 jaar
- 5 = 26-30 jaar
- 6 = 31-35 jaar
- 7 = 36-40 jaar
- 8 = 41-45 jaar
- 9 = 46-50 jaar

Variabele 142 (label: Indeling percentage geweld)

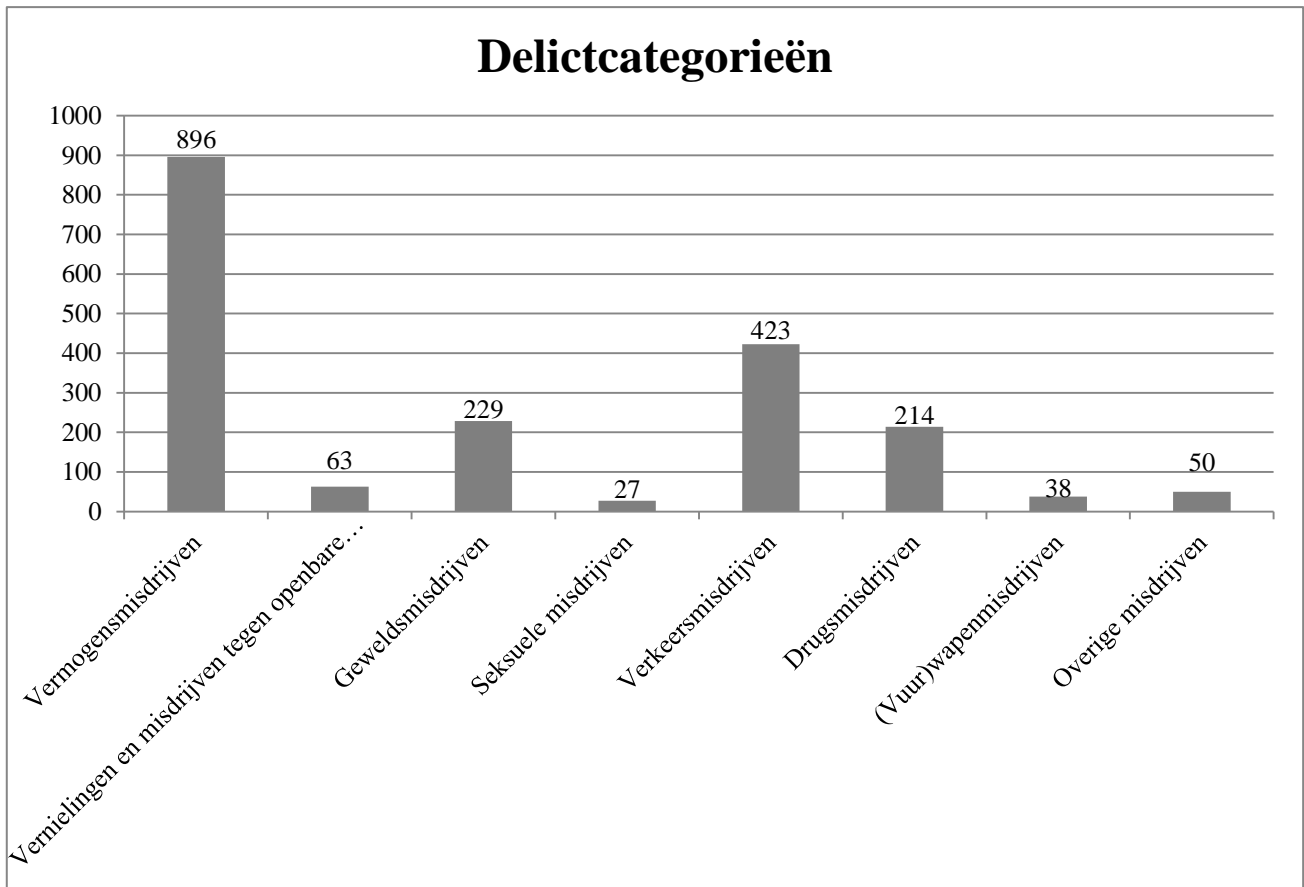
- 1 = 0 percent
- 2 = 1-25 percent
- 3 = 26-50 percent
- 4 = 51-75 percent
- 5 = 76-100 percent

Variabele 143 (label: Indeling percentage specialisatie)

- 1 = 0 percent
- 2 = 1-25 percent
- 3 = 26-50 percent
- 4 = 51-75 percent
- 5 = 76-100 percent

Tot slot dient te worden vermeld dat de code '999' telkens verwijst naar onbekende waarden en de code '888' naar de waarden die niet van toepassing zijn.

Bijlage 4. Delictcategorieën over de verschillende veroordelingen

Bijlage 5. FSC-waarden voor de eerste vijf veroordelingen

Delicttypes	Forward Specialization Coefficient			
	Overgang veroordeling 1 naar 2	Overgang veroordeling 2 naar 3	Overgang veroordeling 3 naar 4	Overgang veroordeling 4 naar 5
Diefstal en inbraak met of zonder geweld	0,388	0,365	0,286	0,297
Valsheidsmisdrijven	0	0,230	0,118	0
Overige vermogensmisdrijven	0,310	0,310	0,492	0,403
Vernieling en beschadiging	1	0	0	-
Mishandeling	0,197	0,101	0,008	0,005
Misdrijven tegen het leven	0	0	0	0
Verkeersmisdrijven	0,412	0	0,343	0,275
Drugsmisdrijven	0,268	0,450	0,118	0,520
(Vuur)wapenmisdrijven	0	0,008	-	-
Overige misdrijven	0,298	0	0	0
Heling	-	0,310	0,184	0,310
Afpersing en afdreiging	-	1	-	-
Misdrijven tegen de openbare orde en gezag	-	-	0	0
Verkrachting	-	-	0	0
Bedreiging en stalking	-	-	-	0,500

Bijlage 6. Assumpties van de bivariate correlatiecoëfficiënt

Ten eerste gaat het hier om een toevallige steekproef, waarbij twee variabelen van het intervalniveau worden gemeten. Teneinde de normale verdeling van deze variabelen te bepalen, worden de *kurtosis* en *skewness*-waarden opgevraagd (tabel 6.1.). De variabelen zijn normaal verdeeld wanneer deze twee een waarde aangeven tussen -1 en 1. Aangezien deze waarden voor de leeftijd bij het eerste feit groter zijn dan 1 (*skewness* = 1,432 en *kurtosis* = 2,795), kan er worden afgeleid dat de onafhankelijke variabele niet normaal verdeeld is. De afhankelijke variabele (percentage specialisatie) daarentegen, is wel normaal verdeeld (*skewness* = 0,314 en *kurtosis* = 0,297). Vermits het hier gaat om een verband, moeten echter de beide variabelen normaal verdeeld zijn.

Tabel 6.1. Skewness en Kurtosis van de variabelen leeftijd bij het eerste feit en percentage specialisatie

	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	SE	Statistic	SE
Leeftijd bij eerste feit	1,432	0,205	2,795	0,407
Percentage specialisatie	0,314	0,206	0,297	0,410

Voor de volledigheid zullen nog de Kolmogorov-Smirnov test en de Shapiro-Wilk test worden uitgevoerd (tabel 6.2.). De bevindingen uit deze resultaten stemmen overeen met het bovenstaande, waarin geconcludeerd werd dat terwijl de variabele leeftijd bij het eerste feit ($p > 0,000$) niet normaal verdeeld is, dit wel het geval is voor de variabele percentage specialisatie ($p < 0,200$ en $p < 0,133$).

Tabel 6.2. Normaliteitstoets (Kolmogorov-Smirnov test en Shapiro-Wilk test)

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Leeftijd bij het eerste feit	0,209	140	0,000	0,882	140	0,000
Percentage specialisatie	0,054	138	0,200*	0,985	138	0,133

a. Lilliefors Significance Correction

*. This is a lower bound of the true significance.

Vermits één van de assumpties van de Pearson's correlatiecoëfficiënt werd geschonden, zal er geopteerd worden voor de niet-parametrische variant, namelijk de Spearman's correlatiecoëfficiënt. Vervolgens worden de resultaten van deze correlatiecoëfficiënt besproken in deel 3.2.3. van de resultatensectie.

Bijlage 7. Assumpties van de one-way ANOVA

De eerste voorwaarde houdt in dat de (sub)groepen van de onafhankelijke variabele onafhankelijk en aselekt zijn. Daar de veelplegers worden ingedeeld in acht groepen naargelang het delicttype van de eerste veroordeling, is de onafhankelijke variabele onafhankelijk en aselekt. Ten tweede zal er nagegaan worden of de testvariabele (percentage specialisatie) normaal verdeeld is voor elke groep van de onafhankelijke variabele. Teneinde de normale verdeling te bepalen, worden de *kurtosis* en *skewness*-waarden opgevraagd (tabel 7.1.). De afhankelijke variabele is normaal verdeeld wanneer deze twee een waarde aangeven tussen -1 en 1. Uit deze testen kan er worden geconcludeerd dat het percentage specialisatie normaal verdeeld is (*skewness* = 0,314 en *kurtosis* = 0,298).

Tabel 7.1. Skewness en Kurtosis van de variabelen delictcategorie bij de eerste veroordeling en percentage specialisatie

	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
Percentage specialisatie	,314	,206	,297	,410

Vervolgens zullen voor de volledigheid de Kolmogorov-Smirnov test en de Shapiro-Wilk test worden uitgevoerd (tabel 7.2.). Deze testen resulteren in een niet-significant verschil ($p < 0,200$ en $p < 0,133$) en veronderstellen dus een normale verdeling van de variabele percentage specialisatie.

Tabel 7.2. Normaliteitstoets (Kolmogorov-Smirnov test en Shapiro-Wilk test)

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Percentage specialisatie	0,054	138	0,200*	0,985	138	0,133

a. Lilliefors Significance Correction

*. This is a lower bound of the true significance.

De laatste assumptie die gecontroleerd zal worden, is of de varianties in de testvariabele voor elke groep van de onafhankelijke variabele ongeveer gelijk zijn. Dit zal worden nagegaan met behulp van de Levene's test. Ten eerste blijkt uit het beschrijvend beeld (tabel 7.3.), dat mede werd opgevraagd, dat de gemiddelde graad van specialisatie in afnemende volgorde het hoogst is bij verkeersmisdrijven ($M = 38,74$), vernielingen en misdrijven tegen de openbare

orde en gezag ($M = 38,64$), geweldsmisdrijven ($M = 36,97$), vermogensmisdrijven ($M = 35,23$), overige misdrijven ($M = 31,87$), drugsmisdrijven ($M = 30,00$) en seksuele misdrijven ($M = 26,59$). Tot slot is het opvallend dat de gemiddelde specialisatiegraad beduidend lager ligt bij (vuur)wapenmisdrijven ($M = 13,47$). Uit de tabel van de Levene's test kan vervolgens worden afgeleid dat de test niet significant is en de nulhypothese desgevallend kan worden aangehouden ($p = 0,313 > 0,05$) (tabel 7.4.). Met andere woorden zijn de varianties dus ongeveer gelijk ($p < 0,313$). Vervolgens kunnen de resultaten van de ANOVA worden geraadpleegd in deel 3.2.4. van de resultatensectie.

Tabel 7.3. Beschrijvende beeld van de delictcategorieën van de eerste veroordeling en het percentage specialisatie

Percentage specialisatie								
	N	Gemiddelde	SD	SE	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Vermogensmisdrijven	81	35,23	17,426	1,936	31,37	39,08	0	84
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag	4	38,64	27,106	13,553	-4,49	81,77	0	60
Geweldsmisdrijven	13	36,97	27,303	7,573	20,47	53,47	0	96
Seksuele misdrijven	2	26,59	17,397	12,302	-129,72	182,89	14	39
Verkeersmisdrijven	21	38,74	15,110	3,297	31,86	45,61	0	63
Drugsmisdrijven	8	30,00	12,869	4,550	19,24	40,76	7	47
(Vuur)wapenmisdrijven	3	13,47	11,837	6,834	-15,94	42,87	0	22
Overige misdrijven	6	31,87	19,493	7,958	11,41	52,33	0	59
Totaal	138	34,98	18,293	1,557	31,90	38,06	0	96

Tabel 7.4. Homogeniteitstest van de varianties

Percentage specialisatie			
Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,190	7	130	,313

Bijlage 8. Uitwerking van de latente klasse analyse voor een typologie van veelplegers

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag of het mogelijk is de veelplegers in te delen in groepen, zal er gebruik worden gemaakt van de LKA. De variabelen (indicatoren) die gebruikt worden om een typologie op te stellen, zijn de startleeftijd, het percentage geweld en het percentage specialisatie. Alvorens de LKA te kunnen uitvoeren, worden deze variabelen ingedeeld in categorieën, wat inhoudt dat deze variabelen van het metrische naar het ordinale niveau worden omgezet. De startleeftijd wordt ingedeeld in negen categorieën, namelijk 5-10, 11-15, 16-20, 21-25, 26-30, 31-35, 36-40, 41-45 en 46-50 jaar. Er werd hier gekozen voor kleine leeftijdsklassen, teneinde een zo genuanceerd mogelijk beeld te kunnen bekomen. Tevens maakt deze indeling het mogelijk om duidelijke verschillen tussen de leeftijdsklassen te kunnen aangeven. Zowel het percentage geweld als het percentage specialisatie worden vervolgens ingedeeld in vijf categorieën, met name 0, 1-25, 26-50, 51-75 en 76-100 percent. Deze indeling heeft als voordeel dat er een duidelijk onderscheid kan worden gemaakt tussen de veelplegers met een carrière zonder enig gewelddadig delict (0%) of zonder specialisatie (0%) en de veelplegers die daarentegen een carrière onderhouden die (bijna) uitsluitend bestaat uit gewelddadige delicten (75-100%) of die zich sterk specialiseren (75-100%).

Na deze groeperingen, kan vervolgens de LKA worden uitgevoerd. Een logisch startpunt is het testen van modellen met één tot vier clusters (Vermunt et al., 2005). Bij de keuze van het meest geschikte model, dient er rekening te worden gehouden met de L^2 , de *degrees of freedom* (df), de p-waarde en het aantal parameters (Npar). De L^2 duidt de hoeveelheid van de associatie tussen de variabelen aan die onverklaard blijft na het inschatten van het model. Hoe lager deze waarde, hoe beter de *model fit*. Een algemene regel die hier gehanteerd wordt, is dat een goed model wordt gekenmerkt door een L^2 -waarde die kleiner is dan de *degrees of freedom* (Vermunt et al., 2005). Deze *degrees of freedom* verwijzen naar de verwachte waarde voor de L^2 , met de veronderstelling dat het in eerste instantie gaat om een correct model en in tweede instantie de L^2 een chi-kwadraatverdeling volgt. Wat de p-waarde betreft, zal het model gekozen worden met een p-waarde groter dan 0,05 (wat een adequate *fit* aangeeft) en dat het meest spaarzaam (*parsimonious*) is (dat het kleinste aantal parameters bevat – Npar). Deze waarden worden weergegeven in tabel 8.1.

Tabel 8.1. Samenvattende tabel voor de keuze van een geschikt model

Model	Aantal clusters	LL	Npar	L ²	df	p-waarde	Class.fout
Model 1	1 cluster	-581,0689	16	129,9908	120	0,25	0,0000
Model 2	2 clusters	-573,4948	20	114,8425	116	0,51	0,1636
Model 3	3 clusters	-571,0233	24	109,8995	112	0,54	0,2108
Model 4	4 clusters	-567,5915	28	130,0359	108	0,62	0,2742

Uit deze tabel blijkt een model met drie clusters het meest aangewezen ($L^2 = 109,8995$; $df = 112$; p -waarde = $0,54$; $Npar = 24$). Aangezien er wordt gewerkt met een kleine steekproefgrootte en de data uit de steekproef niet normaal verdeeld is, is het aangewezen de bootstrap L^2 uit te voeren. Deze is minder strikt in de veronderstelling dat de L^2 een chi-kwadraatverdeling volgt. De bootstrap L^2 resulteert in een p -waarde van $0,4340$ en een standaardfout van $0,0222$. Het blijkt aldus dat de p -waarde gebaseerd op de chi-kwadraatverdeling licht overschat werd. Vervolgens zullen de parameters worden opgevraagd en zal er worden nagegaan of elke indicator significant is. Er kan vastgesteld worden dat geen van de indicatoren op zich een p -waarde heeft lager dan $0,05$ (startleeftijd = $0,13$; percentage geweld = $0,14$; percentage specialisatie = $0,20$). Dit heeft als gevolg dat de nulhypothese, die veronderstelt dat de effecten geassocieerd met de desbetreffende indicator nul zijn, niet verworpen kan worden. Met andere woorden kunnen de verschillende clusters niet significant onderscheiden worden op basis van slechts één indicator. Daarom zal er eerst worden nagegaan of een model met vier clusters een verbetering zou kunnen vormen. Teneinde dit na te gaan, zal er een conditionele bootstrap (die gebaseerd is op de *log-likelihood*) worden uitgevoerd. Deze toont een p -waarde van $0,2740$ (met standaardfout $0,0199$). Aangezien de p -waarde groter is dan $0,05$, biedt het model met vier clusters geen significante verbetering in vergelijking met het model met drie clusters. Met die reden zal het model met drie clusters verder worden uitgewerkt.

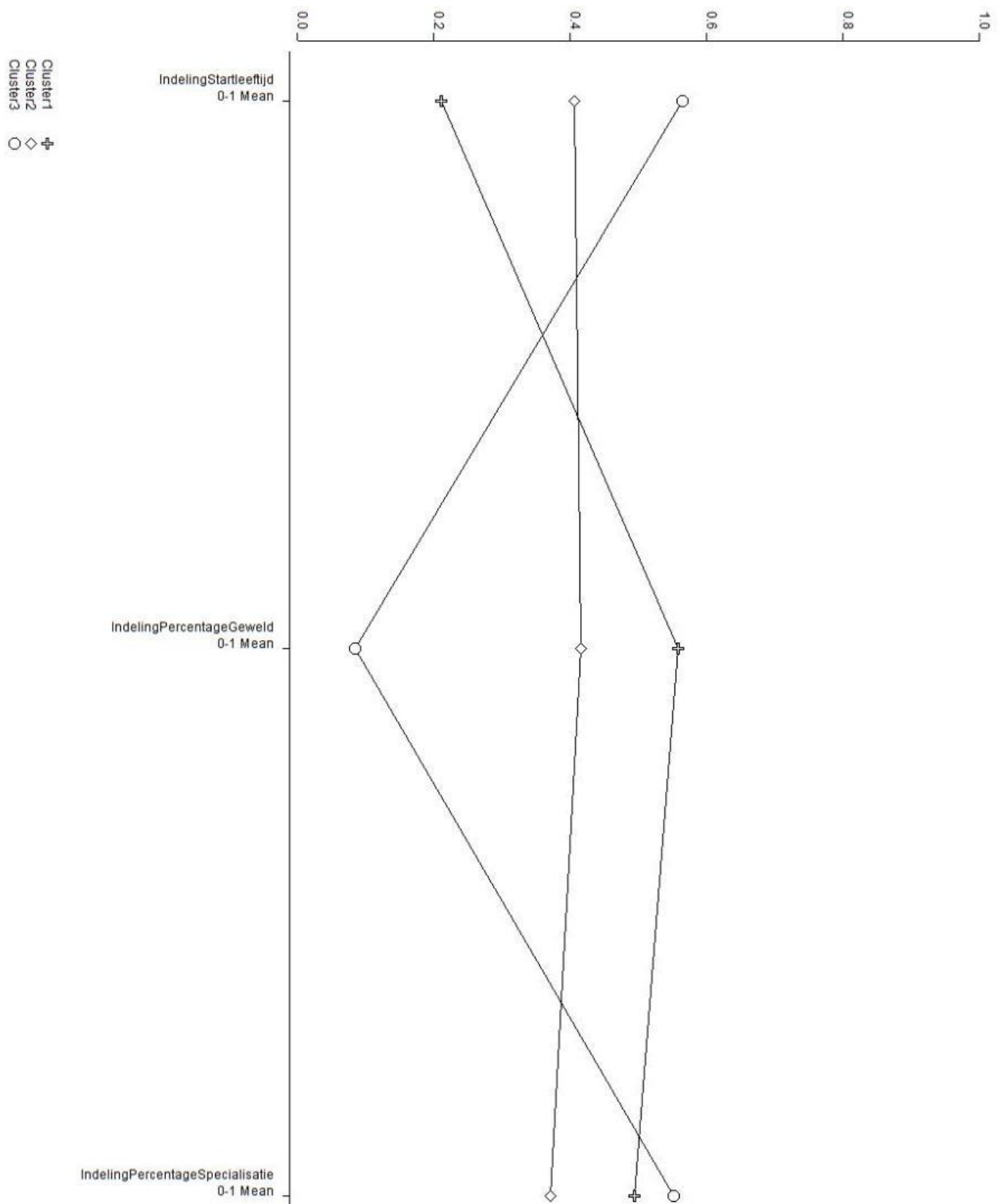
In de volgende stap wordt het profiel opgevraagd (tabel 8.2.). In de bovenste rij van deze tabel worden de marginale latente waarschijnlijkheden weergegeven. Deze stellen de grootte van de clusters voor en zijn gebaseerd op waarschijnlijkheden (Vermunt et al., 2005). In het tweede gedeelte van de tabel worden de klas-specifieke marginale gemiddeldes voor alle indicatoren getoond. Deze conditionele waarschijnlijkheden tonen de verschillen in de patronen van de drie indicatoren, die de clusters onderscheiden. Uit de resultaten kan worden afgeleid dat $51,73\%$ van de veelplegers zich in cluster 1 bevinden, $40,12\%$ in cluster 2 en $8,15\%$ in cluster 3. Daarnaast kunnen er in deze tabel enkele duidelijke patronen worden vastgesteld. Ten

eerste blijkt dat cluster 1 onderscheiden kan worden van cluster 2 op basis van de startleeftijd. Zo hebben de veelplegers die hun carrière reeds aanvatten op jonge leeftijd meer kans om opgenomen te worden in cluster 1, terwijl de veelplegers die hun eerste feit plegen op oudere leeftijd eerder tot cluster 2 zullen behoren. Uit de resultaten kan namelijk worden afgeleid dat de veelplegers die hun carrière aanvangen tussen 26 en 50 jaar waarschijnlijk in cluster 2 zullen worden opgenomen. Tot slot toont deze tabel aan dat cluster 3 onderscheiden kan worden van de andere clusters op basis van het percentage geweld.

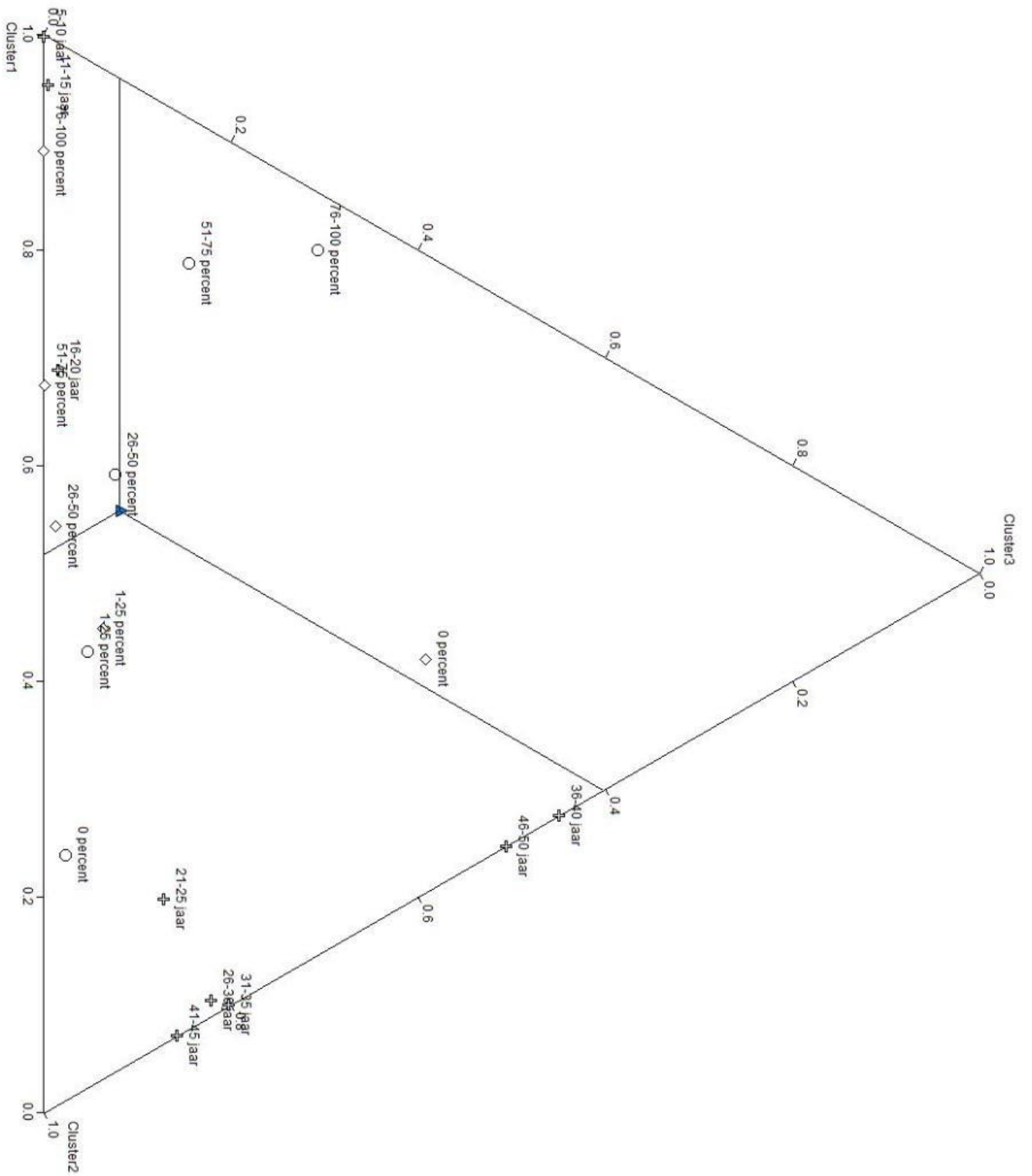
Tabel 8.2. Profiel van de veelplegers uit de drie clusters

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3
Clustergrootte	0,5173	0,4012	0,0815
Indicatoren			
Indeling startleeftijd			
5-10 jaar	0,0425	0,0002	0,0000
11-15 jaar	0,2853	0,0161	0,0043
16-20 jaar	0,6284	0,3677	0,1566
21-25 jaar	0,0402	0,2442	0,1665
26-30 jaar	0,0035	0,2213	0,2415
31-35 jaar	0,0001	0,0675	0,1179
36-40 jaar	0,0000	0,0584	0,1633
41-45 jaar	0,0000	0,0096	0,0429
46-50 jaar	0,0000	0,0149	0,1069
Gemiddelde	2,6774	4,2443	5,5081
Indeling percentage geweld			
0 percent	0,0583	0,1610	0,7317
1-25 percent	0,1547	0,2533	0,2069
26-50 percent	0,4001	0,3889	0,0571
51-75 percent	0,2745	0,1583	0,0042
76-100 percent	0,1123	0,0384	0,0002
Gemiddelde	2,2278	1,6598	0,3343
Indeling percentage specialisatie			
0 percent	0,0225	0,0972	0,0101
1-25 percent	0,2128	0,3938	0,1404
26-50 percent	0,5631	0,4463	0,5444
51-75 percent	0,1772	0,0584	0,2437
76-100 percent	0,0296	0,0043	0,0614
Gemiddelde	1,9739	1,4787	2,2057

Op basis van deze tabel wordt er een profiel­diagram opgesteld (figuur 8.1.). Dit diagram toont op de verticale as alle categorieën van de indicatoren. Vervolgens wordt er nog een tri-plot opgesteld (figuur 8.2.). Deze voor­stelling is, in tegen­stelling tot het profiel­diagram, gebaseerd op de parameters in termen van rijpercentages. Deze toont de gewogen coördinaten van de categorieën van alle indicatoren, waarbij de hoeken van de driehoek de drie clusters voor­stellen. De resultaten van de LKA zullen vervolgens uitgebreid worden besproken in deel drie de resultatensectie.

Figuur 8.1. Profiel diagram

IndelingStartleeftijd +
 IndelingPercentageGeweld ◇
 IndelingPercentageSpecialisatie ○

Figuur 8.2. Tri-plot